

Aemilij Probi viri clarissimi De vita excellentium liber

<https://hdl.handle.net/20.500.14918/461824>

va

Cm

Dit boek is gescand in het kader van het Incunabelen project.

Een incunabel of wiegendruk is een boek of geschrift dat gedrukt is vóór 1 januari 1501. Gezien de bijzondere aard van deze vroege gedrukte werken is besloten deze uitgebreid te beschrijven en te digitaliseren.

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/>

Bij deze boeken wordt ook de volledige buitenkant gescand en een scan gemaakt van het geopende boek. De hierna volgende scans zijn (in volgorde waarop ze getoond worden):

- het midden van het geopende boek*
 - de rug van het boek
 - de kopsnede
 - de frontsnede
 - de staartsnede
 - het achterplat

*Een deel van de banden in deze collectie bevatten meerdere titels, het is dus mogelijk dat de pagina's in deze overzichtsscan horen bij een andere titel.

This book has been digitized as part of the Incunabula project.

An incunable or incunabulum is a book, pamphlet, or broadside that was printed before January 1st 1501. Due to their special nature a project has been started to better describe and then digitize these early printed works in our collection.

More information on this collection is available here:

<https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/>

The digitized version of these books includes scans of the outside of the book and a scan of the open book. The scans after this notice are (in the order in which they are shown):

- the open book (opened approximately in the middle)*
 - the spine
 - the head edge
 - the fore edge
 - the bottom edge
 - the back board

*Some of the bindings in this collection contain multiple titles, therefore it is possible that this scan shows pages which belong to a different title.

nona se perteriti cum quid potissimum uitaerent non uiderent: puppes auerterunt: seque ad sua castra nauica rettulerunt. Sic Hannibal consilio arma pergamenorum superauit: neque tum solum sed saepe alias pedestribus copiis pari prudentia pepulit aduersarios. quaedum in asia geruntur: accidit casu ut legati prusiae romanae apud. L. Quintum Flaminium consularem coenerent. Atque ibi de Hannibale mentione facta ex his unum diceret eum in prusiae regno esse: id postero die Flaminius senatui detulit. Patres conscripti qui Hannibale uiuo nunquam se sine insidiis futuros existimabant legatos in bithyniam miserunt. In his Flaminium: qui a rege peterent ne inimicissimum suum secum haberet sibi que dederet. his prusia negare ausus non est. Illud recusauit ne id a se fieri postularent quod aduersus ius hospitii esset. ipsi si possent comprehenderent: locum ubi esset facile inuenturos. Hannibal enim uno loco se tenebat in castello quod ab rege datum erat muneri. Idque sic aedificarat: ut in omnibus partibus aedificii exitus haberet: semper uerens ne usu eueniret quod accidit. Huc cum legati romanorum uenissent: ac multitudine domum eius circumdedissent puer ab ianua prospiciens Hannibali dixit plures praeter consuetudinem armatos apparere. Qui imperauit ei. ut omnes fores aedificii circumiret: ac propere sibi renunciaret: num eodem modo undique obsideretur. Puer cum celeriter quid esset renunciaisset: omnesque exitus occupatos ostendisset: sensit id non fortuito factum sed se peti neque sibi diutius uitam esse retinendam: quam ne alieno arbitrio dimitteret memor pristinarum uirtutum uenenum quod semper secum habere consueuerat sumpsit. Sic uir fortissimus multis uariisque periculis laboribus anno acquieuit septuagesimo. Quibus consulibus interierit non conuenit. Namque atticus. M. Claudio Marcello & Quinto Fabio Labeone consulibus mortuum in annali suo scriptum reliquit. At Polybius Aemilio Paulo & C. Bebio Pamphilo. Sulpitius autem

79
P. Cornelio Cethego & Bebio Pamphilo. Atque tatus uir tantisque bellis districtus non nihil temporis tribuit litteris. Namque aliquot eius libri sunt graeco sermone confecti. In his ad rhodios de. C. Malu Valonis in asia rebus gestis Huius b. Ila gesta multi memoriae prodiderunt. Sed ex his duo: qui cum eo in castris fuerunt: simulque uixerunt quae diu fortuna passa est. Phileniis & Sosilus lacedaemonius atque hoc Sosilo Hannibal litterarum graecarum usus est doctore. Sed nos tempus est huius libri facere finem: & romanorum explicare imperatores: quo facilius collatis utrorumque factis qui uiri praeferendi sint possit iudicari.

Ato ortus municipio tusculo adolescens tulus priusque honoribus operam daret uersatus est in Sabinis quod ibi heredium a patre relictum habebat. Hortatu. L. Valerii Flacci quem in consulatu celsuraque habuit collegam ut. M. Perpenna censorinus narrare solitus est romam demigrauit in foroque esse cepit. Primum stipendium meruit annorum decem septemque. Qu. fabio Maximo. M. Claudio consulibus. tribunus militum in sicilia fuit. Inde ut redit castra secutus est. P. Claudii neronis. magnique opera eius existimata est in prelio apud Senam quod cecidit Hasdrubal frater Hannibalis Questor obrigit. P. Africano consuli: cum quo non pro fortis necessitudine uixit. Namque ab eo perpetua dissen sit uita. Edilis. pl. factus est cum. C. Helio. Preter provinciam obtinuit sardiniam. ex qua questor superiore tempore ex africa decedens. Qu. Ennium poetam deduxerat. quod non minoris existimamus quam quemlibet amplissimum sardiniensem triumphum. Consulatum gessit cum. L. Valerio Flacco. sorte provinciam namque hispaniam citeriorem: ex qua triumphum deportauit. Ibi cum diutius moraretur quod Scipio Africanus consul iterum cuius in priori consulatu questor fuerat uoluit

Rariora

X. qu.

170

[Cm

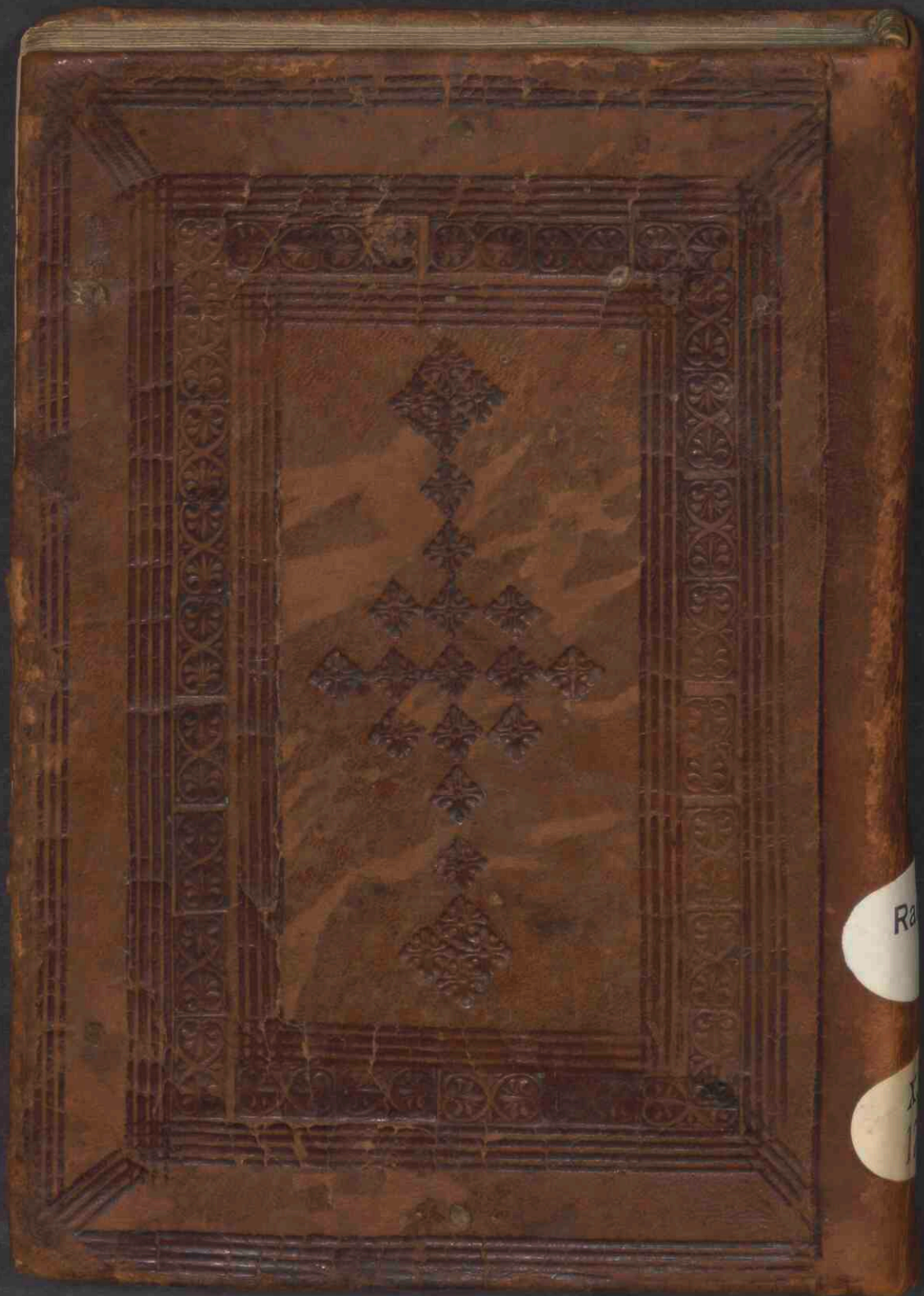
Cm

Cm

Cm

R

1 cm

Est Fata
22/11
27/10

Litterae Latinae

Quarto n°. 170.

541. **Nepos, Cornelius**, De vita illustrium virorum. [Milaan, Leon. Pachel en Ulr. Scinzenzeler c. 1484]. 4o. min. X. 4o. 170¹
Type 8. — H 5731. — MMW I 56. — Peddie II p. 197. — Pr. 5953. —
Bl. 7 ontbreekt.

Op bl. 1a: „Est Johannis Baptistae Salvatorini et amicorum“. Daaronder:
„Iste mei liber est baptiste Salvatorini et hius(?) Eumenides fures tartara ad atra ferant“. — Samengeb. met nr. 644. — In den catalogus van 1608.

644. **Raphael Regius**, Epistolae Plinii enarrationes. Disputatio de quibusdam locis Persii, Valerii Maximi, Tullii de officiis, ac tribus oratoriis quaestionibus [et alia opuscula]. Venetië, Guigl. Anima mia de Cereto 26 Mei 1490. 4o. X. 4o. 1702

Typen 5, 8. — Init. c. — HC* 13810. — MMW I 296. — Pr. 5111.

Samengeb. met nr. 541. — In den catalogus van 1845.

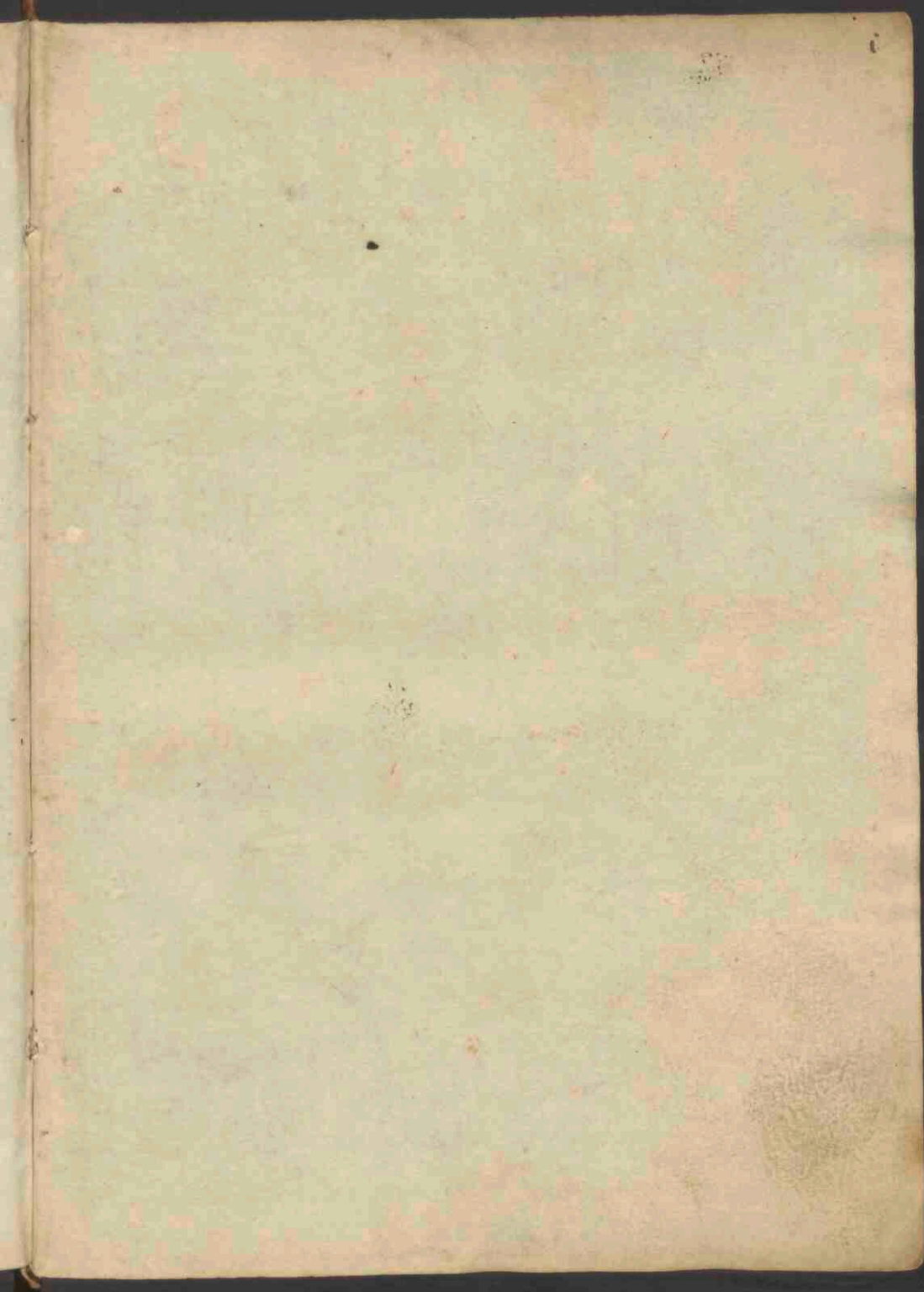
Est 70. baptē saluat^r e^r amicos

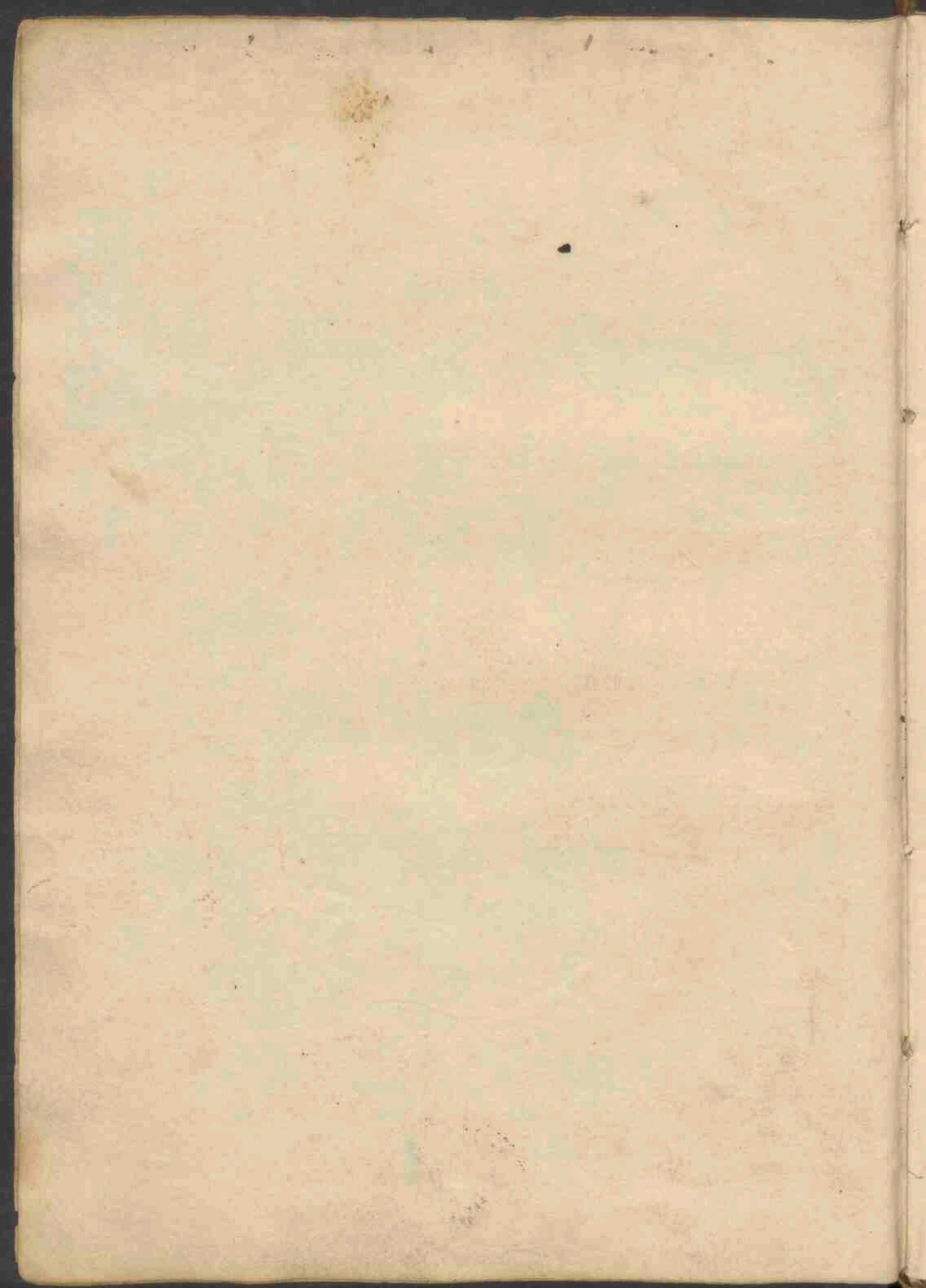
117. liber

Iste mei liber est baptē saluatorum
et huius
Eumenides fures tartara ad astra
ferant

Hain 5731
13810

Fol. 7 von Abrecht.

AEMILII PROBI VIRI CLARISSIMI DE
VITA EXCELLENTIVM LIBER. INCIPIT
FELICITER.

ON DVBITO FORE Plerosque
Attice qui hoc genus scripturæ le-
ue: & non satis dignum summorū
uirotum personis iudicent: cum re-
latum legent quis musicam docue-
rit Epaminūdā: aut in eius uirtu-
tibus commemorati saltasse eum cōmōde scienterque
tibus cantasse. Sed hi erunt fere qui expertes literarū
græcarum nihil rectum nisi quod ipsorum moribꝰ cō-
ueniat putabūt. Hi si didicerint non eadem omnibus
esse honesta atq; turpia: sed omnia maiorum institutis
iudicari: non admirabuntur nos in graiorum uirtuti-
bus exponendis mores eorum secutos. Neq; enim Ci-
moni fuit turpe atheniensium summo uiro sororem
germanam habere in matrimonio: quippe cum ciues
eius eodem uterentur instituto. At id quidem nostris
moribus nefas habetur. Laudi in græcia ducitur ad o-
lescensulis q̄ plurimos habere amatores. Nulla lace-
dæmoni tam est nobilis uidua quæ non ad scænam
eat mercede conducta. Magnis in laudibus tota fuit
græcia uictorem olympiæ citari. In scænā uero pro-
dire & populo esse spectaculo nemini in eisdem genti-
bus fuit turpitudini: quæ omnia apud nos partim ifa-
mia: partim humilia atq; ab honestate remota ponun-
tur. Contra ea pleraq; nostris moribus sunt decora:
quæ apud illos turpia putātur. Quem enim romano-
rum pudet uxorem ducere in conuiuium? Aut cuius
nō materfamilias primum locum tenet ædium atque
in celebritate uersatur? Quod multo fit aliter in græ-
cia: nam neq; in conuiuium adhibetur nisi propīquo
rum: neq; sedet nisi interiore parte ædium: quæ gynæ-
conitis appellatur: quo nemo accedit nisi propinqua
cognatione coniunctus. Sed plura persequi cum ma-
gnitudo uoluminis prohibet: tum festinatio: ut ea ex-

a iii

plicem quæ exorsus sum. Quæ ad propositum uenimus: & in hoc exponemus libro de uita excellentium imperatorum.

MILTIADES VITA.

MILTIADES Cimonis filius athenien-
sis cum & antiquitate generis & gloria
maiorum & sua modestia unus omnium
maxime floreret: eaq; esset ætate ut nõ
iam solum de eo bene sperare: sed etiã
confidere ciues possent sui. talem futurum qualem co-
gnitum iudicarunt. Accidit ut athenienses chersõnesum
colonos uellent mittere: cuius generis cum ma-
gnus numerus esset: & multi eius demigrationis pete-
rent societatem ex his delecti delphos deliberatum
missi sunt: qui consularent Apollinem quo potissimum
duce uterentur. Nam tum thraces eas regiones tene-
bant: cum quibus armis erat dimicandum. His consu-
lentibus nominatim Pythia præcepit ut Miltiadem si-
bi imperatorem sumerent: id si fecissent incepta pspel-
ra futura. Hoc oraculi responso Miltiades cum dele-
cta manu classe Chersõnesum profectus cum accessis-
set lemnum & incolas eius insulæ sub potestatem re-
digere uellet atheniensium: adq; lenii sua sponte face-
rent postulasset: illi irridentes responderunt tum id se
facturos cum ille domo nauibus proficiscens uento
aquilone uenisset lemnum. Hic enim uentus a septen-
trionibus oriens aduersum tenet athenis proficiscen-
tibus. Miltiades morandi tempus non habes cursum
dixit quo tendebat: peruenitq; chersõnesum. Ibi bre-
ui tempore barbarorum copiis dissectis tota regione
quam petierat potitus loca castellis idonea communi-
uit: multitudinem quam secum duxerat in agris collo-
cauit: crebrisq; excursionibus locupletauit. Neq; mi-
nus ea re prudentia q; felicitate adiutus est. Nam cum
uirtute militum deuicisset hostium exercitus: summa
æquitate res constituit: atq; ipse ibidem manere decre-

uit. Erat enim inter eos dignitate regia quibus carebat nomine. Neque id magis imperio quam iusticia consecutus. Neque eo socius atheniensibus quibus cum erat profectus officia praestabat. quibus rebus fiebat ut non minus eorum uoluntate perpetuo imperium obtineret qui miserant: quam illorum cum quibus erat profectus. Chersoneso tali modo constituta lemnum reuertitur: & ex pacto postulat ut sibi urbem tradant. Illi enim dixerant cum uento borea domo profectus eo peruenisset: sese dedituros. Se autem domum chersonefi habere. chares qui tum lemnum incolebant: & si praeter opinionem res ceciderat: tamen non dicto sed secunda fortuna aduersariorum capti: resistere ausi non sunt: atque ex insula dimigrarunt. pari felicitate caeteras insulas quae cyclades nominantur sub athenensium rededit potestatem. Eisdem temporibus persarum rex Darius ex asia in europam exercitu traiecit scythias bellum inferre decreuit. Pontem fecit in istro flumine qua copias traduceret. Eius pontis dum ipse abesset custodes reliquit principes quos secum ex ionia & aetolide duxerat. quibus singulis ipsarum urbium perpetua dederat imperia. Sic enim putauit facillime se graecae lingua loquentes quae asia incolerent sub sua irerunt potestate si amicis suis oppida tuenda tradidisset: quibus se oppresso nulla spes salutis relinquere. In hoc fuit tum numero Miltiades: cui illa custodia credere. Hic cum crebri afferrent nuntii male rem gerere Darium: praemittit ab scythias. Miltiades hortatus est pontis custodes ne fortuna data occasione liberande graeciae dimiterent. nam si cum his copiis quas secum transportauerat interisset Darius non solum europam fore tutam: sed etiam eos qui asiam incolerent graeci genere liberos a persarum futuros dominatione & periculo. Id & facile effici posse. Pontem enim rescisso regem uel hostium ferro uel inopia paucis diebus interiturum. Ad hoc consilium cum plerique accederent Histiaeus milesius ne res consiceret obstitit dicens non idem ipsis qui summas imperii te

nerent expedire & multitudini q̄ Darii regno ipso
rum niteretur dominatio. Quo extincto ipsos potesta
te expulsos ciuibus suis poenas daturos. Itaque adeo
se abhorrere a cæterorum consilio: ut nihil putet ip
sis utilius q̄ confirmari regnum persarum. Huius
cum sententiam plurimi essent secuti: Miltiades non
dubitans tam multis consciis ad regis aures consilia
sua peruentura chersõnesum reliquit: ac rursus athe
nas demigravit: cuius ratio & si non ualuit: tamen
magnopere est laudanda: cum amicior omnium liber
tati q̄ suæ fuerit dominationi. Darius autem cum ex
europa in asiam redisset hortantibus amicis ut græ
ciam redigeret in suam potestatem classem quingen
tarum nauium comparauit: eiq̄ Datin præfecit & Ar
taphernem. hisq̄ ducenta peditum milia decem equi
tum dedit: causam interserens se hostem esse atheni
ensibus q̄ eorum auxilio iones sardis expugnassent:
suaq̄ præsidia interfecissent. Illi præfecti regni classe
ad euboeam appulsa celeriter Erythream ceperunt:
omnesq̄ eius gentis ciues abreptos in asiam ad regem
miserunt. Inde ad atticam accesserunt: ac suas copias
in campum marathona deduxerunt. Is est ab oppi
do circiter milia passus decem. Hoc tumultu atheni
enses tam propinquo tamq̄ magno permoti auxili
um nusq̄ nisi a lacedæmoniis petuerunt: Philippum
q̄ cursorem eius generis qui hemerodromi uocantur
lacedæmonem miserunt ut nunciaret q̄ celeri opus
esset auxilio. Domi autem creati decem prætores qui
exercitui præessent: i eis Miltiades: inter quos magna
fuit contentio utrum moenibus defenderent: an obu
iam irent hostibus: an æq̄ contenderent. Vnus Miltia
des maxime nitebatur: ut primo quoq̄ tempore ca
stra fierent. Id si factum esset & ciuibus animum acces
surum cum uiderent de eorum uirtute non desperari
& hostes eadem re fore tardiores si animaduertent
audere aduersus se tam exiguis copiis dimicari. Hoc
in tempore nulla ciuitas atheniensibus auxilio fuit
præter platæenses: ea mille misit militum. Itaq̄ horū

9

aduētu decem milia armatorum completa sunt: quæ
manus mirabili flagrabat pugnandi cupiditate: quo
factum est ut plus quæ collegæ Miltiades ualuerit. Eius
enim auctoritate impulsæ athenienses copias ex urbe
eduxerunt: locoque idoneo castra fecerunt. deinde po
stero die sub montis radicibus acie e regione instructa
noua arte ut summa proelium commiserunt. Namque ar
bores multis locis erant raræ hoc consilio: & ut mon
tium tegerentur altitudine: & arborum tractu equita
tus hostium impediretur: ne multitudine clauderentur.
Datis & si non locum æquum uidebat suis tamen fre
tus numero copiarum suarum cōfligere cupiebat. Eoque
magis quæ prius quæ Lacedæmonii subsidio uenirent di
micare utile arbitrabatur. Itaque in acie peditum centum
equitum decem milia produxit: proeliumque commisit.
In quo tanto plus uirtute ualuerunt athenienses ut decem
plicem numerum hostium profligarent: adeoque pterue
runt: ut persæ non castra: sed naues peterent. Qua pu
gna nihil adhuc est nobilius. Nulla enim unquam tam
exigua manus tantas opes prostrauit. Cuius uictoriæ
non alienum uidetur quale premium Miltiadi sit tributum
docere: quo facilius intelligi possit eadem omnium ciuitatum
esse naturam: ut populi nostri honores quondam fuerunt
rari & tenues: ob eamque causam gloriosi: nunc autem
effusi atque aboleti: sic olim apud athenienses fuisse re
perimus. Namque huic Miltiadi qui athenas totamque
græciam liberauit: talis honos tributus est in portu quæ
poecile uocatur cum pugna depingeret marathonia:
ut in decem prætorum numero prima eius imago poneretur:
Isque hortaretur milites proeliumque committeret. Idem il
le populus postea quæ maius impium est nactus & largitione
magistratum corruptus est: trecentas statuas Demetrio
phalereo decreuit. Post hoc proelium classe septuaginta
nauium athenienses eidem Miltiadi dederunt: ut insulas quæ
barbaros adiuerant bello persequeretur. Quo imperio
plerasque ad officium redire coegit: non nullas uero expu
gnauit. Ex his Parum insulam opibus elatam cum oratione
reconciliare non posset: copias e nauibus eduxit: urbem

opibus clausit: omniq; comineatu priuauit. Dein inne
is ac testudinibus cōstitutus propius muros accessit:
cum iam in eo esset ut oppido potiretur procul in cō
tinenti lucus qui ex insula conspiciebatur: nescio quo
casu nocturno tempore incensus est: cuius flamma ut
ab oppidanis & oppugnatoribus est uisa utriq; uenit
in opinionem signum a classiaris regis datum. Quo
factum est ut parui a deditione detererentur. & Miltia
des timens ne classis regia aduentaret incensus operi
bus quæ statuerat: cum totidem nauibus atq; erat p
fectus athenas magna cum offensiōe ciuuium suorum
rediret. Accusatus ergo prodicionis q; cum Parum ex
pugnare posset a rege corruptus infectis rebus a pu
gna discessisset. Eo tempore æger erat uulneribus quæ
in oppugando oppido ceperat. Itaq; quoniam ipse
pro se dicere non posset uerba fecit frater eius Dago
ras. Causa cognita capitis absolutus pecunia multa
tus est. Ea; lis quinquaginta talentis æstimata est
quantus in classem sumptus factus erat. Hæc pecuniã
quod soluere non poterat in uincla publica coniec
tus est. Ibiq; diem obiit supremum. hic & si crimine
pario est accusatus: tamen alia fuit causa damnatio
nis. Namq; athenienses propter Pisistrati tyrannidem
quæ paucis annis ante fuerat omnium suorum ciuui
potentiam extimescebant. Miltiades multum in impe
riis magistratibusq; uersatus non uidebatur posse ef
se priuatus: præsertim cum consuetudine ad imperii
cupiditatem trahi uideretur. Nam chersōneso omnes
illos quos habitarat annos perpetuam obtinuerat do
minationem tyrannusq; fuerat appellatus sed iustus.
Non erat enim ui consecutus: sed suorum uoluntate:
eamq; potestatem bonitate retinebat. Omnes autem
& habentur & dicuntur tyranni qui potestate sunt p
petua in ea ciuitate: quæ libertate usa est. Sed in Mil
tiade erat cum summa humanitas: tum mira comitas.
ut nemo tam humilis esset: cui non ad eum aditus pa
teret. magna auctoritas apud oēs ciuitates nobile no
men. laus rei militares maxima. Hæc populus respic

6
ciens maluit eum innoxium plecti q̄ se diutius esse in
timore.

THEMISTOCLIS VITA.

HEMISTOCLES Neocli filius athe-
nēsis. Huius uirtia inētis adoleſcētiae
magnis sunt emēdata uirtutibus. adeo
ut anteferatur huic nemo: pauci pares
putentur. Sed ab initio ē ordiendū. P̄
eius Neocles generosus fuit. Is uxorē Acarnanā ciuē
duxit: ex qua natus est Themistocles. qui cum minus
esset probatus parentibus q̄ & liberius iusto uiuebat:
& rem familiarem negligebat: a patre exhæredatus
est: quæ contumelia non fregit eum: sed erexit. Nam
cum iudicasset sine summa industria non posse eam
extringui: totum se dedit reipublicæ diligentius amī-
cis famæq̄ seruiens. multum in iudiciis priuatis uer-
fabatur. sæpe in concionem populi prodibat. Nulla
res maior sine eo gerebatur: celeriterq̄ quæ opus erāt
reperiebat. Neq̄ minus in rebus gerendis prompt⁹ q̄
excogitandis erat. Quod & de instantibus ut ait Thu-
cydides uerissime iudicabat: & de futuris callidissime
cōiciebat. Quo factū ē ut breui t̄pe illustrareē. Prim⁹
autē grad⁹ fuit capeſedæ reipublicæ bello corcyræo:
ad quod gerendum prætor a populo factus: non solū
præſenti bello: sed etiam reliquo tempore ferociorem
reddidit ciuitatem. Nam cum pecunia publica quæ ex
metallis redibat largitione magistratum quot annis
iteriret: Ille persuasit populo ut ea pecūia classis cētū
nauiū ædificareē. Qua celeriter effecta primum corcy-
ræos fregit. Deinde maritimos prædones conſectādo
mare tutum reddidit. In quo cū diuitiis ornauit: tū c̄t
peritissimos belli naualis fecit atheuenses. Id quantæ
saluti fuerit uniuersæ græciæ bello cognitū ē p̄ſico.
Nam cū Xerxes & mari & terra bellū uniuersæ ferret
europe cū tātis eā copiis iuaſit: quātas neq̄ ante neq̄
postea habuit quisq̄. Huius eī classis milla & ducen-

*Meocles
Acarnā uxor
Themistocles*

*Victoria Them-
istoclis contra corcy-
ros*

*bellū xerxis in
græcis*

De classe ex troe
stri exercitū ipsi
perxis

de rīso p̄tibe
ad atonieses

Leonida rex la
cedæmonior

tarum nauium longarum fuit: quam duo milia onera
riarum sequebantur. Terrestres autem exercitus septi
gentorum milium peditum: equitum quadringento
rum milium fuerunt. Cuius de aduentu cum fama in
græciam esset perlata: & maxime athenienses peti di
cerentur propter pugnam marathoniā miserunt
delphos consultum quidnam facerent de rebus suis.
Deliberantibus Pythia respondit: ut mœnibus ligne
is se munirent. Id respōsum quo ualeret cum intellige
ret nemo: Themistocles persuasit consilium esse Apol
linis: ut in naues se suaq; conferrent: eum enim signifi
cari murum ligneum. Tali consilio probato addunt
ad superiores totidem naues triremes: suaq; omnia
quæ moueri poterāt partim salaminam: partim troe
zenem asportant: arcem sacerdotibus paucisq; maio
ribus ratu ac sacra procuranda tradunt: reliquum op
pidum relinquunt. Huius consilium plerisq; ciuita
tibus displicebat: & in terra dimicari magis place
bat. Itaq; missi sunt delecti cum Leonida lacedæmo
norum rege: qui Thermopylas occuparent: longius
q; barbaros progredi non pateretur. Hi uim hostium
non sustinuerunt: eoq; loco omnes interierunt. At
classis communis græciæ trecentarum nauium i qua
ducentæ erant atheniensium. Primum apud arthe
misiū inter euboeam continentemq; terram cū clas
sariis regis conflixit. Angustias enim Themistocles
quærebat: ne multitudine circumiretur. hic & si pari
proelio discesserant: tamen eodem loco non sunt ausi
manere: q̄ erat periculum ne si pars nauium aduersario
rum euboeam superassent: ancipiti premerentur piculo.
Quo factū ē ut ab arthemisiū discederēt. & aduersum
athenas apud salaminā classem suam constituerent.
At Xerxes Thermopylis expugnatis protinus accessit
astū: idque nullis defendētibus iterfectis sacerdotibus
quos in arce iuenerat incēdio deleuit: cuius fama pter
riti classarii cū manere non auderēt: & plurimi horta
rēt: ut domos suas discederēt: mœnib; q; se defederēt:
Themistocles un? restitit: & uniuersos eē pares aiebat:

Nam illorum urbem & propugnaculum oppositum
esse barbaris. apud quam iam bis classem regiam fecit
se naufragium: lacedæmonios autem male & iniuste
facere qui id potius intuerentur quod ipsorum domi
nationi q̄ quod uniuersæ græciæ utile esset. Quare
si suos legatos accipere uellent quos athenas mise
rant. se remitterent. Aliter illos nunq̄ in patriam ef
sent recepturi. Tamen non effugit ciuium suorum in
uidiam. Namq̄ ob eundem timorem quo damnatus
erat Miltiades testarum suffragus e ciuitate eiectus
argos habitatum concessit. Hic cum propter multas
eius uirtutes magna cum dignitate uiueret lacedæmo
ni legatos athenas miserunt: qui eum absentem accu
sarent q̄ societatem cum rege persæ ad græciam op
primendam fecisset. hoc crimine absens proditoris
est damnatus. Id ut audiuit quod non satis tutum se
argis uidebat corcyram demigravit. Ibi cum eius pri
cipes ciuitatis animaduertissent timere ne propter se
bellum his lacedæmoni & athenienses induceret ad
Admetum molossorum regem cum quo ei hospicium
fuerat confugit. Huc cum uenisset & in præsentia rex
abesset: quo maiore religione se receptum tueretur: fili
am eius paruulam arripuit: & cum ea se in sacrum
quod summa colebatur cerimonia coniecit. Inde non
prius egressus est q̄ rex cum data dextra in fidem re
ciperet: quam præstitit. Nam cum atheniensibus & la
cedæmonis exposceretur publice supplicem non pro
didit: monuitq̄ ut consuleret sibi. Difficile enim esse
in tam propinquo loco tuto eum uersari. Itaq̄ phid
nam eum deduci iussit: & quod satis esse prætidii de
dit. Hic in nauem omnibus ignotus ascendit. Que cū
tempestate maxima naxum ferretur ubi rum atheni
ensium erat exercitus: sensit Themistocles si eo per
uenisset sibi esse pereundum. Hac necessitate coactus
domino nauis quis sit aperit multa pollicens si se
conseruasset. At ille clarissimi uiri captus misericor
dia diem noctemq̄ procul ab insula in salo nauem
tenuit in anchoris: neq̄ quenquam ex ea exire

passus est. Inde ephesum peruenit. Ibiq; Themistocle
exponit: cui ille pro meritis gratiam postea rettulit.
Scio plerosq; ita scripsisse Themistoclem Xerxe regnā
te in Asiam transisse. Sed ego potissimum Thucydidi
credo quod ætate proximus erat qui illorum tempo
rum historiam reliquerunt: & eiusdem ciuitatis fuit.
Is autem ait ad Artaxerxem eū uenisse: atq; his uer
bis epistolam misisse. Themistocles ueni ad te qui plu
rima mala omnium gratorum in domum tuam intuli
cum mihi necesse fuit aduersus patrem tuum bellare:
patriamq; meam defendere. Idem multo plura bona
feci: postq; in tuto ipse & ille in periculo esse coepit.
Nam cum in asiam reuerti uellet prælio apud salami
nam facto litteris eum certiozem feci id agi ut pons
quem in helleponto fecerat dissolueretur atq; ab ho
stibus circumiretur. Quo nuncio ille periculo est libe
ratus. Nunc autem confugi exagitatus a cuncta græ
cia tuam petens amicitiam: quam si ero adeptus non
minus me bonum amicum habebis q; fortem inimi
cum ille expertus est. Ea autem rogo ut de his rebus
quas tecum colloqui uolo annum mihi temporis des
eog; transacto ad te uenire patiaris. Huius rex animi
magnitudinem admirans cupiensq; talem uirum sibi
conciliari ueniam dedit. Ille omne illud tempus litte
ris sermoniq; persarum dedit: quibus adeo eruditus ē
ut multo commodius dicatur apud regem uerba fecis
se q; hi poterant qui in perside erant nati. Hic cū mul
ta regi esset pollicitus gratissimumq; illud si suis uti
consiliis uellet illud græciam bello oppressurum: ma
gnis muneribus ab Artaxerxe donatus in asiam re
dit: domiciliumq; magnesiæ sibi constituit. Namq;
hanc urbem ei rex donarat his usus uerbis: quæ ei pa
nem præberet: ex qua regione quinquaginta talenta
quor annis redibant. Lampsacum unde uinum sume
ret: Mintham ex qua obsonium haberet. Huius ad no
stram memoriam monumenta manserunt duo: sepul
crum prope oppidum in quo est sepultus. Statuæ
in foro magnesiæ: de cuius morte multis modis

69²

apud plerofq; scriptum est. Sed nos eundem potiffi-
mum Thucididem auctorem probamus: qui illum a
magnesiæ morbo mortuum: neq; negat fuisse famam
uenenum sua spõte sumpsisse: cum se quæ regi de græ-
cia opprimenda pollicitus esset: præstare posse despe-
raret. Idẽ ossa eius clã in attica ab amicis sepulta: quo-
niam legibus non cõcederetur quod prodicionis esset
damnatus memoriæ prodidit.

ARISTIDIS VITA.

ARISTIDES LYSIMACHI Fili' athe-
nensis æqualis fere fuit Themistocli.
Itaq; cum eo de principatu contendit.
Nanq; obrectarunt inter se. In his au-
tem cognitum est quãto attestaret elo-
quentia innocentia: q̄q; enim adeo excelebat Aristi-
des abstinencia ut unus post hominum memoriã
quod quidem nos audierimus cognomine iustus sit
appellatus: tamen a Themistocle collabefactus testu-
la illa exilio decem annorum multatus est. Qui qui-
dem cum intelligeret reprimi concitatã multitudi-
nem non posse: cedensq; animaduerneret quẽdam scri-
bentem ut patria pelleretur: quæsisse ab eo dicitur:
quare id faceret: aut quid Aristides commisisset: cur
tantam pœnam dignus duceretur. Cui ille respondit
se ignorare Aristidẽ: sed sibi non placere q̄ cupide
elaborasset ut præter cæteros iustus appellaretur.
Hic decem annorum legitimã pœnam non pertu-
lit. Nam postq; Xerxes in græciam descendit sexto
fere anno q̄ erat expulsus: blebiscito in patriã re-
stitutus est. Interfuit autem pugnae nauali apud sa-
laminã quæ facta est prius q̄ pœna liberaretur.
Idem prætor fuit atheniensium apud plateas in proe-
lio quo Mardomus fusus: barbarorumque exercitus
interfectus. Neq; aliud est ullum huius in re mili-
tari illustre factum q̄ huius imperii memoria. Iu-
b

iustitiæ uero & ægritatis & innocentiae multa: In primis
 quod eius æquitate factum est cum in communi classe
 esset græciæ simul cum Pausania: quo duce Mardonius
 erat fugatus: ut summa imperii maritimi a lacedæ-
 moniis transferretur ad athenienses. Namque ante id
 tempus & mari & terra duces erant lacedæmonii: tum
 autem & intemperantia Pausaniæ & iusticia factum
 est Aristidis ut omnes fere ciuitates græciæ ad athe-
 nensium societatem se applicarent: & aduersus bar-
 baros hos duces diligerent sibi quos quo facilius re-
 pellerent si forte bellum renouare conarentur: ad clas-
 ses ædificandas exercitusque comparandos quantum
 pecuniæ quæque ciuitas daret Aristides delectus est
 qui constitueret. eius arbitrio quadringenta & sexa-
 ginta talenta: quot annis delum sunt collata. Id enim
 commune ærarium esse uoluerunt. Quæ omnis pecu-
 nia postero tempore athenas translata est. hic quæ
 fuerit abstinentia nullum est certius iudicium quam
 cum tantis rebus præfuisset in tanta paupertate de-
 cessit: ut qui efferretur uix reliquerit. Quo factum
 est ut filia eius publice alerentur: & de communi
 ærario dotibus datis collocarentur. Decessit autem
 fere post annum quartum quæ Themistocles athenis
 erat expulsus.

PAVSANIAE VITA.

PAVSANIAS LACEDAEMONIVS
 magnus homo: sed uarius in omni ge-
 nere uitæ fuit. Nam ut uirtutibus elu-
 xit: sic uitis est obrutus. huius illustris-
 simum est proelium apud plateas: Nam
 quod illo duce Mardonius Satrapes regius natione me-
 dus regis gener in primis omnium perfarum & manu
 fortis & consilii plenus cum ducentis milibus pedu-
 rum: quos uirum legerat: & uiginti milibus equitum.
 Haud ita magna manu græcia fugatus est: eoque ipse

dux cecidit proelio: qua uictoria elatus plurima misce
re cepit: & maiora concupiscere. Sed primum in eo est
reprehensus: q̄ cum ex præda tripodem aureum del
phis posuisset epigrammate scripto in quo erat hæc
sententia suo ductu barbaros apud Plateas esse dele
tos: eiusq; uictoriæ ergo apollini donum dedisse. Hos
uersus lacedæmonii exculperunt neq; aliud scripse
runt q̄ nomina earum ciuitatum quarum auxilio per
sæ erant uicti. Post id proelium eundem Pausaniã cū
classe communi cyprum atq; hellepontum miserunt:
ut ex his regionib⁹ barbarorum præsidia depelleret.
Pari felicitate in ea re usus elatius se gerere cœpit ma
iore s̄q; appetit res. Nam cum bizantio expugnato ce
pisset complures persarum nobiles: atque i his nō nul
los regis propinquos: hos clã Xerxi remisit: simulans
ex uinclis publicis effugisse: & cum his Congylum cre
tensem qui litteras regi redderet: in quibus hæc fuisse
scripta Thucydides memoriæ pdidit. Pausanias dux
spartæ quos bizantii ceperat postq; propinquos tuos
cognouit tibi muneri misit: s̄q; tecum affinitate con
iungi cupit. Quare si tibi uidetur des ei filiam tuam
nuptam. Id si feceris & sparten & cæterã græciã sub
tuam potestatem se adiuuante redacturū pollicetur.
His de rebus si quid geri uolueris certum hominē ad
eum mittas face cum quo colloquatur. Rex tot homi
num salute tam sibi necessariorū magnopere gauisus
cōfestim cum epistola Arthabarū ad Pausaniã mittit
in qua eum collaudat. Petit ne cui rei parcat ad ea per
ficienda quæ pollicetur. Si fecerit nulli⁹ rei a se repul
sam laturū. Hui⁹ Pausanias uolūtate cognita alacrior
ad rem gerendam factus in suspicionē cecidit lacedæ
moniorum. In quo facto domū reuocatus accusatus
capitis absoluitur: mulctatur tamen pecūia. Quam ob
causam ad classem remissus non est. At ille post non
multo sua sponte ad exercitum rediit: & ibi n̄ callida
sed dementi oratione cognita patefecit. Non eī mores
patrios solum sed etiã cultum uestitumque mutauit:

apparatu regio utebatur: ueste medica. Satellites medi
& ægyptii sequebantur. epulabatur mores perferam lu
xuriosius quæ qui aderant perpeti possent. Aditum pe
tentibus conuenienti non dabat: superbe responde
bat & crudeliter imperabat: Spartam redire volebat.
Colonas qui locus in agro troade est se contulerat:
ibi consilia tum patriæ: tum sibi inimica capiebat. Id
postquam lacedæmonii rescuerunt legatos ad eum
cum lana miserunt. in qua more illorum erat scrip
tum nisi domum reuenteretur se capitis eum damna
tuos. hoc nuncio motus sperans se etiam cum pecu
nia & potentia instans periculum posse depellere: do
mum rediit. Huc ut uenit ab ephoris in uincula publi
ca coniectus est. Licet enim legibus eorum cuius e
phoro hæc facere regi huic tamē se expediuit: neque
eo magis carebat suspicione. Nam opinio manebat
eum cum rege habere societatem. Est genus quoddam
hominum quod ilotæ uocatur: quorum magna mul
tudo agros lacedæmoniorum colit: seruorumque
munere fungitur. hos quoque sollicitare spe liberta
tis existimabatur. Sed quod harum rerum nullum
erat apertum crimen quo argui posset non putabant
de tali tamque claro uiro suspicionibus oportere iudi
cari: & expectandum dum se ipsa res aperiret. Interim
Argilius quidam adolescentulus quem puerum Pau
sanias amore uenereo dilexerat cum epistolam ab eo
ad Arthabaram accepisset: eiq; in suspicio nem uenif
set aliquid in ea de se esse scriptum: quod nemo eo
rum redisset qui super tali causa eodem missi erant
uincula epistolæ laxauit: signoque detractō cognouit
si pertulisset sibi esse pereundum: Erant in eadem
epistola quæ ad ea pertinebant quæ inter regem
Pausaniamque conuenerant. Has ille litteras ephoris
tradidit. Non est prætereunda grauitas Lacedæmo
niorum hoc loco. Nam ne huius quidem iudicio im
pulsī sunt ut Pausaniam comprehenderent. Neque
prius uim adhibendam putauerunt. quæ se ipse iudicaf

ii

set. Itaque huic iudici quid fieri uellent præceperunt.
Fanum Neptuni est Tænari quod uiolari nefas pu-
tant Græci. Eo ille iudex confugit: in ara confedit.
Hanc iuxta locum fecerunt sub terra ex quo possit
audiri si quis quid loqueretur cum Argilio. Huc ex
Ephoris quidam descenderunt. Pausanias ut audiuit
Argillum confugisse in aram perturbatus uenit eo.
Quem cum supplicem dei uideret in ara sedentem:
quærit causæ quid si tam repentini consilii: huic ille
quid ex litteris comperisset aperit. Modo magis Pau-
sanas perturbatus orare cœpit ne nunciaret: nec se-
meritum de illo optime proderet. Quod si eam ueni-
am sibi dedisset tantisque implicitum rebus subleuas-
set: magnoque ei premio futurum. His rebus ephori
cognitis satius putauerunt in urbe eum comprehēdi:
quo cum essent profecti: & Pausanias placato Argilio
ut putabat Lacedæmonem reuerteretur: in itinere cū
iam in eo esset ut coprehenderetur: & ex uultu cuius-
dam ephori qui eum admonere cupiebat: insidias sibi
fieri intellexit. Itaque paucis ante gradibus: quibus qui se-
quebantur in ædem Mineruæ quæ chalcioecus uoca-
tur confugit. Hinc ne exire posset statim Ephori ual-
uas eius ædis obstruxerunt: restumque sunt demoliti:
quo facilius sub diuo interiret. Dicitur eo tempore
matrem Pausaniæ uixisse: eamque iā magno natu post
quam de scelere filii comperit in primis ad filium clau-
dendum lapidem ad introitum ædis attulisse. Sic Pau-
sanas magnam belli gloriam turpi morte maculauit.
Hic cum semianimis de templo elatus esset: confestim
animam efflauit. Cuius mortui corpus cum eodem
non nulli dicent inferri oportere: quo hi qui ad
supplicium essent dati: displicuit pluribus: & procul
ab eo loco infoderunt quo erat mortuus. Inde poste-
rius delphici responso exutus: atque loco sepultus ubi
uitam finierat.

CYMONIS VITA.

CYMON MYLTIADIS FILIVS
atheniensis diro admodum initio
usus est adolescentiæ . Nam cum
pater eius litem extimatam popu/
lo soluere non potuisset : ob eam
que causam in uinculis publicis de/
cessisset: Cymon eadem custodi tenebatur: neque legi/
bus atheniensibus emitti poterat nisi pecuniam qua
pater multatus esset soluisset. Habebat autem in ma/
trimonio sororem germanam suam nomine Elpeni/
cem : non magis amore q̄ more ductus . Nam athe/
niensibus licet eodem patre natas uxores ducere .
Huius coniugii cupidus Callias quidam non tam ge/
nerosus q̄ pecuniosus qui magnas pecunias ex me/
tallis fecerat : egit tum Cymone : ut eam sibi uxorem
daret . Id si impetrasset se pro illo pecuniam solutu/
rum. Is cum talem conditionem aspernaretur: Elpeni/
ces negauit se passuram Myltheadis progeniem in uin/
culis publicis interire : quoniam prohibere : seque
Calliæ nupturam: si ea quæ polliceretur præstitisset.
Tali modo custodia liberatus Cymon : celeriter ad
principatum peruenit . Habebat enim satis eloquen/
tiæ: summam liberalitatem : magnam prudentiam :
cum iuris ciuilibus: tum rei militaris: q̄ cum patre a pue/
ro in exercitu fuerat uersatus. Itaque hic & populum
urbanum in sua tenuit potestate : & apud exercitum
plurimum ualuit auctoritate . Primum imperator
apud flumen strymona magnas copias thracum fu/
gauit . Oppidum amphipolim constituit : eoque de/
cem milia atheniensium in coloniam misit. Idem ite/
rum apud mychalem cypriorum & phœnicum du/
centarum nauum classem deuictam cepit. Eodemque
die pari fortuna in terra usus est. Nanque hostium na

12
uibus captis statim ex classe copias suas eduxit: barbarorum uno concursu maximam uim prostrauit. Qua uictoria magna præda potitus cum domum reuerteretur quod iam non nullæ insulæ propter acerbitatem imperii defecerant: alienatas ad officium redire coegit cyprum: quam eo tempore delopes incolabant & contumacius se gesserant uacue fecit sessores ueteres urbe insulaque eiecit: agros ciuibus dimisit thasios opulentia fretos suo aduentu fregit. His e manuibus athenarum arx quæ ad meridiem uergit ost ornata. Quibus rebus cum unus in ciuitate maxime floret: incidit in eandem inuidiam quam pater suus cæterique atheniensium principes. Nam testarum suffragiis & illi hostratos uocant: decem annorum exilio multatus est. Cuius facti celerius athenienses & ipsum poenituit. Nam cū ille animo forti inuidiæ ingratorū ciuium cessisset: bellumq; lacedæmonii atheniēsisibus indixissent, confestim notæ eius uirtutis desiderium consecutum est. Itaque post annum quintum: quo expulsus erat in patriam reuocatus est. Ille & hospitio lacedæmoniorum utebatur: fatius existimans contendere lacedæmonem sua sponte est profectus: pacemq; inter duas potentissimas ciuitates conciliauit. Post neque ita multo cyprum cum ducentis nauibus imperator missus: cum eius maiorem partem insulæ deuicisset: in morbum implicitus in oppido Cythio est mortuus. Hunc athenienses non solum in bello: sed in pace diu desiderauerunt. Fuit enim tāta liberalitate cum compluribus locis prædia hortosq; haberet: ut nunq; in eis custodem imposuerit fructus seruandi gratia: ne quis impediretur: quo minus eius rebus quibus uellet frueretur. Semper eum pedissequi cum nummis sunt secuti: ut si quis opis eius indigeret haberet quod statim daret: ne differendo uideretur negare. Sæpe cum aliquem offensum fortuna uideret minus bene uestitum suum aminiculum dedit. Quotidie sic cœna ei quoquebatur: ut quos conuoca-

tos uidisset: in foro omnes deuoraret: quod facere nullum diem prætermittebat: Nulli fides eius nulli opera: nulli res familiaris defuit: multos locupletauit. Complures pauperes mortuos qui unde efferrentur non reliquissent: suo sumptu extulit. Sic se gerendo minime est mirandum si & uita eius fuit secuta: & mors acerba.

LYTANDRI VITA.

YSANDER LACEDAEMONIUS magnam reliquit sui famam magis felicitate quàm uirtute partam. Athenienses enim in peloponnexios sexto & uigesimo anno bellum gerentes consecisse apparet: Id qua ratione consecutus sit latet. Non enim uirtute sui exercitus: sed immodestia factum est aduersariorum: qui quod dicto audientes imperatoribus suis non erant dispalati in agris relictis nauibus in hostium uenerunt potestatem. Quo facto athenienses se lacedæmonius dederunt. Hac uictoria Lysander elatus cum antea semper factiosus audaxque fuisset: Sic sibi indulsit: ut eius opera in maximum odium græciæ lacedæmonii peruenerit. Nam cum hanc causam Lacedæmonii dictassent sibi esse belli ut atheniensium in potentem dominationem refrigerent. Postquàm apud eghos flumē Lysander classis hostium est potitus: nihil aliud molitus est: quàm ut omnes ciuitates in sua teneret potestate: Cum id se lacedæmoniorum causa facere simularet. Nanque undique qui atheniensium rebus studuissent eiectionis decem delegerat: in una quaque ciuitate quibus summum imperium potestatem que omnium rerum committeret. Horum in numero nemo admittebatur nisi qui aut eius hospitio contineretur: aut se illius

13

fore proprium fide confirmarat. Ita decem uirali po-
testate in omnibus urbibus constituta ipsius nutu
omnia gerebantur. Cuius de crudelitate ac perfidia
satis est unam rem exempli gratia proferre ne de eo-
dem plura enumerando fatigemus lectores. Victor ex
asia cum reuenteretur thassumque diuertisset: quæ ea ci-
uitas præcipua fide fuerat erga athenienses: perinde
ac si iidem firmissimi solerent esse amici: qui constan-
tes fuissent inimici: eam peruertere concupiuit. Vidit
autem nisi in eo occultasset uoluntatem futurum: ut
thassii dilaberentur: consulereque rebus suis. Itaque
decem uiralem suam potestatem sui ab illo constitu-
tam sustulerunt. Quo dolore incensus inuit consilia
reges lacedæmoniorum tollere. Sed sentiebat id sine
ope deorum facere non posse: quæ lacedæmonii omnia
ad oracula referre consueuerant. Primum delphi cor-
rumpere est conatus. Cum id non potuisset dodonam
adortus est. Hinc quoque repulsus dixit se uota sus-
cepisse quæ Ioui Hammoni solueret. existimans se
afros facilius corrupturum. Hac spe cum profectus es-
set in africam: multum eum antistites Iouis fefellerunt.
Nam non solum corrumpi non potuerunt: sed etiam
legatos lacedæmonia miserunt: qui Lisandrum accu-
sarent quæ sacerdotes phani corrumpere conatus esset.
Accusatus hoc crimine: iudicumque absolutus sen-
tentis orchomenis missus subsidio occisus est a the-
banis apud alyarthum. Quam uero de eo foret iudi-
catum: oratio inditio fuit: quæ post mortem in domo
eius reperta est: in qua suadet lacedæmoniis ut regia
potestate dissoluta: ex omnibus dux deligatur ad bel-
lum gerendum: sed scripta ut deorum uideretur con-
gruere sententiæ: qua ille se habiturum pecunia si-
dens non dubitabat. hanc ei scripsisse Cleon Alycar-
nias dicitur. Atque hoc loco non est prætereundum
factum Pharnabazi Satrapis regii. Nam cū Lytander

præfectus classis in bello multa crudeliter auaræque
fecisset. Deque his rebus suspicaretur ad ciues suos ef
se perlatum petiit a Pharnabazo : ut ad ephoros sibi
testimonium daret quanta sanctitate bellum gessisset:
sociosque tractasset : De eaque re accurate scriberet.
Magnam enim eius auctoritatem in ea re futuram.
Hinc ille liberaliter pollicetur librum grauem multis
uerbis conscripsit : in quibus summis cum effert lau
dibus. Quem cum legisset : probassetque dum designa
tur alterum pari magnitudine ut discerni non posset:
signatum subiecit : in quo accuratissime eius auariti
am perfidiamque accusarat : Hinc Lyfander domum
cum redisset : postq̃ de suis rebus gestis apud maxi
mum magistratum quæ uoluerat dixerat testimonii
loco librum a Pharnabazo datum tradidit . Hunc
summoto Lyfandro cum ephori cognoscerent : ipsi
legendum dederunt. Ita ille imprudens ipse suus fuit
accusator.

ALCIBIADIS VITA.

ALCIBIADES CLINIAE FILIUS
atheniensis. In hoc natura quid ef
ficere possit uidetur experta . Con
stat enim inter omnes qui de eo me
moriam prodiderunt: nihil illo fuis
se excellentius uel in uitiis uel in
uirtutibus. Nam in amplissima ciuitate summo gene
re omnium ætatis suæ multo formosissimus ad om
nes res aptus consiliique plenus . Nanque imperator
fuit summus mari & terra: disertus: ut in primis dicen
do ualeret: & tanta erat commendatio oris atq̃ ora
tōis ut nemo ei dicendo posset resistere. deinde cū tps
posceret: laboriosus: patiens. liberalis: splendidus nō
minus in uita q̃ uictu: affabilis: blandus: temporibus

17
callidissime inserviens. Idem simulac se præmiserat
nec causa suberat quare animi laborem perferret: lu
xuriosus: dissolutus: libidinosus: intemperans reperie
batur: ut omnes admirarentur in uno homine tan
tam dissimilitudinem: tamque diuersam naturam.
Educatus est in domo Periclis (priuignus enim suus
fuisse dicitur.) Eruditus a Socrate. socrum Habuit
Hipponicum omnium græcæ linguæ eloquentia di
fertissimum: ut si ipse fingere uellet: neque plura bona
reminisci: neque maiora posset consequi: quæ uel fortu
na uel natura tribuerat. Ineunte adulescentia amatus
est a multis more græcorum: in eis a Socrate de quo
mentionem facit Plato in symposio. Nanque eum
induxit commemorâtem se pernoctasse cum Socrate:
neque aliter ab eo surrexisse ac filius a parente debue
rit. Postea quæ robustior est factus non minus multos
amauit. In quorum amore quoad licitum est odio
sa multa delicate iocoseque fecit: quæ referremus nisi
maiora potioraque haberemus. Bello peloponnesia
co huius consilio atque auctoritate athenienses bel
lum syracusanis indixerunt: ad quod gerendum ip
se dux delectus est. Duo præterea collegæ dati Ni
cias & Lamachus. Id cum appareretur prius quæ clas
sis exiret accidit: ut una nocte omnes hermæ quæ in
oppido erant athenis deicerentur: præter unum qui
ante ianuam erat: Androchides uocatus est. hoc cum
appareret non sine magna multorum cõsensione esse
factum: quod non ad priuatum: sed ad publicam rem
pertineret: magnus multitudini timor est iniectus:
nequa repentina uis in ciuitate existeret quæ libertatẽ
opprimeret populi. Hoc maxime conuenire in Alcibi
adem uidebatur: quod & potentior & maior quæ priuatus
existimabatur. Multos enim liberalitate deuinxerat:
plures ei opera forensi suos reduxerat. Quare fiebat
ut omnium oculos quotiescunque in publicum prodisset
ad se conuerteret: neque ei par quisquam in ciuitate põe

retur. Itaque non solum spem in eo habebant maximam: sed etiam timorem: quod & obesse plurimum & prodesse poterat. Aspergebatur etiam infamia quod in domo sua facere mysteria dicebatur: quod nefas erat more atheniensium: idque non ad religionem sed ad coniurationem pertinere existimabatur. Hoc crimine in contentione ab inimicis compellebatur. Sed in stabat tempus ad bellum proficiscendi. Id ille intuens neque ignorans ciuium suorum consuetudinem postulabat: siquid de se agi uellent potius de praesenti questio haberetur: quam absens inuidiae crimine accusaretur. Inimici uero eius quiescendum in praesenti quia nocere non posse intelligebant: & illud tempus expectandum decreuerunt: quo si exisset: ut absentem aggredierentur. Itaque fecerunt. Nam postquam in Siciliam eum peruenisse crediderunt absentem quod sacra uiolasset reum fecerunt. qua de re cum ei nuncius a magistratu in Siciliam missus esset: ut domum ad causam dicendam rediret: essetque magna spe provinciae bene administrandae non parere uoluit: & in triremem quae ad eum deportandum erat missa ascendit: ac thurios in Italiam peruectus multa seculum reputans de immoderata ciuium suorum licentia crudelitatemque erga nobiles utilissimum ratus impendentem euitare tempestatem clam se a custodibus subduxit: & inde primum elidem: deinde thebas uenit. Postquam autem se capitis damnatum bonis publicatis audiuit: & id quod usu uenerat olympiade sacerdotibus a populo coactos ut se deuouerent: eiusque deuotionis quo testatior esset memoria exemplum in pila lapidea incisum esse positum in publico lacedaemonem demigravit. Ibi ut ipse praedicare consueuerat non aduersus patriam: sed inimicos suos bellum gessit: quod iidem hostes essent ciuitati. Nam cum intelligerent se plurimum prodesse reipublicae ex ea eiecisse: plusquam suae quam utilitati communi paruisse. Itaque huius

consilio lacedæmonii cum Perse rege amicitiam fece-
 runt. deinde deceliam in attica munierunt: præsidioq;
 perpetuo ibi posito in obsidione athenas tenuerunt.
 Eiusdem opera ioniam a societate auerterunt atheni-
 ensium: quo factò multo superiores bello esse cœpe-
 runt. Neq; uero his rebus tam amici Alcibiadi sunt
 facti q̄ timore ab eo alienati. Nam cum acerrimi uiri
 præstantem prudentiam in omnibus rebus cognosce-
 rent pertimuerunt ne caritate patrie ductus aliquãdo
 ab ipsis descisceret & cum suis in gratiam rediret. Ita
 q; tempus eius interficiendi quærere instituerunt. Id
 Alcibiadi diutius cælari non potuit. erat enim ea sa-
 gacitate ut decipi nõ posset: præsertim cum animum
 attendisset ad cauendum. Itaq; ad Thyrsaphernẽ præ-
 fectum regis Darii se contulit. cuius cum in intimam
 amicitiam peruenisset: & atheniensium male gestis in-
 sicilia rebus opes senescere: contra lacedæmoniorum
 crescere uideret: inuito cum Pisanchò prætorẽ qui
 apud samum exercitum habebat per internuncios col-
 loquitur: & de reditu suo facit mentionem. Erat enim
 eodem quo Alcibiades sensu populi potentia non
 amicus: & optimatum fautor. Ab hoc destitutus pri-
 mum per Thrasymbulum Lyci filium ab exercitu re-
 cipitur: prætorq; fit apud samum. Post suffragante
 Theramene plebiscito restituitur: pariq; absens impe-
 rio præficitur simul cū Thrasymbulo: & Theramene.
 horum imperio tanta commutatio rerum facta est ut
 lacedæmonii qui paulo ante uictores uiguerant per-
 teriti pacem peterent. Victi enim erant quinq; præ
 his terrestribus: tribus naualibus. in quibus ducentas
 naues triremes amiserant: quæ captæ in hostium ue-
 nerant potestatem. Alcibiades simul cum collegis re-
 ceperat ioniam hellepontum: multas præterea urbes
 græcas quæ in ora sitæ sunt asiæ: quarum expugna-
 uerant q; plures: in his bizantium: neq; minus multas
 consilio ad amicitiam adiunxerant: q̄ in captos de-
 merita fuerant usi. In præda honuisti locupletato

exercitu maximis rebus gestis athenas uenerunt. His cum obuiam uniuersa ciuitas iu piræum descendisset tanta fuit omnium expectatio uisendi Alcibiadis: ut ad eius triremem uulgis conflueret: perinde ac si solus aduenisset. Sic enim populo erat persuasum & aduersus superiores & præsentis secundas res accidisse ei? opera. Itaq; & siciliæ admissum & Lacedæmoniorum uictorias culpæ suæ tribuebant: quod talem uirum ex ciuitate extulissent. Neq; id sine causa arbitrari uidebantur. Nam postq; exercitui præesse cœperat: neq; terra: neq; mari hostes pares esse potuerat. Hic ut nauis egressus est: q; Theramenes & Thrasylbulus eisdem rebus præfuerant simulq; uenerant in piræum tamē illum unum omnes persequabantur. Et id quod nunquam antea usuenerat nisi olympiæ uictoribus: coronis aureis æneisq; uulgo donabatur: Ille lachrymans talem beniuolentiam ciuium suorum accipiebat reminiscens pristini temporis acerbitatem. Postq; astu uenit: concione aduocata sic uerba fecit: ut nemo tam ferus fuerit: quin eius casum lachrymarit. Inimicumq; his se ostenderit: quorum opera patria pulsus fuerat: perinde ac si alius populus non ille ipse qui tum flebat eum sacrilegii damnasset. Restituta ergo huic sunt publice bona. Iidem illi olympiadæ sacer dotes rursus refacrare sunt coacti: qui eum deuouerant: pilæq; illæ in quibus deuotio fuerat scripta in mare præcipitata. Hæc Alcibiadi lætitia minus fuit diuturna. Nam cum ei essent honores decreti: totaq; res publica domi belliq; tradita: ut unius arbitrio gereretur: & ipse postulasset ut duo sibi collegæ darentur Thrasylbulus & Adimantus: neque id negatum esset classe in asiam profectus: q; apud cymen minus ex sententia rem gesserat in inuidiam recidit. Nihil enim eum non efficere posse ducebant. Ex quo fiebat ut omnia minus prospere gesta eius culpæ tribuerent: cum

aut eum negligenter aut malitiose fecisse loquerentur
 sicut accidit. Nam corruptum a rege capere cymen
 noluisse arguebant. Itaque huic maxime imputamus
 malo causam fuisse nimiam opinionem ingenii atq;
 uirtutis. Timebatur enim non minus q̄ diligebatur:
 ne secunda fortuna magnisq; elatus opibus tyranni
 dem concupisceret: quibus rebus factum est ut absen
 ti magistratum abrogarent: & alium in eius locum
 substituerent. Id ille ut audiuit domum reuerti nolu
 it: & se pataram contulit. Ibi que tria castella commu
 niunt bornos: biram. themeonticos: manuq; collecta
 primus græciæ ciuitatis in Thraciam introit: glorio
 sius existimans barbarorum præda locupletati: q̄
 gratorum: qua ex re creuerat fama cum opibus: ma
 gnamq; amicitiam sibi cum quibusdam regibus thra
 ciæ pepererat: neq; tamen a caritate patriæ potuit re
 cedere. Nam cum apud egos flumen Philodes prætor
 atheniensium classem constituisset suam: neq; longe
 abesset Lyfander prætor lacedæmoniorum: qui in eo
 erat occupatus: ut bellum q̄ diutissime duceret: quod
 ipsis pecunia a rege suppeditabatur: contra athenien
 sibus exhaustis: præter arma & nauis nihil erat su
 per: Alcibiades ad atheniensium uenit exercitum: ibi
 que præsentem uulgo agere cœpit: si uellent se coactu
 rum Lyfandrum dimicare: aut pacem petere: respon
 dent lacedæmonios eo nolle conflagrare classe: q̄ pede
 stribus copiis plus q̄ nauibus ualere. Sibi autem
 esse facile Seucem regem thracum deducere: ut eos ter
 ra depelleret. Quo facto necessario aut classe conflic
 tuos: aut bellum composituros. Id & si uere dictum
 Philodes animaduertebat: tamen postulata facere
 noluit: q̄ sentiebat se Alcibiade recepto nullius
 momenti apud exercitum futurum. Et si quid
 secundi euenisset: nullam in ea re tuam partem
 fore. Contra ea si quid aduersi accidisset: se

unum eius delicti futurum reum. Ab hoc discedens Alcibiades quoniam inquit uictoriae patriae repugnans: illud moneo iuxta hostes castra habeas nauitica. Periculum est eim ne immodestia militum nostrorum occasio detur Lysandro nostri opprimendi exercitus. neque ea res illum fefellit. Nam Lysander cum per speculatores comperisset: uulgum atheniensium in terram praedatam exisse: nauesque pene ianes relictas: rempus rei gerendae non dimisit: eoque impetu totum bellum deleuit. At Alcibiades uictis atheniensibus non satis tuta eadem loca sibi arbitrans penitus in thraciam se supra propontidem abdidit: sperans ibi facillime suam fortunam occulti posse. Falso. Nam thraces postquam eum cum magna pecunia uenisse senserunt: infidias fecerunt: qui ea quae apportauit abstulerunt: ipsum capere non potuerunt. Ille cernens nullum locum sibi tutum in Graecia propter potentiam Lacedaemoniorum: ad Pharnabazum in asiam transit. Quem quidem adeo sua cepit humanitate: ut eum nemo in amicitiam antecederet. Namque ei grimum dederat in phrygia castrum: ex quo quinquaginta talenta uectigalis habebat. Qua fortuna Alcibiades non erat contentus: neque athenas uictas Lacedaemoniis seruire poterat pati. Itaque ad patriam liberandam omni ferebatur cogitatione. Sed uidebat id sine rege persarum non posse fieri. Ideoque eum amicum sibi cupiebat adiungi: neque dubitabat facile se consecuturum: si modo eius conueniendi habuisset potestatem. Nam Cyrum fratrem ei bellum clam parare lacedaemoniis adiuuantibus sciebat. Id si apperuisset magnam se initurum gratiam uidebat. Haec cum moliretur: peteretque a Pharnabazo ut ad regem mitteretur: eodem tempore Critias caeterique tyranni atheniensium certos homines ad Lysandrum in asiam miserunt: qui eum certiorum facerent nisi Alcibiadem sustulisset: nihil earum fore ratum: quas ipse athenis constituisset. Quare si suas res gestas manere uellet illum persequeretur. His

7
Lacon rebus commotus statuit accusatus sibi agendum cum Pharnabazo societatem. Huic ergo renunciat: quæ regi cum lacedæmoniis essent irrita futura nisi Alcibiadem uiuum aut mortuum tradidisset stare non posse. Non tulit hoc Satrapes & uiolare clementiam: quæ regis opes minui maluit. Itaque misit Sifametiæ & Bagrum ad Alcibiadem interficiendum: cum ille esset in phrygia iterque ad regem compararet. Missi clam uicinitati in qua tum Alcibiades erat: dant negocium ut eum interficiant. Illi cum securo aggredi non auderent noctu ligna contulerunt circa famineam in qua quiescebat: eamque succenderunt: ut incendio conficerent: quem manu superari posse diffidebant. Ille autem in sonitu flammæ est excitatus: & si gladius ei erat subductus familiaris sui subalare telum eripuit. Nãque erat cum eo quidam ex arcadia hospes qui nunquam discedere uoluerat. Hunc sequi se iubet: & id quod in præsentia uestimentorum fuit arripuit. his in ignem eiectis flammæ uim transiit. Quem ut barbari incendium effugisse eminus uiderunt. telis missis interfecerunt: caputque eius ad Pharnabazum retulerunt. At mulier quæ cum eo uiuere consueuerat muliebri sua ueste contactum ædificii incendio mortuum cremauit: quod ad uiuum interimendum erat comparatum. Sic Alcibiades annos circiter quadraginta natus diem obiit supremum. Hunc infamatum a plerisque tres grauissimi historici summis laudibus extulerunt. Tucydides qui eiusdem ætatis fuit Theopompus qui fuit post aliquanto natus: & Timæus qui quidem duo maledicentissimi nescio quo modo in illo uno laudando confecerunt. Namque ea quæ supra diximus de eo prædicarunt: atque hoc amplius cum arthenis splendidissima ciuitate natus esset splendore ac dignitate superasse uitæ. Postquam inde expulsus thebas uenerit: adeo studis eorum inuenerit: ut nemo cum labore corporisque uiribus posset æquiparare. Omnes enim

boetii magis firmitati corporis & ingenii acumini in-
seruiunt. Eundem apud Lacedæmonios: quorum mo-
ribus summa uirtus in patiētia ponebatur: sic duricie
se dedisse ut parsimonia uictus atque cultus omnes la-
cedæmonios uinceret. Fuisse apud trachas homines
uinolentos: rebusque ueneris deditos. hos quoque in
his rebus antecessisse. uenisse ad perfas apud quos si-
noma laus esset fortiter uenari: luxuriose uiuere. horū
sic imitatum consuetudinem: ut illi ipsi eum in his ma-
xime admirarēt. Quibus rebus effecisse ut apud quos
cunq; esset p̄cipes poneretur: habereturq; carissim⁹.
Sed satis de hoc: reliquos ordiamur.

THRASYBULI VITA.

THRASYBVLVS LYCI FILIVS
atheniensis: si per se uirtus sine fortu-
na ponderanda sit: dubito an hunc pri-
mum omnium ponam. Illi sine dubio
neminem p̄fero fide constantia ma-
gnitudine animi in patriam amore.

Nam quod multi uoluerunt: pauci potuerūt ab uno ty-
ranno patriam liberare. Huic contigit ut a trigēta op-
pressam tyrannis ex seruitute in libertatem uēdicaret.
Sed nescio quo modo cum eum nemo anteiret his uir-
tutibus multi nobilitate p̄currerunt. Primum pelo-
pōnesio bello multa hic sine Alcibiade gessit: ille nul-
lam rem sine hoc. quæ ille uniuersa naturali quodam
bono fecit lucri. Sed illa tamen omnia communia im-
peratoribus cum militibus & fortuna: & in proclii cō-
cursu abiit res a consilio ad uires uimq; pugnantium.
Itaq; iure suo nō nulla ab imperatore miles: plurima
uero a fortuna uendicat. Seq; his plus ualuisse q̄ du-
cis prudentiam uere potest p̄dicare. quare illud ma-
gnificentissimum factum propriū est Thrasybuli. Nā
cū trigēta tyrāni p̄positi a lacedæmonis seruitute
oppressas tenerēt athenas: plurios ciues q̄bus in bello

pepererat fortuna: partim patria expulissent: partim
interfecissent: plurimorum bona publicata inter se di
uisissent: non solum princeps sed & solus initio bellū
his indixit. hic enim cum philen confugisset quod est
castellum in attica munitissimum non plus habuit se
cum triginta de suis. Hoc initium fuit salutis atticorū
hoc robur libertatis clarissimæ ciuitatis. Neq; uero
hic non contemptus est primo a tyrannis: neq; ei sol
licitudo: quæ quidem res & illis contemnentibus per
niciei: & huic despecto saluti fuit. Hæc enim illos ad
persequendum segnes: hos autem tempore ad compa
randum dato fecit robustiores. Quo magis præceptū
illud omnium in animis esse debet: nihil in bello opor
tere contemni: nec sine causa dici matrem timidi flere
non solere. Neq; tamen pro opinione Thrasybuli au
tæ sunt opes: nam iam tum illis temporibus fortius
boni pro libertate loquebantur q̄ pugnabant. hinc in
Piræcum transit munichiamq; munuit: hanc bis ty
ranni oppugnare sunt adorti: ab eaq; turpiter repulsi
protinus in urbem armis impedimentisq; amissis refu
gerunt. Vfus est Thrasybulus non minus prudentia q̄
fortitudine. Nam cedentes uiolari uetuit. ciues enim ci
uibus parcere æquum censebat. Neq; quisq; est uulne
ratus nisi qui prior impugnare uoluit. Neminē iacen
tem ueste spoliauit. Nil attingit nisi arma quorum indi
gebat: & quæ ad uictum pertinebant. In secundo pro
elio cecidit Critias dux tyrannorum cū quidē aduersus
Thrasybulū fortissime pugnaret: hoc deiecto Pausani
as uenit atticis auxilio rex lacedæmoniorum. Is inter
Thrasybulū & eos qui urbē tenebāt fecit pacē his cō
ditionibus: nequi præter triginta tyrānos & decē qui
postea prætores creati superioris more crudelitatis erāt
usi afficerentur exilio: neue bona publicaretur. repu
blicæ pcuratio populo redderet. Præclarū hoc quo
q; Thrasybuli quod recōciliata pace cū plurimum in
ciuitate posset legem tulit: nequis ante actarum rerum
accusaretur: neue mulctaret: eaq; illi legem obliuionis

appellarunt. Neq; nero hanc tantum ferendam curauit: sed etiam ut ualeret effecit. Nam cum quidam ex his qui simul cum eo in exilio fuerant eadem facere eorum uellent cum quibus in gratiam reditum erat: publice prohibuit & id quod pollicitus erat præstitit: huic pro tantis meritis honoris corona a populo data est: facta duabus uirgulis oleaginis: quam quod amor ciuium non uis expresserat nullam habuit inuidiam: magnaq; fuit gloria: Bene ergo Pittacus ille qui septem sapientum numero est habitus: cum ei mityleni multa milia iugerum agri & munera darent: nolite rogo uos inquit mihi dare quod multi inuideant: plures etiam concupiscant. quare ex istis nolo amplius q̄ centum iugera: quæ & meam animi æquitatem: & uestram uoluntatem indicent. Nam parua muna diuina: locupletia non propria esse consueverunt. Illa igitur corona contentus Thrasylbulus neq; amplius requisit: neque quenq; honore se antecessisse existimauit. hic sequenti tempore cum prætor classem ad siciliam appulisset: neq; satis diligenter in castris eius agerentur uigiliae a barbaris ex oppido noctu eruptione facta in tabernaculo interfectus est.

CONONIS VITA.

CONON ATHENIENSIS Peloponnesio bello accessit ad tempus. in eoq; eius opere magnus fuit. nam & prætor pedestribus exercitibus præfuit: & præfectus classis res magnas mari gessit.

Quas ob causas præcipuus ei honos habitus est. Namq; omnibus unus infulis præfuit: in qua potestate Pheras cepit coloniam lacedæmoniorum. Fuit etiam extremo peloponnesio bello prætor cum apud egos flumen copiam athenensium a Lyfandro sunt de uicta. Sed tum absuit: eoq; perus res administrata est: nam & prudens rei militaris & diligens erat imperii. Itaq;

19
nemini erat his temporibus dubium si affuisset: illam
athenienses calamitatem accepturos non fuisse. Ro-
bus autem afflictis cum patriam obsideri audisset nō
quæsiuit ubi ipse tuto uiueret: sed unde præsidio pos-
set esse ciuibus suis. Itaq; contulit se ad Pharnabazū
satrapem ionix & lydix: eundemq; generum regis &
propinquum: apud quem ut multū gratia ualeret mul-
to labore multisq; effecit periculis. Nam cum lacedæ-
monii atheniensibus deuictis in societate non mane-
rent quam cum Artaxerxe fecerant: Agesilaumq; bel-
latum misissent ī asiam maxime impulsī a Tisapher-
ne qui ex inimicis regis ab amicitia eius defecerat: & cū
lacedæmonis coierat societatem. Hūc aduersus Phar-
nabazus habitus est imperator: re quidem uera exer-
citu præfuit Conon: eiusq; omnia arbitrio gesta sūt.
hic militum ducem summum Agesilaum impediuit:
sæpeq; eius consiliis obstitit. Neq; uero non fuit aper-
tum si ille non fuisset: Agesilaum asiam tauro tenus
regi fuisse erepturum. Qui postea q̄ domum a suis ci-
uibus reuocatus est: q̄ boetii & atheniēses lacedæmo-
nis bellum indixerāt. Conon nihilo seci⁹ apud præse-
ctos regis uersabat: hisq; oīb⁹ magno erat usui. Dese-
cerat a rege Tisaphernes: neq; id tā Artaxerxi q̄ cæte-
ris erat apertū. multis enim magnisq; meritis apud re-
gem etiam cum in officio non maneret ualebat. Neq;
admirandum si non facile ad cedendum inducebatur
remiscēs eius se opera Cyrum fratrem superasse. Hu-
ius accusandi gratia Conon a Pharnabazo ad regem
missus: postq; uenit primum ex more perfarum ad
Chilarchum qui secundum gradum imperii tenebat
terraustem accessit: seque ostendit cum rege colloqui
uelle. nemo enim sine hoc admittitur. huic ille inquit
nulla mora est: sed tu delibera uerum colloqui malis
an per litteras quæ cogitas. Necesse est enim si sin con-
spectum ueneris: uenerari te regē: quod Proscynin illi
uocāt: hoc si tibi graue est: pro me nihilosecius editis
mandatis cōficiēs quod studes. Tū Conon mihi uero

inquit non est graue quemuis honorem habere regi:
sed uereor ne ciuitati meæ sit opprobrio. si cum ex ea
ciuitate sim profectus quæ cæteris gentibus imperare
consueuerit potius barbarorum quàm illius more fugar.
Itaque quæ huic uolebat scripta tradidit. Quibus cogni-
tis rex tantum auctoritate ei⁹ motus est. ut Tisaphernē
hostē uindicarit: & lacedæmonios bello psequi iusserit
Et ei permiserit quē uellet eligere ad dispensandā pe-
cuniam. id arbitrium Conon negauit sui esse consili:
sed ipsius qui optime suos nosse deberet. Sed suadere:
Pharnabazo id negocii daret: hinc magnis muneribus⁹
donatis ad mare est missus: ut Cypris & phoenicibus
cæterisque ciuitatibus maritimis nauis longas impe-
raret: classemque qua proxima ætate mare tueri posset
compararet dato adiutore Pharnabazo sicut ipse uo-
luerat. Id ut lacedæmonis est nunciatum non sine cu-
ra rem administrarunt: quod maius bellum imminere
arbitrabantur quàm si cum barbaro solum cōtenderent.
Nam duces fortes prudentes regis opibus præfutu-
rum ac secum dimicaturum uidebant: quem neque con-
filiis neque copiis superare possent. Hac mente magnam
contrahunt classem: proficiscunt Lyfandro duce. hos
Conon apud Gnidum adortus magno prælio fugat:
multas nauis capit: complures dēprimat. Qua uictoria
non solum athenæ sed etiam cuncta græcia quæ sub
lacedæmoniorum fuerat imperio liberata est. Conon
cum parte nauium in patriam uenit. Muros dirutos a
Lyfandro utrosque & Piræei & athenarum reficiendos
curat: pecuniæque. l. talenta quæ a Pharnabazo acce-
perat ciuibus suis donat. Accidit huic quod cæ-
teris montalibus ut inconsiderator in secunda quàm in
aduersa esset fortuna. Nam classe Pelopōnesiorū deui-
cta: cum ultimi se iniurias patriæ putaret plura cōcu-
piuit quàm efficere potuit. Neque tamen ea non pia & pro-
bāda fuerūt: quod potius patriæ opes augeri quàm regis
maluit. Nam cum magnam auctoritatem sibi pugna
illa nauali: quam apud Gnidum fecerant cōstituisset

non solum inter barbaros sed etiam omnes græciæ ciuitates clam dare operam cœpit: ut ioniam & æoliã restitueret atheniensibus. id cum minus diligenter esset cœlatum Tyriabarus qui sardibus præerat Cononem euocauit simulans ad regem eum se mittere uelle magna festinatione huius nuncio parës cum uenisset in uincula coniectus est. In quibus aliquodiu fuit. Non nulli eum ad regem abductum: ibiq; eum perisse scriptum reliquerunt. Contra ea Dion historicus cui nos plurimum de persicis rebus credimus effugisse scripsit illud addubitat utrum Tyriabaro sciente an imprudente sit factum.

p

DIONIS VITA.

ION HIPPARINI FILIUS Syracusanus nobili genere natus utraq; implicatus tyrannide dionysiorum: nãq; ille superior Aristomachê sororê Dionis habuit i matrimonio: ex q̄ duos filios Hypparinũ & Nyseũ percauit: totidẽq; filias Sophrosynem & Areten: quarũ priorê Dionysio filio eidẽ cui regnum reliquit nuptum dedit: alteram Areten Dionĩ Dion autem præter nobilem propinquitatem genero samq; maiorum famam multa alia ab natura habuit bona. In his igenium docile come aptum ad artes optimas: magnam corporis dignitatem: quæ non minimũ cõmendatur: magnas præterea diuitias a patre relictas: quas ipse tyranni muneribus auxerat. Erat intĩmus Dionysio priori neq; minus propter mores q̄ affinitatẽ. Nãq; & si Dionysii crudelitas ei displicebat: tamẽ saluũ propter necessitudinẽ magis etiam suoruũ causa studebat. Aderat i magnis rebus: eiusq; cõsilio multũ mouebatur tyrannus: nisi qua in re maior ipsi cupiditas intercesserat: legiones uero oēs quæ essent illustriores p̄ Dionẽ administrabantur. Quas qdẽ ille diligẽter obeũdo fideliter administrãdo crudelissimũ

c iii

nomen tyranni sua humanitate tenebat. Hunc a Dionysio missum carthagenenses susceperunt: ut neminem unquam græca lingua loquentem magis sint admirati. Neque uero hæc Dionysium fugiebant. Nam quanto esset sibi ornamento sentiebat. Quo fiebat ut uni huic maxime indulgeret: neque eum secus diligerent ac filium: qui quidem cum Platonem Tarentum uenisse fama in siciliam esset perlata adolescenti negare non potuit quin eum arcesseret. Cum Dion eius audiendi cupiditate flagraret: dedit ergo huic ueniam: magnaque eum ambitione Syracusas perduxit. Quem Dion adeo admiratus est atque adamauit: ut se totum ei traderet. Neque uero minus Plato delectatus est Dione. Itaque cum a Dionysio tyranno crudeliter uiolatus esset quippe quem uenundari iussisset: tamen eodem rediit eiusdem Dionis precibus adductus. Interim in morbum incidit Dionysius: quo cum graui conficeretur: quæsiuit a medicis Dion quemadmodum se haberet: simulque de his petiit si sorte maiori esset periculo ut sibi fateretur. Nam uelle se cum eo colloqui de parendo regno: quod sororis suæ filios ex illo natos partem regni putabat debere habere. id medici non tacuerunt: & ad Dionysium filium sermonem rettulerunt: Quo ille commotus ne agendi esset Dionis potestas: patri soporem medicos dare coegit: hoc ergo sumpto somno sopitus diem obiit supremum. Tale initium fuit Dionis & Dionysii simultatis: eaque multis rebus aucta est. Sed tamen primis temporibus aliquandiu simulata inter eos amicitia mansit: cum Dion non desisteret obsecrare Dionysium ut Platonem athenis arcesseret & eius consilium uteretur: ille qui in aliqua re uellet patrem imitari morem ei gessit: eodemque tempore Philistum historicum Syracusas reduxit hominem amicum non magis tyranno quam tyranni. Sed de hoc in eo meo libro plura sunt exposita quod de historicis conscriptus est. Plato autem tantum apud Dionysium auctoritate potuit ualuitque eloquentia: ut ei persuaserit tyrannidis facere finem.

libertatēq; reddere syracusanis: a qua uoluntate Philī
sti consilio deterritus aliquanto crudelior esse cœpit.
Qui quidem cum a Dione se superari uideret ingenio
auctoritate amore populi uerens ne si eum secum ha
beret aliquam occasionem sui daret opprimendi: na
uem ei triremem dedit: qua corinthum deueheretur:
ostēdens se id utriusq; facere causa nē cum inter se ti
merent alteruter alterum præoccuparet. Id cum factū
multi indignarentur magnæq; esset inuidiæ tyranno
Dionysius omnia quæ moueri poterant Dionis in na
uis imposuit: ad eumq; misit. Sic enim existimari uo
lebat id se non odio hominis sed suæ salutis fecisse
causa: postea uero audiuit eum in Peloponeso manū
comparare: sibi que bellum facere conari: Arctem Dio
nis uxorem alii nuptum dedit. Filiumque eius sic edu
cari iussit: ut indulgendo turpissimus ibueretur cupi
ditatibus. Nam puero priusq; pubes esset scorta addu
cebantur: uino epulisq; obruebatur: neq; ullum tem
pus sobrio relinquebatur: is usq; eo uite statum com
mutatum ferre non potuit: Postq; in patriam fdiit pa
ter. (Nanq; appositi erant custodes q̄ eum a pristino
uictu deducerent) ut se superiore parte ædium deiece
rit: atq; ita intererit. Sed illuc reuertor: postq; corin
thum peruenit Dion & eodem perfugit Heraclides
ab eodem expulsus Dionysio qui præfectus fuerat
equitum: omni ratione bellum comparare cœperunt:
sed nō multum proficiebant: q̄ multorum annorum
tyrannus magnatum opum putabatur: quam ob cau
sam pauci ad societatem perducebantur. sed
Dion fretus non tam suis copiis q̄ odii tyrāni maxio
animo duabus onerariis nauibus quinquagita ānoꝝ
imperium munitum quingētis lōgis nauibus decem
equitum cētumq; peditum milibus pfectus oppugna
rum: quod oībus gentibus admirabile est usum adeo
facile ptulit: ut post diem tertū q̄ siciliā attigerit: sy
racusas introierit. Ex quo intelligi potest nullum esse
imperū tutū nisi beniuolentia munitum. Eo tempore

aberat Dionysius: & in italia classē opperiebat: aduer-
sarium ratus neminem sine magnis copiis ad se uen-
turum. Que res eū sefellit. Nā Dion his ipsis qui sub
aduersarii fuerant potestate: regios spiritus repressit:
totiusq; eius partis siciliæ potitus est quæ sub Diony-
si potestate fuerat. Pariq; modo urbis syracusarum
præter arcem & insulam adiunctam oppido: eoque
rem perduxit: ut talibus pactionibus pacem tyrannus
facere uelle. Siciliam Dion obtineret: italiam Dionysi-
us: Syracusas Apollocrates: cui maximam fidem uni
habebat Dion. Has tam prosperas tamque inopina-
tas res consecuta est subita commutatio: quod fortu-
na sua mobilitate quem paulo ante extulerat demer-
gere est adorta: primum ī filio de quo commemorauī
supra suam uim exercuit. Nam cum uxorem reduxif-
set quæ alii fuerat tradita: filiumq; uellet reuocare ad
uirtutem a perdita luxuria: accepit grauissimum pa-
rens uulnus morte filii: deinde orta dissensione inter
eum Heraclidem qui quidem principatum non conce-
debat factionem comparauit: neque his minus uale-
bat apud optimates quorum consensu præerat clas-
si. Cum Dion exercitum pedestrem teneret: non tulit
hoc animo æquo: Dion & uersum illum Homeri ret-
tulit ex secunda ripsodia: in quo hæc sententia est
non posse bene geri tempus multorum imperiis.
Quod dictū magna inuidia consecuta est. Namq; ape-
ruisse se omnia uidebatur in sua potestate esse uelle:
hanc ille non lenire obsequio sed acerbitate opprime-
re studuit. Heraclidemq; cum syracusas uenisset: inter-
ficiendum curauit. Quod factum omnibus maximum
timorem iniecit. Nemo enim illo interfecto se tutum
putabat: ille autem aduersario remoto licentius eo-
rum boua quos sciebat aduersus se sensisse militibus
dispertiuit: quibus diuisis cum quotidiani maximi
fierent sumptus: celeriter pecunia deesse cœpit: neq;
quo manus porrigeret supperebat nisi in amicorum
possessiōes. Id eiusmodi erat ut cū milites recōciliaffer

12

amitteret optimates: quarum rerum cura fragebatur:
& infuetus male audiendi non æquo animo ferebat
de se ab his male existimari: quorum paulo ante in
cælum fuerat elatus laudibus. Vulgus autem offensa
in eum militum uoluntate liberius loquebatur: & ty
rannū non ferendum dictitabat: Hæc ille intuens cū
quemadmodum sedaret nesciret: ut quorsum euade
ret timeret: Callicrates quidam ciuis athemiensis qui
simul cum eo ex Peloponneso in siciliam uenerat: Ho
mo & callidus & ad fraudem acutus sine ulla religio
ne ac fide. adit ad Dionem & ait eum in magno peri
culo esse propter offensionem populi & odium mili
tum: quod nullo modo euitare posset: nisi alicui suo
rum negotium daret: qui se simularer illi inimicum
quem inuenisset idoneum facile omnium amicos co
gniturum aduersariosq; sublaturum: quod inimici
eius dissidentis suos sensus aperturi forent. Tali con
silio probato excepit has partes ipse Callicrates & se
armat imprudentia Dionis. Ad eum interficiendum
socios conquirat: aduersarios eius conuenit: coniuira
tione confirmat. Res multis consciis quæ gereretur
elata refertur ad Aristomachen sororem Dionis uxo
remq; Areren. Illæ timore perteritæ conueniunt cui⁹
de periculo timebant. At ille negat a Callicrate fieri
sibi insidias. Sed illa quæ agerent fieri præcepto suo.
Mulieres nihilofecius Callicratem in ædem Proserpi
næ deducūt: ac iurare cogunt nihil ab illo periculi fo
re Dioni. Ille hac religione non modo non deteritus
sed ad maturandum concitatus est: uerens ne prins
consiliū apiret suū q̄ conata fecisset: hanc mente pro
ximo die festo cū a cōuentu se remotū Dion domi te
neret: atq; ī cōclau edito recubisset: consciis loca mu
nitiora oppidi tradidit: domum custodibus sepsit a
forib⁹ q̄ n̄ discedebāt certos præfecit: nauē triremē ar
matū ornat: Philocratoq; frī suo tradit: eaque ī portu
agitari iubet: ut si exerceat remiges uellet cogitās si for
te cōsiliis obstitisset fortuna ut hēret quo fugeret ad

salutem . Suorum autem numero saguntinos adole-
scentes quosdam elegit cum audacissimos : tum uiri/
bus maximis . hisq; dat negocium : ut ad Dionem eant
inermes sicut conueniendi eius gratia uiderentur ue-
nire . hi propter noticiam sunt intronissi . At illi ut li-
men eius intrarunt foribus obseratis in lecto cuban-
tem inuadunt : colligant : fit strepitus adeo ut exaudiri
posset foris : hic sicut ante sæpe dictum est q̄ inuisa sit
singularis potentia & miseranda uita qui se metui q̄
amari malunt cuius facile intellectu fuit . Namq; illi
ipsi custodes si propria fuissent uoluntate foribus ef-
fractis feruare cum potuissent : q̄ illi inermes telum fo-
ris flagitantes uiuum tenebant . Cui cum succurreret
nemo Lygo quidam syracusanus per fenestras gladi-
um dedit : quo Dion interfectus est . Confecta cæde
cum multitudo uisendi gratia introisset non nulli
ab insciis pro noxiis conciduntur : nam celeri ru-
more delato Dioni uim allatam multi concurrerant :
quibus tale facinus displicebat . hi falsa suspitione
ducti immerentes inermes ut sceleratos occidunt .
huius de morte ut palam factum est mirabiliter uul-
gi murata est uoluntas . Nam qui uiuum eum ty-
rannum uocitarant : eundem liberatorem patriæ ty-
rannique expulsores prædicabant . Sic subito mi-
sericordia odio successerat : ut eum suo sanguine si
possent ab Acheronte cuperent redimere . Itaq; i urbe
celeberrimo loco elatus publice sepulcri monumen-
to donatus est : diem obiit circiter annos quinquagin-
ta quinque natus : quartum post annum q̄ ex Pelopō-
neso in siciliam redierat .

IPHICRATIS VITA.

IPHICRATES ATHENIENSIS

non tam magnitudine rerum gestarum quàm disciplina militari nobilitatus est. Fuit enim talis dux ut non solum ætatis suæ cum primis compareretur: sed ne de maioribus

natu quidem quisquæ anteponeretur. Multum uero in bello est uersatus: sæpe exercitiis præfuit: nusquam culpa male rem gessit: semper consilio uicit: tantumque eo ualuit: ut multa in re militari partim noua attulerit: partim meliora fecerit. Nam quæ ille pedestria arma mutauit: cum ante illum imperatorem maximis clipeis breuibuscque astis minutis gladius uterentur. Ille e contrario peltam pro parma fecit: a quo postea peltastæ pedites appellantur: ut ad motus concursuscque essent leuiiores. Hastæ modum duplicauit: gladios longiores fecit: idem genus loricarum & pro ferris atque ænis lineas dedit. Quo facto expeditiores milites reddidit. nam pondere detracto quodque corpus tergeret & leue esset curauit: bellum cum thracibus gessit. Seutum fortium atheniensium in regnum restituit apud corinthum tanta seueritate exercitui præfuit: ut nullæ unquam in græcia neque exercitatiores copiarum neque magis dicto audientes fuerint duci. in eaque consuetudinem adduxit: ut cum prælii signum ab imperatore esset datum sine ducis opera sic ordinatæ consisterent: ut singuli ab peritissimo imperatore dispositi uiderentur. Hoc exercitu moram lacedæmoniorum interceptit: quod maxime tota celebratum est græcia. Iterum eodem bello omnes copias eorum fugauit. Quo facto magnam adeptus est gloriam cum Artaxerxes ægyptio regi bellum inferre noluit: Iphicratem ab atheniensibus petiuit ducem quem præficeret exercitui conducto: cuius numerus duodecim milium fuit. Quem quidem sic omni disciplina militari erudiuit: ut quemadmodum quondam Fabiani milites romani appellati sunt: sic iphicratæses apud græcos in summa laude fuerunt. Idem subsidio lacedæmonis præfuit Epaminundæ

retardauit impetus. Nam nisi eius aduentus appropinquasset non prius thebani sparta abcessissent: & captam incendio delessent. Fuit autem & animo magno & corpore imperatoriaque forma: ut ipso aspectu cuius inuiceret admirationem sui: sed in labore remissus nimis parumque patiens: ut Theopompus memorix prodidit: bonus uero ciuis fideque magna quod cum in aliis rebus declarauerit tum maxime in Amintæ macedonis libris tuendis. Namque Eurydice mater Perdicæ & Philippi cum his duobus pueris Amynta mortuo ad Iphicratem confugit: eiusque opibus defensa est. Vixit ad senectutem placatis in se suorum ciuium animis: causam capitis semel dixit bello sociali: simul cum Thimotheo: eoque iudicio est absolutus. Menesthea filium reliquit ex Tarfa natum Coti regis filia. Is cum interrogaretur utrum pluris matrem matrem faceret: matrem inquit. Id cum omnibus mirum uideretur: at ille merito inquit facio. Nam pater quatum in se fuit thracem me genuit: Contra mater atheniensem.

CHABRIADIS VITA

HABRIAS ATHENIENSIS HIC quoque in summis habitus est ductibus: resque multas memoria dignas gessit.

Sed ex his elucet maxime inuentum eius in proelio quod apud thebas fecit: cum boetiis subsidio uenisset. Namque in ea uictoria fidentem summum ducem Agefilaum fugatis iam ab eo conducticiis cateruis reliquam phalangem loco uertit cedere: obnixoque genu scuto proiectaque hasta impetum excipere hostium docuit. Id nouum Agefilaus intuentis progredi non est ausus: suosque iam incurrentes tuba reuocauit. Hoc usque eo gratia fama celebratum est: ut illo statu Chabrias sibi statuam fieri uoluerit: quæ publice ei ab atheniensibus in foro constituta est. Ex quo factum est ut postea Atheletæ cæterisque artifices

his statibus statuis ponendis uteretur cum uictoriam
essent adepti. Chabrias autem multa in europa bella
administrauit. Cum dux atheniensium esset: in egypto
sua sponte gessit. Nam Neptenabum adiutum pro
fectus regnum ei constituit. Fecit idem cypri: sed pu
blice ab atheniensibus Euagoræ adiutor datus: neq
prius inde discessit q̄ totam insulam bello deuiceret.
Qua ex re athenienses magnam gloriam sunt adepti.
Interim bellum inter ægyptios & persas constat
est: & athenienses cum Artaxerxe societatem habe
bant: lacedæmoni cum ægyptiis: a quibus magnas
prædas Agesilaus rex eorum faciebat. Id intuēs Cha
brias cum in re nulla Agesilao cederet sua sponte eos
adiutum profectus ægyptiæ classi præfuit: pedestri
bus copiis Agesilaus. Tum præfedi regis persæ lega
tos miserunt athenas questum: quod Chabrias ad
uersum regem bellum gereret cum ægyptiis: athenien
ses diem certam Chabriæ præstituerunt: quam ante
domum nisi redisset: capitis se illum damnaturos de
nunciarunt. Hoc ille nuncio athenas rediit: neque ibi
diutius est moratus q̄ fuit necesse. non enim libenter
erant ante oculos ciuium suorum: q̄ & uiuebat laute:
& indulgebat sibi liberalius q̄ ut inuidiam uulgi pos
set effugere. Est enim hoc commune uitium i magnis
liberisq; ciuitatibus: ut inuidia gloriæ comes sit. Et
libenter de his detrahunt quos emergere uideant alti
us: neque animo æquo pauperes alienam opulentum
intuentur fortunam. Itaq; Chabrias quoad ei licebat
plurimum aberat. Neq; uero solus ille aberat athenis
libenter: sed omnes fere principes fecerunt idem q̄
tantum se ab inuidia putabant futuros quantum a
conspectu suorum recessissent. Itaq; Conon plurimū
cypri uixit. Iphicrates in thracia Timotheus ierisb:
Chares in Sygæo. Dissimilis quidem Chares horum
& factis & moribus: sed tñ athenis & honoratus & po
tēs. Chabrias at perit bello sociali tali mō: oppugna
bat athēiēses Chiū: erat i classe Chabrias priuar?: sed

omnes qui in magistratu erant auctoritate anteibat :
eumque magis milites quæ qui præerant aspiciebant .
Quæ res ei maturauit mortem . Nam dum primus stu-
det portum intrare : gubernatorem iubet eo dirigere
nauem : ipse sibi perniciæ fuit . Cum enim eo penetras-
set : cæteræ non sunt secutæ . Quo factò circūfusus ho-
stium concursu cum fortissime pugnarent nauis ro-
stro percussa cœpit fidere . Hinc cum refugere non pos-
set si se in mare deiecisset : quæ suberat classis atheniensis
um quæ exciperet natantem : perire maluit quæ armis
abiectis nauem relinquere : in qua fuerat uectus . Id cæ-
teri facere noluerunt : qui nando in tutum peruene-
runt . At ille præstare honestam mortem existimans
turpi uitæ cominus pugnans telis hostium interse-
ctus est .

TIMOTHEI VITA.

TIMOTHEVS CONONIS FILIUS
atheniensis hic a patre acceptam glo-
riam multis auxit uirtutibus . Fuit enim
disertus impiger laboriosus rei milita-
ris peritus neque minus ciuitatis regen-
dæ : multa huius sunt præclare facta : sed hæc maxie
illustria . Olynthios & byzantios bello subegit . Sa-
mum cepit : in qua oppugnanda superiori bello athe-
nienses mille & ducenta talenta consumpserant . Id
ille sine ulla publica impensa populo restituit : aduer-
sum Corum bella gessit : ab eorum mille & ducenta talen-
ta prædæ in publicum detulit . Cizicum obsidione li-
berauit . Anobarzatum simul cum Agefilao auxilio
profectus est : a quo cum Laco pecuniam numeratam
accepisset : ille cuius suos agro atque urbibus augeti ma-
luit quæ id sumere cuius partem domum suam ferre pos-
set . Itaque accepit Erichthonem & Sestum . Idem
classi præfectus circunuchens peloponnesum Laco-
nicem populatus classem eorum fugauit . Corcyram

sub imperium atheniensem redegit: Sociosque idem adiunxit Epirotas Athamantias Chaonas omnesque eas gentes: quæ mare illud adiacent. Quo facto læcædæmonii de diutina cōtentione destiterunt: & sua spōte atheniensibus imperii maritimi præcipatū cōcesserunt: pacemq; his legibus cōstituerunt: ut athenienses mari duces essent. Quæ uictoria tantæ fuit atticis lætitiæ: ut tum primum aræ paci publice sint factæ: eiq; deæ puluar sit institutū. Cuius laudis ut memoria maneret: Timotheo publice statuam in foro posuerunt: q̄ honos huic uni ante id tempus contigit: ut cum patri populus statuā posuisset: filio quoq; daret. Sic iuxta posita recens filii ueterem patris renouauit memoriā. Hic cum esset magno natu & magistratus gerere desisset: bello athenienses undiq; premi sunt cœpti: defecerat famus: descierat hellepontus. Philippus iam tunc ualens Macedo multa moliebatur: cui oppositus Chares cum esset non satis in eo præsidii putabat. Fit Menestheus prætor filius Iphicratis gener Timothei: & ad bellū proficiscitur: decernitur. Huic in cōsilium dant duo usu & sapientia præstantes: quorum consilio uteretur pater & focer: quod in his tanta erat auctoritas: ut magna spes esset per eos amissa posse recuperari. Hic cum Samum profecti essent & eodem Chares aduentu cognito cum suis copiis proficisceretur: nequid absente se gestum uideretur: accidit cum ad insulam appropinquarent: ut magna tempestas oriretur: quam euitate duo ueteres imperatores utile arbitratu suā classem suppresserunt. At ille temeraria usus ratione nō cessit maiorum natu auctoritati: & in sua manu esset fortuna quo contederat peruenit. Eodemque ut sequeretur ad Timotheum & Iphicratem nuncium misit. hinc male re gesta compluribus amissis nauibus eodem unde erat profectus se recepit: litterasq; athenas publice misit sibi proclue fuisse Samum capere nisi a Timotheo & Iphicrate desertus esset. populus acer suspicax: ob eamq; rem mobilis aduersarius inuidus etiam potens

riæ in crimen uocabatur. domum reuocat: accusatur
tur proditoris. Hoc iudicio damnatur Timotheus:
lisq; eius æstimatur centum talentis. Ille odio ingra-
tæ ciuitatis coactus chalcidē se contulit. Huius post
mortem cum populus iudicii sui pœniteret mulctæ
nouem partis detraxit: & decem talenta Cononem si-
lius eius ad muri quandam partem reficiendam iussit
dare. in quo fortunæ uarietas est animaduersa. Nam
quos auus Conon muros ex hostium præda patriæ
restituerat: eosdem nepos cum summa ignominia fami-
liæ ex sua re familiari reficere coactus est. Timothei
autem moderatæ sapientisque uitæ cum pleraq; pos-
sumus proferre testimonia uno erimus cõtentis: quod
ex eo facile cõici poterit q̃ carus suis fuerit. Cũ athe-
nis adolescentulus causam diceret: non solum amici
priuatiq; hospites ad eum defendendum conuenerunt:
sed etiam in eis Lason tyrannus qui illo tempore fuit
omnium potentissimus. Hic cum in patria sine satelli-
tibus se tutum nõ arbitraretur athenas sine ullo præ-
sidio uenit: tantiq; hospitem fecit: ut mallet se capitis
periculũ adire q̃ Timotheo de fama dimicanti deesse.
Hunc aduersus tamen Timotheus postea populi iussu
bellum gessit: patriæ sanctiora iura q̃ hospiti esse du-
xit. Hæc extrema fuit ætas imperatorum atheniensium
Iphicratis: Chabriæ: Timothei. Neq; post illorũ obi-
tum quisquam dux in illa urbe fuit dignus memoria.
Venio nunc ad fortissimum uirum maximiq; consilii
omnium barbarorum exceptis duobus carthaginēn-
sibus Hamilchare & Hannibale. De quo hoc plura re-
feremus: q̃ & obscuriora sunt eius gesta pleraq;: & ea
quæ prospere ei cesserunt: non magnitudine copiarũ
sed consilii: quo tamen omnes superabat acciderunt.
Quorum nisi ratio explicata fuerit res apparere non
poterunt.

DATAMIS VITA.

ATAMES PATRE CAMISSARE
 natione Chare. matre Scythissa natus
 primum militum numero fuit apud
 Artaxerxem eorum qui regiam tuebā
 tur. pater eius Camissares quod & ma-
 nu fortis & bello strenuus: & regi mul-
 tis locis fidelis erat repertus habuit prouinciam cili-
 ciæ iuxta cappadociam quam incolunt leucosyri. Da-
 tames militare munus fungens primum qualis esset
 apparuit in bello quod rex aduersus gadusios gessit.
 Nanque hic multis milibus regiorum interfectis ma-
 gni fuit eius opera. Quo factum est cum in eo bello ce-
 cidisset Camissares paterna ei traderetur prouincia. Pa-
 ri se uirtute postea præbuit: cū Androphodates ius-
 su regis bello prosequeretur eos qui defecerant. Nāq;
 eius opera hostes: cum castra iam intrassent profliga-
 ti sunt: exercitusq; reliquus conseruatus est. Qua ex-
 re maiorib' rebns præesse cœpit. Erat eo tēpore Thy?
 Dynastes Paphlagoniæ antiquo genere natus a Phi-
 limene illo quem Homerus troico bello & Patroclo
 interfectum ait. Is regis dicto audiens non erat: quam
 ob causam bello eum persequi constituit: eiq; rei præ-
 fecit Datamen propinquum. Paphlagonis nanque ex
 fratre & sorore erant natī. quam ob causam Data-
 mes primum experiri uoluit ut sine armis propin-
 quum ad officinm reduceret. Ad quem cum uenisset
 sine præsidio quod ab amico nullas uereretur insidi-
 as pene interit. Nam Thyus eam clam interficere uo-
 luit. Erat mater cum Datame amita Paphlagonis: ea
 quid ageretur rescit: filiumq; monuit. Ille fuga peri-
 culum euitauit: bellumq; indixit Thyo: in quo cum
 Ariobarzane præfecto lydiæ & ioniæ totiusq; phry-
 giæ desertus esset: nihilo segnus perseuerauit: ui-
 uumq; Thyum cepit cū uxore & liberis: cuius facti ne
 prius fama ad regem quam ipse perueniret dedit opā.
 Itaq; omnibus īscris eo ubi erat rex uenit: posteroque
 die Thyum hominem maximi corporis terribiliq; facie

quod & niger & capillo longo barbaq; erat proluxa
optima ueste contextit:quam satrapæ regi gerere con
sueuerant. Ornauit etiam torque atq; armillis aureis:
cæterog; regio cultu: ipse agresti dupliciq; anniculo
circundatus:hirtaq; tuica:gerens in capite galeam ue
natoriam:dextra manu clauam:sinistra copulam qua
uictum ante se Thyū agebat:ut si feram bestiam cap
tam duceret. Quem cum omnes prospicerent propter
nouitatem ornatus ignotamq; formam ob eamque
rem magnus esset concursus:fuit nemo non qui agno
sceret Thyum regi nunciaret:primo non ac credidit.
Itaque Pharnabazum misit exploratum : a quo ut
rem gestam comperit statim admitti iussit magnope
re delectatus cum facto:tum ornatu . In primis quod
non uilis rex in potestatem inopinanti uenerat . Itaq;
magnifice Datamen donatum ad exercitum misit:qui
tum contrahebatur duce Pharnabazo & Teutraste
ad bellum ægyptium : partiq; eum atq; illos imperio
esse iussit. Postea uero q̄ Pharnabazum rex ruocauit
illi summa imperii tradita est : hic cum maxio studio
compararet exercitum: ægyptumque proficisci para
ret:subito a regæ lre sūt ei missæ:ut aspim aggredere
tur:q; cataomā tenebat:quæ gens tacet supra ciliciam
cōfinis cappadociæ:nanq; aspim saltuosam regionem
castellisq; munitam incolens non solum iperio regis
non parebat.sed et finitimis regiones uexabat:& quæ
regi portarentur arripiebat. Datames & si lōge aberat
ab his regionibus & a minore re abstrahebatur:tamē
regis uoluntati morem gerendum putauit . Itaque cū
paucis sed uiris fortibus nauem conscendit:existimās
id quod accidit facilius se imprudentem parua manu
oppressurum q̄ paratum:q̄uis magno exercitu. Hac
delatus in ciliciam egressus inde dies noctesque iter
faciens taurum transit : eoque quo studuerat uenit.
Quærit quibus locis sit aspim : cognoscit haud longe
abesse:profectumq; eum uenatū:quē dum speculari
aduētus eius causa cognoscitur. Pisidas cum iis quos

27

secum habebat ad resistendum asp̄is comparat. Id
Datames ubi audiuit arma capit: suos sequi iubet:
ipse equo concitato ad hostem uehitur: quem procul
asp̄is conspiciens ad se ferentem pertimescit: atque a
conatu resistendi deteritus sese dedit. Hunc Datames
uinctum ad regem ducendum tradit Mithridati. Hæc
dum geruntur Artaxerxes reminiscens a quanto bel
lo ad quam paruam rem principem ducum misisset se
ipse reprehendit: & nuncium ad exercitum acrem mi
sit: q̄ nondum Datamen profectum putabat: qui di
ceret ne ab exercitu discederet. Hic priusquam perue
niret quo erat profectus: in itinere conuenit qui asp̄im
ducebant. Qua celeritate cum magnam beniuolenti
am regis Datames consecutus esset non minorem in
uidiam aulicorum excepit: q̄ illum uiuum plurisq̄ se
omnes fieri uidebant. Quo facto cuncti ad eum oppri
mendum consenserunt: hæc Pandates gazæ custos
regiæ amicus Datami perscripta ei mittit: in quibus
docet eum magno fore periculo siquid illo imperan
te in ægypto aduersi accidisset. Namq̄ eam esse con
suetudinem regum: ut casus aduersos hominibus tri
buant: secundos fortunæ suæ. Quo facile fieri ut im
pellantur ad eorum perniciem: quorum ductu res ma
le gestæ nuncientur. Illum hoc maiore fore discrimie
quod quibus rex maxime obediat eos habeat inimi
cissimos. Talibus ille litteris cognitis cum iam ad ex
ercitum acrem uenisset quod non ignorabat ea uere
scripta desiscere a rege constituit. Neq̄ tamen quicq̄
fecit quod fide sua esset indignum. Nam Androdē ma
gnetem exercitui præfecit. Ipse cum suis in cappadoci
am discedit: coniunctamque huic paphlagoniam oc
cupat cælans qua uoluntate esset in regem. Clam cū
Ariobarzane facit amicitiam: manum comparat: ur
bes munitas suis tuendas tradit. Sed hæc propter
hyemale tempus minus prospere succedebant. Audit
Pisidas quasdam copias aduersus se parare filium: eo

Arsideum cum exercitu mittit. Cadit in proelio adolefcens: proficiscitur eo pater non ita cum magna manu cælans quantum uulnus accepisset: q̄ prius ad hostem peruenire cupiebat: q̄ de male re gesta fama ad suos perueniret: ne cognita filii morte animi debilitarentur militum. Quo contenderat peruenit: hisque locis castra ponit: ut neque circumiri multitudine aduersariorum posset: neque impediri quo minus ipse ad dimicandum manum haberet expeditam. Erat cū eo Metrobarzanes focer eius præfectus equitum. Is desperati generi rebus ad hostes transfugit. Id Datames ut audiuit: sensit si in turbam exisset ab homine tam necessario se relictum: futurum ut cæteri consiliū sequerentur: in uulgus edit suo iussu Metrobarzanem profectum pro perfuga: quo facilius receptus interficeret hostes. Quare relinqui eum non par esse: & omnes confestim sequi: quod si animo strenuo fecissent: futurum ut aduersarii non possent resistere: cum & intra uallum & foris cæderentur. Hac re probata exercitū eduxit: Metrobarzanem persequitur tantum qui dum ad hostes peruenerat Datames signa inferri iubet. Pifidæ noua re commoti in opinionem adducuntur perfugas mala fide compositosq; fecisse: ut recepti essent maiori calamitati: primum eos adoruntur. Illi cum quid ageretur aut quare fieret ignorarent coacti sunt cum eis pugnare ad quos transierant: ab hisque stare quos reliquerant. Quibus cum neutri parcerent celeriter sunt concisi. Reliquos pifidas resistentes Datames inuadit. Primo impetu pellit: fugientes persequitur: multos interficit: castra hostium capit. tali consilio uno tempore & proditor es perculit: & hostis profli-gauit. Et quod ad suam perniciem fuerat cogitatum: id ad salutem conuertit. Quo neque acutius ullius imperatoris cogitatum: neque celerius factum usquam legimus: ab hoc tamen uiro Scismas maximo natu filius descit: & ad regem transit: & de defectione pa-

187

tris derulit. Quo nūcio Artaxerxes commotus quod
intelligebat sibi cum uiro forti ac strenuo negocium
esse: qui cum cogitasset facere auderet: & prius cogita
re q̄ conari consuesset. Androphrodatem cappadoci
am mitit. hic ne intrare posset saltum in quo ciliciæ
portæ sunt sitæ: Datames præoccupare studuit. Sed
tam subito copias contrahere non potuit: a qua re de
pulsus cum ea manu quam contraxerat locum dele
git talem: ut neque circumiretur ab hostibus: neque
præteriret aduersarius: quin ancipitibus locis preme
retur: & si dimicare eo uellet non multum obesse mul
tudo hostium suæ paucitati posset. Hæc & si An
drophrodates uidebat: tamen statuit cōgredi q̄ cum
tantis copiis refugere. aut tam diu uno loco federe:
habebat barbarorum equitum uiginti: peditum cen
tum milia: quos illi Gardates appellant: eiusdemque
generis. iiii. funditorum. Præterea cappadocum. viii.
armeniorum decem: paphlagonum quinque: phry
gum decem: lydorum quinque: aspendiorum & pisi
darum circiter tria: cilicum duo: captianorum totidē:
ex græcia cōductorum tria milia: leuis armaturæ ma
ximū numerum. Has aduersus copias spes oīs cōsiste
bat Datami in se: locique natura. Namq; huius partē
non hēbat uigesimam militum. Quibus fret⁹ cōfluxit
aduersariorūq; multa milia cōcidit: cū de ipsius exer
citu non amplius hominum mille cecidisset. Quā ob
causam postero die trophæū posuit: quo loco pridie
pugnatum. Hic cum castra mouisset inferior copiis
superior omnibus proeliis discederet: q̄ nunquam
manum consereret nisi aduersarios locorum āgustus
clausisset: quod perito regionum callideq; cogitanti
sæpe accidebat. Androphrodates cum bellum duci
maiore regis calamitate q̄ aduersariorum uideret:
pacemq; atque amicitiam hortatus est: ut cum rege
in gratiam rediret. Quam ille & si non fidam fore
d iiii

putabat: tamen conditionem accepit: seque ad Artaxerxem legatos missurum dixit. Sic bellum quod rex aduersus Datamen susceperat sedatum. Androphrodes in phrygiam se recepit. At rex quod implacabile odium in Datamen susceperat: postquam bello eum opprimi non posse animaduertit: insidiis interficere studuit: quas ille plerasque uitauit. Sicut cum nuntiatum esset quosdam sibi insidiari qui in amicorum erant numero: de quibus quod inimici detulerant: neque credendum: neque negligendum putauit: experiri uoluit: uerum falsum ne sibi esset relatum. Itaque eo profectus est: in quo itinere futuras insidias euenire dixerat. Sed elegit corpore statura simillimum sui: eius uestituram suam dedit: atque eo loco ire quo ipse conseruauerat iussit. Ipse autem ornatus uestitu militari inter corporis custodes iter facere coepit. At insidiatores postquam in eum locum agmen peruenit decepti ordine atque uestitu in eum faciunt impetum qui superpositus erat. Prædixerat autem his Datames cum quibus iter faciebat: ut parati essent facere quod ipsi uidissent. Ipse ut concurrentis insidiatores animaduertit tela in eos coniecit. hoc idem cum uniuersi fecissent priusquam peruenirent ad eum quem aggredi uolebant: confixi ceciderunt: hic tamen tam callidus uir extremo tempore captus est: Mithridatis Ariobarzani filii dolo. Namque is pollicitus est regi se eum interfecutum si ei rex promitteret: ut quodcumque uellet liceret impune facere: fidemque de ea re more persarum dextra dedisset. Hanc ut recepit a rege missam copias parat: & absens amicitiam cum Datame fecit: regis prouinciam uexat: castella expugnat: magnas prædas capit: quarum partem suis dispergit: partem ad Datamen mittit: pari modo complura castella ei tradit. hæc diu faciendo persuasit homini se infinitum aduersus regem suscepisse bellum: cum nihilo magis nequam suspicionem illi præberet insidiarum: ne

que colloquium eius petiuit: neque in conspectum uenire studuit. Sic absens amicitiam gerebat: ut non beneficiis mutuis: sed odio communi quod erga regem susceperant contineri uiderentur. Id cum satis se confirmasse arbitratus est: certiores facit Datamen tempus esse maiores exercitus parari: & bellum cum rege suscipi: de qua re si ei uideretur quo uellet in colloquium ueniret. Probata re colloquendi tempus fumitur: locusque quo conueniretur. Huc Mithridates cum uno cui maximam habebat fidem ante aliquot dies uenit: compluribus que locis separatim gladios obruit: eaque loca diligenter notat. Ipso autem colloquendi die utriusque locum qui explorarent: atque ipsos scrutarentur mittunt. Deinde ipsi sunt congressi: Hic cum aliquandiu in colloquio fuissent: & diuersi discessissent: iamque procul Datames abesset: Mithridates priusquam ad suos perueniret nequam suspicionem pareret in eundem locum reuertitur: atque ibi ubi telum erat impositum resedit: ut si lassitudine cuperet acquiescere: Datamenque reuocauit simulans se quodam in colloquio esse oblitum: interim telum quod latebat protulit: nudatumque uagina ueste texit: ac Datami uenienti ait digrediendum: se animaduertisse locum quemdam qui erat in conspectu ad castra ponenda esse idoneum: Quem cum digito monstraret: & ille conspiceret: auersum ferro transfixit: priusquam quisquam posset succurrere interfecit: ita ille uir qui multos consilio: neminem perfidia ceperat simulata captus est amicitia.

DATAMIS, VITA FELICITER FINIT:

EPAMINUNDÆ VITA.

EPAMINUNDAS POLYMNI
 filius Thebanus . de hoc priuſq̃
 ſcribamus hæc præcipienda uide
 tur lectoribus ne alienos mores
 ad ſuos referant: neue ea quæ ip/
 ſis leuiora ſunt : pari modo apud
 cæteros fuiſſe arbitrentur . Scimus enim muſicen no/
 ſtris moribus abeſſe a principis perſona . Saltare eti/
 am in uitis poni. Quæ omnia apud græcos & grata
 & laude digna dicuntur. cum autem exprimere ima/
 ginem conſuetudinis atq; uitæ uelimus Epaminudæ
 nihil uidemur debere prætermittere quod pertineat
 ad eam declarandam. Quare dicemus primum de ge
 nere eius: deinde quibus diſciplinis: & a quibus ſit eru
 ditus. Tum de moribus ingenique facultatibus : & ſi
 qua alia digna memoria erunt. Poſtremo de rebus ge
 ſtis quæ plurimis omnium anteponuntur uirtutibus.
 Natus igitur patre quo diximus honeſto genere pau
 per tam a maioribus relictus . Eruditus autem ſic : ut
 nemo thebanus magis. Nam & citariſare & cantare
 ad cordarum ſonum doctus eſt a Dionyſio qui non
 minore fuit: in muſicis gloria q̃ Damon aut Lampus
 quorum peruulgata ſunt nomina. carmina cantare ti
 bus ab Olimproodoro. Saltare a Calphrone: At philo
 ſophiæ præceptorem habuit Lyſiam Tarentinum
 Pythagoreum : cui quidem ſic fuit deditus: ut adole
 ſcens triſtem & ſeuerū ſenē omnibus æqualibus ſuis
 in familiaritate antepoſuerit . Neque prius eum a ſe
 dimiſerit q̃ doctrinis tanto anteceſſit condiscipulos :
 ut facili intelligi poſſet pari modo ſuperaturum om
 nes in cæteris artibus. Atq; hæc ad noſtrā conſue
 tudinem ſunt leuia & potius contemnenda . At i græ
 cia utique olim magnæ laudi erant . Poſtq̃ ephebus
 factus eſt: & palæſtræ dare operam cœpit : non tam

magnitudinē uirium seruiuit q̄ uelocitati. illam enim
ad atlætharum usum: hanc belli existimabat utilita
tem pertinere. Itaque exercebatur plurimum currendo
& luctando ad eum finem: quoad stans complecti pos
set atque contendere. In armis plurimum studii consu
mebat: ad hanc corporis firmitatem plura etiam ani
mi bona accesserant. Erat enim modestus: prudens:
grauis: temporibus sapienter utens: peritus belli fortis
manu animo maximo: adeo ueritatis diligens: ut nec
ioco quidem mentiretur. Idem continens clamens
patiensq; admirandum in modum: non solum popu
li sed etiam amicorum ferens iniurias: in primisq; com
missa cælans. Quod interdum non minus prodest q̄
diserte dicere studiosus audiendi. Ex hoc enim facilli
me disci arbitrabatur. Itaq; cum in circulum uenisset
i quo aut de republica disputaretur: aut philosophia
sermo haberetur nunq̄ inde prius discessit q̄ ad finē
sermo esset deductus. Paupertatē adeo facile p̄pessus
est: ut de republica nihil præter gloriam cœperit: ami
corum in se tuendo caruit facultatibus: fide ad alios
subleuandos sæpe sic usus ē: ut possit iudicari omnia
ei cum amicis fuisse communia. Nam cum aut ciuium
suorum aliquis ab hostibus fuisset captus: aut uirgo
amici nubilis: quam propter paupertatem collocare
non posset: amicorum consilium habebat: & quātum
quisque daret pro facultatibus imperabat: eamque
summam cum faceret priusq; acciperet pecuniam ad
ducebat: eum qui quærebat ad eos qui cōferebāt: eiq;
ut ipsi numerarent faciebat: ut ille ad quem ea res
perueniebat sciret quantum cuiq; deberet. Tentata
autē eius ē abstinentia a Diomedonte ciziceno. Nāq;
is rogatu Artaxerxis Epaminundam pecunia corru
pendum susceperat. Hic magno cum pondere auri
Thebas uenit: & Michitum adolescentulum quinque
talentis ad suam perduxit uoluntatem: quem tum

Epaminundas plurimum diligebat. Michitus Epami-
nundam conuenit: & causam aduentus Diomedon/
tis ostendit. At ille Diomedonte coram nihil inquit
opus pecunia est. Nam si ea rex uult quæ thebanis
sint utilia gratis facere sum paratus. Sin autem con/
traria: non habet auri atque argenti satis: nanq; orbis
terrarum diuitias accipere nolo pro patriæ caritate.
Tu qui me incognitum tentasti: tuique similem existi-
masti: non miror: tibi ignosco. Sed egredere propere:
ne alios corrumpas cum me non potueris. i. tu Mihi/
te argentum huic redde: aut nisi id cōfestim facis: ego
te tradam magistratui. Hunc Diomedon cum roga-
ret: ut tuto exiret suaque quæ attulisset liceret efferre:
istud inquit faciam: neq; tua causa sed mea: ne si tibi
sit pecunia adempta aliquis dicat id me ereptum per/
uenisse: quod delatum accipere noluissem: a quo cum
quæsisset quo se duci uellet: & ille athenas dixit/
set: præsidium dedit: ut tuto perueniret. Neque
uero id satis habuit: sed etiam ut inuiolatus in na-
uem ascenderet per Chabriam atheniensem de quo
supra mentionem fecimus. Abstinentiæ erit hoc
satis testimonium: plurima quidem proferre posse-
mus: sed modus adhibendus est: quoniam uno
hoc uolumine uitam excellentium: uirorum complu-
rium concludere: quorum separatim multis milibus
uersuum complures scriptores ante nos explicarunt.
Fuit & disertus ut nemo thebanus par esset eloquen-
tia: neque minus concinnus in breuitate respondendi
q̄ in perpetua oratione ornatus: habuit obtrectatorē
Menedidem quendam indidem thebis aduersarium
in administranda republica satis exercitatum in dicē-
do: ut thebanum scilicet. Nanque illi genti plus inest
uirium q̄ ingenii. Is quod in re militari florere Epa-
minūdā uidēbat hortari solebat thebanos: ut pacē
bello anteferrent: ne illius imperatoris opera deside-
raretur. Huic ille fallis inquit uerbo ciuis tuos q̄ hos

31

a bello euocas. Ocii enim nomine seruitutem concilians. Nam paritur pax bello. Itaque qui ea diutina uolunt frui: bello exercitati esse debent. Quare si principes græciæ esse uultis castris est uobis utendum non palæstra. Idem ille Menedides cum huic obiceret quod liberos non haberet neque uxorem duxisset: maximeque insolentia quæ sibi Agamemnonis bello gloriam uideretur consecutus. At ille desine inquit Menedida de uxore mihi exprobrare. Nam nullius in ista re minus quam tuo uti consilio uolo. Habebat enim Menedides suspicionem adulteri. quæ autem me Agamemnonem æmulari putas falleris. Nanque ille cum uersa græcia uix decem annis unam cepit urbem: ego contra ex una urbe nostra dieque uno totam græciam lacedæmonis fugatis liberaui. Idem cum in conuentum uenisset arcadum petens ut societatem cum thebanis & argiuis facerent: contra Callistratus athenensium legatus qui eloquentia omnes eo præstabat tempore postularet: ut potius amicitias sequerentur atticorum: & in oratione sua multa inuectus esset in thebanos & argiuos: in eisque hoc posuisset animaduertere debere arcadas quales utraque ciuitas ciuis procreasset: ex quibus de cæteris possent iudicare. Argiuos enim fuisse Orestem & Alcineonem matricidas: thebis Oedipum natum: qui cum patrem suum interfecisset: ex matre liberos procreasset huic in respondendo Epaminūdas cum de cæteris perorasset: postquam ad illa duo obprobria peruenit admirari se dixit stultitiam rhetoris Attici: qui non animaduertent innocentes illos natos domi scelere admissio cum patria essent pulsi receptos esse ab atheniensibus. Sed maxime eius eloquentia eluxit spartæ: quo cum omnium sociorum conuenissent legati coram frequentissimo legionum conuentu sic lacedæmoniorum tyrannidem coarguit: ut non minus illa oratione opes eorum concussent quam leuctrica pugna. Tum enim perfectit quod post apparuit: ut auxilio sociorum lacedæmonii pri-

uarentur : fuisse autem patientem : suorumq; iniurias
ferentem ciuium quod se patriæ irasci nefas esse duce
ret: hæc sunt testimonia . cum eum propter inuidiam
ciues præficere uoluissent : duxque esset delectus belli
imperitus : cuius errore eo esset deducta res illa mili
tum: ut omnes de salute pertimescerent : & locorum
angustis clausi ab hostibus obsidebantur desiderari
cœpta est Epaminundæ diligentia. Erat enim ibi pri
uatus numero militis. A quo cum peteret opem nul
lam adhibuit memoriã contumeliæ . Et exercitum
obsidione liberatum domum reduxit incolumem Ne
que uero hoc semel fecit sed sæpius : Maxime autem
fuit illustre cum in peloponnesum exercitum duxisset
aduersus lacedæmonios : haberetque collegas suos
quorum alter erat Pelopidas uir fortis ac strenuus:
hic cum criminibus aduersariorum omnes in inuidi
am uenisset: ob eamque rem imperium his esset abro
gatum: atq; in eorum locum alii prætores successisset:
Epaminundas plebiscito non paruit. Idemque ut fa
cerent persuasit collegis : & bellum quod susceperat
gessit . Namq; animaduertebat ubi id fecisset totum
exercitum propter prætorum imprudentiam insci
tiamq; belli periturum . lex erat thebis quæ morte
muldabat: si quis imperium diutius retinisset q̄ le
ge præfinitum foret: Hanc Epaminundas cum reipu.
conseruandæ causa latam uideret ad perniciem ciui
tatis conferre noluit : & quattuor mensibus diutius
q̄ populus iusserat gessit imperium . Postq; domum
reditum est: collegæ eius hoc crimine accusabantur.
Quibus ille permisit ut omnem causam in se trans
ferrent: suaq; opera factum contenderent: ut legi non
obedirent. Qua defensione illis periculo liberatis ne
mo Epaminundam responsurum putabat: quod quid
diceret non haberet. At ille in iudicium uenit . Nihil
eorum negauit quæ aduersarii crimini dabant: om
niã: quæ collegæ dixerant confessus est : neq; recu

De lege Thebarum

fauit quo minus legis poenam subiret. Sed unum
 ab his petiuit: ut in periculo suo inscriberent. Epami-
 nūdas a thebanis morte mulctatus est: quod eos coe-
 git apud leuclram superare lacedæmonios: quos ante
 se imperatorem nemo boetiorum ausus fuit aspicere.
 In acie quoq; uno proelio non solum thebas ab inte-
 ritu retraxit: sed etiam uniuersam græciam in liberta-
 tem uendicauit. Eoq; res utrorumq; perduxit: ut the-
 bani spartam oppugnarent. Lacedæmoni satis ha-
 bere si salui esse possent: neque prius bellare destitit
 q̄ Messene constituta urbem eorum obsidione clau-
 sit. Hæc cum dixisset risus omnium cum hilaritate
 coortus est: neque quisquam iudex ausus est ferre
 suffragium. Sic a iudicio capitis maxima discessit glo-
 ria. Hic extremo tempore imperator apud Mantine/
 am cum acie instructa audacius instaret hostibus
 cognitus a lacedæmonius quod in unius pernicie
 eius patriæ sitam putabant salutē: uniuersim unum
 impetum fecerunt. Neq; prius abscesserunt q̄ magna
 cæde multisque occisis ipsum Epaminundam pu-
 gnantem sparo eminus percussum concidere uide-
 runt. Huius causa aliquantum retardati sunt boetii.
 Neq; tamen prius pugna excefferunt q̄ repugnantes
 profligarunt. At Epaminundas cum animaduerneret
 mortiferum se uulnus accepisse simulque si ferrum
 quod ex hastili in corpore remanserat extraxisset
 animam statim amissurum: usq; eo retinuit quoad re-
 nunciatum est uicisse boetios. Id postq̄ audiuit satis
 inquit uixi: inuictus enim morior. Tum ferro extra-
 cto confestim exanimatus est: Hic uxorem nunq̄
 duxit. In quo cum reprehenderetur quod liberos
 non relinqueret a Pelopida qui filium habebat infan-
 tem maleq; eum in eo patriæ consulere diceret. uide
 inquit ne tu petus consulas qui talem ex te natum
 relicturus sis. Neque uero stirps mihi potest deesse.
 Nanque ex me natam relinquo pugnam leuclricam:

Epaminundas sparo
cessus

epaminunde
mors

Epaminondas Laus

quæ non modo mihi superstes sed etiam immortalis sit necesse est. Quo tempore duce Pelopida exules thebas occuparunt: & præsidium lacedæmoniorum ex arce expulerunt. Epaminundas quæ diu facta est cædes ciuium domum se retinuit: quæ neque malos defendere uolebat: neque impugnare: neque manus suorum sanguine cruentare. Nanque omnem ciuilem uictoriam funestam putabat. Idemque postquam academiam pugnare cum lacedæmoniis cœpit in primis sterit. Huius de uirtutibus uitæque satis erit dictum si hoc unum adiunxero quod nemo eat inficias thebas & ante Epaminundam natum: & post eiusdem interitum perpetuo alieno paruisse imperio. Cui ea quæ diu ille præfuerit reipublice caput fuisse totius græciæ: ex quo intelligi potest unum hominem pluris quam ciuitatem fuisse.

EPAMINUNDÆ VITA FELICITER FINIT.

PELOPIDÆ VITA.

ELOPIDAS THEBANVS MAGIS historiis quam uulgo notus: cuius de uirtutibus dubito quemadmodum exponam: quæ uereor si res explicare incipiam non uitam eius enarrare sed historiam uidear scribere: si tantummodo summas attigero: ne rudibus literarum græcarum minus lucide appareat quantus fuerit ille uir. Itaque utriusque rei occurram quantum potero: & medebor: cum facietati: tum ignorantie lectorum. Phebidas lacedæmonius cum exercitum olympum duceret: iterque per thebas faceret: arcem oppidi quæ cadmea nominatur occupauit: impulsu per paucorum thebanorum qui aduersariæ factioni quo

33
facilius resisterent laconum rebus studebant. Idem
suo priuato non publico fecit consilio: quo facto eum
lacedæmoni ab exercitu remouerunt: pecuniaq; mul-
ctarunt: neq; eo magis arcem thebanis reddiderunt:
q̄ susceptis inimicis fatius ducebant eos obsideri
q̄ liberari. Nam Peloponnesum bellum athenasque
deuictas: cum thebanis sibi rem esse existimabant:
& eos esse solos qui aduersus resistere auderent. Hac
mente amicis suis summas potestates dederant: alteri
factionis principes partim interfecerant: alios in exili-
um eiecerant: in quibus Pelopidas hic de quo scriber̄
exorsi sumus pulsus patria carebat. Hi omnes fere a/
thenas se cōtulerant: non ut sequer̄tur ocius: sed ut
quenque ex proximo locum fors optulisset eo patriā
recuperare niteretur. Itaque cum tempus est uisum rei
gerendæ communiter cum his qui thebis idem sentie-
bant diem delegerunt ad inimicos opprimendos: ciui-
tatemque liberandam eum: quo maximi magistratus
simul consueuerant epulari. Magnæ sæpe res non ita
magnis copiis sunt gestæ. Sed profecto nunq; ab tam
tenui initio tantæ opes sunt profligatæ. Nam duo/
decim adolescentuli coierunt ex his qui exilio erant
multati: cum omnino non essent amplius centum:
qui tanto se offerrent periculo: qua paucitate percus-
sa est lacedæmoniorum potentia. Hi enim non ma-
gis aduersariorum factionis q̄ spartanis eo tempore
bellum intulerunt: qui principes erant totius græciæ:
quorum imperio maiestas: neque ita multo post leu-
citicam pugnam ab hoc initio percussa cecidit. Illi
igitur duodecim quorum erat dux Pelopidas: cum
athenis interdum exissent ut uesperascēte cælo thebas
posset peruenire: cum canibus uenaticis exierunt re-
tia ferentes uestitu agresti quo minore suspicionem fa-
cerent iter: qui cum tempore ipso quo studuerant
peruenissent: domum Caronis deuenere: a quo &
tempus & dies erat datus. Hoc loco libet interponere

& si seiunctum a re posita est: nimia fiducia q̄tā cala/
mitati soleat esse. Nam magistratum thebanorū sta/
tim ad aures peruenit: exules ī urbem deuenisse: id illi
uino epulisque dediti usque eo despexerūt: ut ne quā
rere quidem de tanta re laborarint. Accessit etiā quod
magis aperiret eorum demētiam. Allata est enim epi/
stola athēis ab Archiō uno tysarchiæ qui tum maxi/
mum magistratum thebis optinebat: ī qua omnia de
profectione exulum scripta erant. Quæ cum iam accu/
banti in conuiuio esset data sicut erat signata ī pului/
num subiciens: in crastinum īquit differo res seueras.
At illi omnes cum iam nox processisset uinolenti ab
exulibus duce Pelopida sunt interfecti. Quibus rebus
confectis uulgo ad arma libertatēq; uocato non solū
qui in urbe erant: sed etiam undique ex agris concur/
rerunt: præsidium lacedæmoniorum ex arce pepule/
runt: patriam obsidione liberarunt: audores cadmeæ
occupandæ partim occiderunt: partim in exilium eie/
cerunt. Hoc tam turbido tempore sicut supra docui/
mus: Epaminundas quoad cum ciuibus dimicatū est
domi quietus fuit. Itaq; hæc liberādarum thebarum
propria laus est Pelopidæ. Cæterī fere omnes commu/
nes cum Epaminunda. Namq; leuātrica pugna impera/
tore Epaminundi: hic fuit delectæ manus quæ prima
phalangem prostrauit laconum: omnib⁹ præterea pe/
riculis affuit. Sicut spartam cum oppugnauit alterū
tenuit cornu: quoque Messena celerius restitueretur le/
gatus in persas est profectus. Deniq; hæc fuit altera
persona thebis: sed tamen secūda ita ut proxima esset
Epaminūdæ. Conflictatus autem est cum aduersa for/
tuna. Nam & initio sicut ostendimus exul patria ca/
ruit: & cum thessaliam in potestatem thebanorum cu/
peret redigere legationisq; iure satis tectum se arbitra/
retur: quod apud omnes gentes factum esse consuesset
a tyranno Alexandro Pheræo simul cum Histmenia
comprehensus in uincla coniectus est. Hunc Epami/
undas recuperauit bello persequens Alexandrum.

39
Post id factum nunquam is animo placari potuit in eum: a quo erat uolatus. Itaque persuasit thebanis ut subsidio thessaliæ proficiscerentur: tyrannosque eius expellerent. Cuius belli cum ei summa esset data: eoq; cum exercitu profectus esset: non dubitauit simulac conspexit hostem conflagere: in quo proelio Alexandrum ut animaduertit incensus ira equum in eum cõcitauit: proculque digressus a suis coniectu telorum confossus cecidit. Atque hoc secunda uictoria accidit. Nam iam inclinatæ erant tyrannorum copiæ. Quo factò omnes thessaliæ ciuitates interfectum Pelopidam coronis aureis & statuus æneis: liberosq; eius multo agro donarunt.

pelopide mors

AGESILAI VITA.

GESILAVS LACEDAEMONIVS cum a cæteris scriptorib⁹: tum eximie a Xenophonte Socratico collaudatus est. eo enim usus est familiarissime. Hic primum de regno cum leutychide fratris filio habuit contentionem. Mos enim a maioribus lacedæmoniis traditus ut duos haberent semper reges nomine magis q̃ imperio ex duabus familiis Procli & Eristhenis: qui principes ex progenie Herculis spartæ reges fuerunt: horum ex altera in alterius familiæ locum fieri non licebat. Itaque uterque suum retinebat ordinem. Primum ideo habebatur qui maximus natu esset ex liberis eius qui regnans decessisset: sin is uirilem sexum non reliquisset: tum diligebatur qui proximus esset propinquitate. Mortuus erat Agis rex frater Agesilai: filium reliquerat Leutychidem quem ille tnaum non agnorat. Eundem moriens suum esse dixerat. Is de honore regni cū Agesilao suo patruo contēdit. Neq; id quod petiuit cõsecutus est. Nam Lyfandro suffragate hoie

ut ostendimus supra factioso & his temporibus potē
te Agesilaus ante latus est . hic simulac imperii poti
tus est persuasit lacedæmoniis ut exercitum emitterēt
in asiam: bellumque regi facerent docens satius esse in
asia q̄ in europa dimicare. Nanque fama exierat Ar
taxerxem comparare classem: pedestrisque exercitus
quos in græciam mitteret. Data potestate tanta cele
ritate usus est ut prius in asiam cum copiis peruene
ret q̄ regi Sarapæ cum scirent profectum. Quo fa
ctum est ut omnes imperatores imparatos impruden
tesq; offenderet. Id ut cognouit Tisaphernes qui sum
mum imperium tum inter præfectos habebat regios
inducias a Licone petiuit: simulans se dare operam ut
lacedæmoniis cum rege conueniret: re autem uera ad
copias comparandas: easq; impetrauit Trimestris. Iu
rauit autem uterq; se sine dolo inducias conseruatu
rum: in qua pactione summa fide mansit Agesilaus:
contra ea Tisaphernes nihil aliud q̄ bellum compa
rauit. Id & si sentiebat Laco: tamen iusiurandum ser
uabat multumq; in eo cōsequi se dicebat q̄ Tisapher
nes periurio suo & homines suis rebus abalienaret. &
deos sibi iratos redderet. Se autem seruata religione
confirmare exercitum: cū animaduerteter deorū nu
men facere secum hominesq; sibi conciliari amitiorese.
q̄ his studere consuessent: quos cōseruari fidē uideret.
Postq; induciariū preterit dies: barbarus nō dubitās
q̄ ipsi⁹ erāt plurima domicilia ī caria: & ea regio his
tēporib⁹ multo putabāt locupletissima eo potissimū
hostis ipetū facturos: oēs suas copias: eo cōtraxerat.
At Agesilaus in phrygiam se conuertit: eaque pri⁹ de
populatus est: q̄ Tisaphernes usq; se moueret. Magna
præda militibus locupletatis ephesum hyematū exer
citus reduxit: atque ibi officinis armorum institutis
magna industria bellū parauit. & quo studiosius arma
rēt insigniusq; ornarēt premia pposuit: qb⁹ donarēt:
quorum egregia in ea re fuisset industria. Fecit idem ī
exercitationū generibus ut qui cæteris præstitissent:

eos magnis afficeret muneribus. His igitur rebus esse
 cit ut & ornatissimum & exercitatissimum haberet
 exercitum. Huic cum tempus esset visum copias extra
 here ex hybernaculis: uidit si quo esset iter factur⁹ pa
 lam pronunciaisset hostis nō credituros: aliasq; regio
 nes occupaturos: nec dubituros aliud esse facturum
 ac pronunciaisset. Itaque cum ille sardis se iturū dixis
 set: Tisaphernes eandem cariam defendēdam putauit
 In quo cum eum opinio sefellisset uictumq; se uidisset
 consilio sero suis præsidio profectus est. Nam cū illo
 uenisset iam Agefila⁹ multis locis expugnatis magna
 erat præda positus. Laco autem cum uideret hostes
 equitatu superare nunq; in campo sui fecit potestatiē:
 & his locis manum conseruit: quibus plus pedestres
 copix ualerent: pepulit ergo quotienscunq; cōgressus
 est multo maiores aduersariorum copias: & sic in asia
 uersatus est: ut omnium opinione uictor duceretur. Hic
 cum animo meditareretur proficisci in persas: & ipsum
 regem adoriri: nuncius ei domo uenit: ephorum iussu
 bellum athenienses: & boetes indixisse lacedæmoniis
 quare uenire non dubitaret. In hoc non minus ei⁹ pie
 tas suspiciēda est q; uirtus bellica. qui cū uictori præ
 esset exercitui maximamq; haberet fiduciam: regni p
 farum potiundi tanta modestia dicto audiens fuit ius
 sis absentium magistratuum: ut si priuatus ī comitio
 esset spartæ: cuius exemplum utinam imperatores nri
 sequi uoluissent: sed illuc redeamus Agefilaus opulen
 tissimo regno præposuit bonā existimatōnē: multoq;
 gloriosius duxit si institutis patriæ paruisset q; si bel
 lo superasset asiam. Hac igitur mente hellespontū co
 pias traiecit: tantaque usus est celeritate ut quod iter
 Xerxes aō uertēte cōfecerat: hic trāsierit triginta die
 bus. Cū iā haud longe abesset a pelopōneso obistere
 ei conati sunt atheniēses & boem cæteri: eorū socii
 apud coroneā quos omnes graui peccilio uicit. Huius
 uictoriæ uel maxima fuit laus qd cū plerique ex fuga
 se in templū mineruæ cōiecissent: quærereturq; ab eo

quid his fieri uellet: & si aliquot uulnera acceperat eo
proel o & iratus uidebatur omnibus qui aduersus ar
ma tulerant: tamen antetulit ire religionem & eos ue
tuit uiolari. Neq; hoc solum in græcia fecit ut templa
deorum sancta haberet: sed etiam apud barbaros sum
ma religione oia simulacra arasq; conseruauit. Itaq;
prædicabat mirari se non sacrilegorum numero habe
ri qui supplicibus eorum nocuissent: aut non grauiori
bus pœnis affici q̄ religionem minuerit: q̄ qui phana
spoliarent. Post hoc proelium collatum est omne bel
lum circa corinthum. Ideoque corinthum est appella
tum. Hic cum una pugna decem milia hostium Agefi
lao duce cecidissent eoq; facto opes aduersariorum de
bilitatæ uiderentur: tantum abfuit ab insolentia glo
riæ: ut commiseratus sit fortunam græciæ quod tam
multi a se uicti uitio aduersariorum concidissent. Nā
q; illa multitudine si sana mens esset græciæ supplici
um persas dare potuisset. Idem cum aduersarios intra
moenia compulisset: & ut corinthum oppugnaret mul
ti hortarentur: negauit id suæ uirtuti conuenire. Se
enim eum esse dixit qui ad officium peccatis redire co
geret: nō qui urbes nobilissimas expugnaret græciæ.
Nam si inquit eos extinguere uouerimus qui nobiscū
aduersus barbaros steterūt: nosmet ipsi nos expugna
uerimus illis quiescētibus. Quo facto sine negotio cū
uouerint nos oppriment. Interim accidit illa calami
tas apud leuctram lacedæmonis quo ne pficisceretur
cum a plerisq; ad exeundum premeretur: ut si de exitu
diuinaret exire noluit. Idem cum Epaminundas spar
tam oppugnaret. essetq; sine muris oppidū talē se im
peratorē præbuit: ut eo tempore omnibus apparuerit
nisi ille fuisset spartā futuram non fuisse: in quo quidē
discrimine celeritas eius consiliū saluti fuit uniuersis.
Nam cum quidam adulescētuli hostium aduentu per
teriti ad thebanos transfugere uellent: & locum extra
urbē editum cœpissent. Agefilaus qui perniciosissimū
fore uideret si animaduersū esset quēq; ad hostes trās

36

fugere cōnari: cum suis conuenit: atq; ut si bono ani/
mo fecissent laudauit consilium eorum: quod eum lo/
cum occupassent: & se id quoq; fieri debet animaduer/
tisse. Sic adolefcentulos simulata laudatione recupe/
rauit: & adiunctis de suis comitibus locum tutum reli/
quit. Nāq; illi aucto numero eorum qui expertes erāt
consilii commouere se non sunt ausi: eoq; libentius q;
latere arbitrabantur quæ cogitarāt. Sine dubio post
leuētricam pugnam lacedæmonii se nunq; refecerunt:
neq; pristinum imperium recuperast. Cum interī Age/
filaus non destitit quibuscunq; rebus posset patriam
uiuare. Nam cum præcipue lacedæmonii indigerent
pecunia: ille omnibus qui a rege defecerant præsidio
fuit. A quibus magna donatus pecunia patriam suble/
uauit. Atq; in hoc illud ī primis fuit admirabile cum
maxima munera ei ab regibus & dynastis ciuitati/
busque conferrentur: nihil unq; in domum suam con/
tulit: nihil de uictu: nihil de uestitu laconum mutauit
domo eadem fuit contentus qua Eristhenes progeni/
tor maiorum suorum fuerat usus. Quam qui intrarat
nullum signum libidinis: nullum luxuriæ uidere po/
terat. Contra ea plurima patientiæ atq; abstinentiæ.
Sic enim instructa ut nulla ī re differret cuiusuis iopis
atq; priuati. Atq; hic tantus uir ut naturam fauēricā
habuerat in tribuendis animi uirtutibus: sic maleficā
nactus est in corpore exiguo: & claudus altero pede:
quæ res etiam nonnullam afferebat deformitatē: atq;
ignoti faciem eius cum intuerentur contemnebat. qui
autem uirtutem nouerant nō poterant admirari satis.
Quod ei usu uenit cum annorum octoginta subsidio
Thaco in ægyptū isset: & in acta cum suis accubisset
sine ullo tecto: stratūq; haberet tale ut terra tecta esset
stramentis: neq; huc amplius q; pellis esset iniecta: eo/
demq; comites omnes accubisset uestitu humili atq;
obsoleto: ut eorū ornatus nō modo ī his regē neminē
significaret: sed hominis non beatissimi suspicionem
præberet. Huius de aduentu fama cum ad regiones esset

371
perlata celeriter munera eo cuiusq; generis sunt allata. his quærentibus Agesilaum uix fides facta est unum esse ex his qui tum accubabant. Qui cum regis uerbis quæ attulerant dedissent: ille præter uitulina & huiusmodi genera obsonii quæ præsens tempus desiderabat nihil accepit: unguenta coronas secundâ q; mensam seruis dispersit: cætera referri iussit. Quo facto eum barbari magis etiam contempserunt: q; eum ignorãtia bonar; reru illa potissimũ sumpsisse arbitrabantur. Hic cum ex ægypto reueteretur donatus a rege Nathabide ducentis uiginti talentis quæ ille muneris populo suo daret: uenissetq; in portum qui Menelai uocatur iacens inter cyrenas & ægyptum in morbum implicitus decessit: ibi eum amici quo spartam facilius perferri possent q; mel non habebant cæra circumfuderunt: atque ita domum rettulerunt.

EVMENIS VITA.

EVMENES CARDIANVS: huius si uirtuti par data esset fortuna non ille qdẽ maior sed multo illustrior atq; et honoratior: quod magnos hoies uirtute metuit n̄ fortuna. Nã cũ ætas ei? icidisset i ea tpa quibus macedones florent multum ei dteraxit uiuẽti quod alienæ erat ciuitatis. Neque aliud huic defuit q; generosa stirps: & si ille domestico summo genere ferebant. Nãque tamen non patiebantur: uicebat enĩ ois cura uigilantia patientia calliditate & celeritate ingenni. Hic peradolescẽtulus ad amicitiam accessit Philippi Amyntæ filii: breuic; tẽpore in itimã puicẽt familiaritatem. Fulgebat enim iam in adolescẽtulo indoles uirtutis. Itaq; eum habuit ad manum scribæ loco: q; mltõ apd graios honorificet; e q; apd romaõs.

Nam apud nos fuerat sicut sunt mercenarij scribæ exi-
 stimantur. At apud illos cōtrario nemo ad id officiū
 admittit nisi honesto loco & fide & industria cognita:
 quod necesse est omnium consilioꝝ eum esse participē.
 Hunc locum tenuit amicitiaꝝ apud Philippum annos
 septē: illo interfecto eodem gradu fuit apud Alexādrū
 annos tredecim. Nouissimo tempore præfuit etiā alte-
 ri equitum alæ: quæ etherice appellabatur. Vtriq; au-
 tem consilio semper affuit: & omnium rerum habitus
 est participis. Alexandro babylone mortuo cum re/
 gna singulis familiaribus dispartiretur: & summa re-
 rum tradita essent tuenda eidem cui Alexander mo-
 riens anulum suum dederat Perdicæ: ex quo omnes
 coniecerant eum regnum ei commendasse quoad libe-
 ri eius in suam tutelam peruenissent. Aberant enim
 Gratherus & Antipater qui antecedere hunc uideban-
 tur: mortuus erat epheseio quem numerū Alexander
 quod facile intelligi posset plurimi fecerat: Hoc tēpoꝝ
 data est Eumeni cappadocia siue potius dicta. Nam
 tum in hostium erat potestate. Hunc sibi Perdicæ ad-
 iunxerat magno studio quod in homine fidem & idu-
 striam magnam uidebat: nō dubitans si eum pelexif-
 set magno usui fore sibi in his rebꝫ quas appabat. Co-
 gitabat enim quod fere omnes in magnis imperijs
 concupiscunt omnium partis corripere atq; comple-
 sti. Neque uero hoc tempoꝝ solus fecit sed cæteri quo-
 q; omnes qui Alexandri fuerant amici: primus Leo-
 natus macedoniam præoccupare prædestinauerat.
 Is multis magnis pollicitationibus persuadere Eume-
 ni studuit: ut Perdicam desereret: ac secum faceret so-
 cietatem. Cum perducere eum non posset interficere
 conatus est: & fecisset nisi ille clam ex præsidij eꝝ effu-
 gisset: interī cōflata sunt illa bella quæ ad iternicionē
 post Alexādrū mortem gesta sunt: omnesq; cōcurrēt
 ad Perdicam opprimendū: quæ & si infirmum uidebat
 qꝫ unus omnibus resistere cogebatur: tamē amicū nō
 deseruit: neque salutis qꝫ fidei fuit cupidior. Præfecerat

81
eum Perdicas ei patri asiæ quæ inter taurum mœtem
iacet atque hellepontum & illum unum opposuerat
europæis aduersariis . Ipse ægyptum oppugnatum
aduersus Ptolemæum erat pfectus . Eumenes cum ne-
que magnas copias neque firmas haberet quæ in exercita-
tæ & non multo ante erant contractæ: a uentare au-
tem dicerentur: hellepontumque transisse Antypater &
Graterus magno cum exercitu macedonum uiri cum
claritate: tum usu belli præstantes . Macedones uero
milites ea tunc erant fama qua nunc romani feruntur
Etenim semper habiti sunt fortissimi qui summam im-
perii potirentur . Eumenes intelligebat si copiarum suarum
cognoscerent aduersus quos ducerentur non modo si-
turus: sed simul cum nuncio dilapsurus . Itaque hoc ei
fuit prudentissimum consilium: ut denis itineribus mi-
lites duceret: in quibus uestra audire non possent: &
his persuaderet se contra quosdam barbaros profici-
sci . Itaque tenuit hoc: propositum: & prius in acie exerci-
tum eduxit proeliumque commisit quæ milites sui scirent
cum quibus arma conferrent: effecit etiam illud loco-
rum præoccupatione ut equitatu potius dimicaret
quo plus ualebat quæ peditatu quo erat deterior . Quo-
rum accerrimo concursu cum magnam partem diei ef-
set oppugnatum cadit Graterus dux & Neoptolemus
qui secundum locum imperii tenebat . Cum hoc con-
currit ipse Eumenes . Qui cum inter se complexi in ter-
ram ex equis decidissent ut facile intelligi posset ini-
mica mente contendisse animoque magis etiam pugna-
se quæ corpore: non prius distracti sunt: quæ alterum ani-
ma reliquerit . Ab hoc aliquot plagis Eumenes uulne-
ratur: neque eo magis ex proelio excessit: sed acrius
hostibus institit: hic equitibus profligatis interfecto duce
Gratero multis præterea & maxime nobilibus captis:
pedestris exercitusque in ea loca erat deductus: ut iusto Eu-
mene elabi non posset: pacem ab eo petit . Quam cum impetrasset
in fide non mansit: & se simulac potuit & Antipatrum
recepit . Eumenes Craterum ex acie semituum elatum

38
recreate studuit Cum id nō posset pro hominis digni-
tate proque pristina amicitia (Nanque illo usus erat
Alexander uiuo familiariter) aplo funere extulit: ossa
q̄ in macedoniam uxori eius ac liberis remisit. Hac
dum apud hellepontum geruntur Perdicas apud flu-
men nilum interficitur a Seleuco & Antigono: rerum
q̄ summa ad Antipatrum defertur. Hic qui deferue-
runt exercitu suffragium ferente capitis absentes dam-
nantur. in his Eumenes hac ille perculsus plaga non
succubuit: neque eo secius bellum administrauit: sed
exiles res animi magnitudinem & si non frangebant
tamen non minuebāt. hunc persequens Antigonus
cum omni genere copiarum abundaret sæpe in itiner-
ribus uexabatur: neq; unq̄ ad manum accedere lice-
bat nisi his locis quibus multis possent pauci resiste-
re Sed extremo tempore cum cōsilio capti non posset
multitudine circumuentus est: huic tamen multis suis
amissis se expediuit: & in castellum phrygiæ quod
hora appellatur confugit. in quo circumfederetur &
uereretur ne uno loco manens equos militares perde-
ret: q̄ spacium non esset agitandi. callidum fuit eius
inuentum quemadmodum stans iumentum calefieri
exerceriq; posset quo libētius & cibo uteretur & a cor-
poris motu non remoueretur. Substringebat caput
loco altius q̄ ut prioribus pedibus plane terram pos-
set attingere. deinde post uerberibus cogebat exulta-
re & calces remittere: qui motus non minus sudorem
excutebat q̄ si in spacio decurreret. quo factū ē quod
oībus mirabile est usum ut æque iumenta nitida ex
castello educeret: cū cōplures menses ī obsidione fuif-
set quorūcunq; noluit & apparatus & munitōes
Antigoni alias incedit alias disiecit. Tenuit autem se
uno loco q̄ diu fuit hyems: quod castrū subsidia hīc
non poterat: uer appropinquabat. Simulata deditio-
ne dū d̄ cōditō: b? tractat præfectis. Antigoni iposuit:
seq; ac suos oīs extraxit icolumes. Ad hūc Olympias
mater quæ fuerat Alexādrī cum litteras & nūctos mi

fisset in asiam consultum utrum repetitam in macedo-
niam ueniret (Nam tum in epiro habitabat) & eas res
occuparet. Huic ille primum suasisit ne se moueret: &
expectaret quoad Alexandri filius regnum adipiscere-
tur: sin aliqua cupiditate raperetur in macedonia om-
nium iniuriarum obliuisceretur. & in nemine acerbio-
re uteretur imperio. horum nihil ea fecit. Nam & in ma-
cedoniam profecta est: & ibi crudelissime se gessit. Pe-
rit autem ab Eumene absente ne pateretur Philippi do-
mus & familia inimicissimos interimere: ferretque opem
liberis Alexandri. Quam ueniam si daret quod primum
exercitus pararet quos sibi subsidio adducere. Id quo
facilius faceret se omnibus praefectis qui in officio ma-
nebant misisse litteras: ut ei parerent eiusque consiliis
uteretur. His uerbis Eumenes permotus satius duxit
si ita tulisset fortuna perire benemeritis referentem gra-
tiam: quam ingratum uiuere. Itaque copias contraxit: bel-
lum aduersus Antigonum comparauit: quod una erant
macedones complures nobiles. In his Peucestes fuit:
qui corporis custos fuerat Alexandri: tum autem opor-
tinebat perfidiae: & Antigonus cuius sub imperio pha-
lanx erat macedonum inuidiam uerens quam tam-
effugere non potuit si potius ipse alienigenas summi
imperii potiretur quam alii macedonum quorum ibi erat
multitudo. In principis nomine Alexandri statuit ta-
bernaculum: in eoque sellam aeream cum sceptro ut dia-
demate iussit poni: atque omnes quotidie conuenire: ut
ibi de summis rebus consilia caperentur credens mi-
nore se inuidia fore si specie imperii nominisque simu-
latione Alexandri bellum uideretur administrare:
quod & fecit. Nam cum non ad Eumenis principia
sed ad regia conueniretur: atque ibi de rebus delibe-
raretur quodammodo latebat: cum tamen per eum
unum gererentur omnia. Hic impar aetatis cum Antigono
conflixit non acie instructa: sed in itinere: eumque male
acceptum in media hiematum coegit redire. Ipse in finitima
regione perfidis hiematum copias diuisit: non ut uoluit

39

sed militum cogebar uoluntas. Namq; illa phalanx
Alexandri magni quæ asiam peragrarat deuiceratq;
perfas inueterata cum gloria: tum etiam licentia non
parere se ducibus sed imperare postulabat: ut nunc ue
terani faciunt. Itaque periculum est ne faciant: quod
illi fecerunt sua intemperantia nimiaq; licentia ut om
nia perdant: neq; minus eos cum quibus steterint q̄
aduersus quos fecerint: quod si quis illorum uetera
norum legat facta: paria horum cognoscat: neque re
ullam nisi tempus interesse iudicet. Sed ad illos re
uertar: hiberna sumpserat non ad usum belli: sed ad
ipsorum luxuriam: longeq; inter se dissenserant. Hoc
Antigonus cum comperisset: intelligeretq; se parem
non esse paratis aduersariis: statuit aliquid sibi consi
lii noui esse capiendum: Duæ erant uia; qua ex medis
ubi ille hibernabat ad aduersariorum hibernacula pos
set perueniri. Quarum breuior per loca deserta quæ
nemo incolebat propter aquæ inopiam cæterum die
rum erat fere decem. illa autem qua omnes commea
bant altero tanto longiorem habebat anfractum: sed
erat copiosa: omniumq; rerum abundans: hæc si profi
scretur intelligebat prius aduersarios rescituros de
suo aduentu: q̄ ille tertiam partem confecisset itine
ris sui per loca sola contenderet: sperabat se imprudẽ
rem hostem oppressurum ad hanc rem cõficiendã im
perauit q̄ plurimos uires atq; etiam culleos compara
ri. Post hæc pabulum: præterea cibaria cocta dierũ
decem: utque quamminime fieret ignis in castris. Iter
quod habebat omnes cælat. Sic paratus qua consti
tuerat proficiscitur: dimidium fere spacium confece
rat. Cum ex fumo castrorum eius suspicio allata est
ad Eumenem hostem appropinquare: conueniunt du
ces: quæritur quid opus sit facto: intelligebant omnes
tam celeriter copias ipsorũ contrahi non posse q̄ An
tigonus affuturus uidebatur. hic omnibus titubãtib;
& de rebus summis desperantibus Eumenes ait si cele
ritatem uelint adhibere & imperata facere quod atẽ nũ

fecerint se rem expediturum . Nam quod diebus quin
q; hostis transisse posset se effecturum ut non minus
toridem dierum spacio retardaretur . Quare circumi
rent suasq; quisque copias contraheret . Ad Antigo
ni autem referendum impetum tale capit consilium .
Certos mittit homines ad infirmos montes qui obui
eant itineri aduersariorum . hisque præcepit ut prima
nocte q; latissime possint ignis faciant q; maximos : at
que hos secunda uigilia minuant : tertia per exiguos
reddant : & assimulata castrorum consuetudine suspi
cionem iniiciant hostibus his locis esse castra ac de
eorum aduentu eẽ prænunciatũ : Idemq; postera nocte
faciãt . Quibus imperatum diligenter præceptum cu
rant . Antigonus tenebris obortis ignis conspicatur .
Credidit de suo aduentu esse auditum & aduersarios il
luc suas contraxisse copias : mutat consilium & quo
nam imprudentem adoriri non posset flectit iter su
um : & illum anfractum lōgiorem copiosæ uix capit .
Ibiq; diem unum oppititur ad lassitudinem sedandam
militum ac reficienda iumenta : quo integriore exerci
tu decerneret . Hic Eumenes callidum imperatorem ui
cit consilio : celeritatemque impediuit eius . Neq; tamẽ
multum profecit . Nam inuidia ducum cum quibus
erat perfidiaque militum macedonum ueteranorum
cum superior proelio discessisset Antigono est dedit ?
cum exercitus ei ter ante separatis temporibus iuras
set se eum defensurum nec unq; deserturum . Sed tan
ta fuit non nullorum uirtutis obretractio : ut fidem a
mittere mallent q; eum non prodere . Atq; hunc Anti
gonus cum ei fuisset infestissimus conseruasset si per
suos esset licitum q; ab nullo se plus adiuuari posse in
telligebat in his rebus quas inpẽdere iam apparebat
omnibus . Imminebat eĩm Seleucus Lysimachus Pro
lemæus opibus iam ualentes : cum quibus ei de sum
mis rebus erat dimicandum . Sed non passi sunt hi
qui circa erant : quod uidebant Eumene ẽcepto omnis
præ illo parui futuros . Ipse autem Antigonus adeo
erat icensis : ut nisi magna spe maximatum rerũ leniri

90
non posset. Itaque cum eum in custodiam dedisset præfectus custodum quæsisset quemadmodum seruari uellet: ut acerrimum inquit leonem aut ferocissimum elephantum. non dum enim statuerat conseruare eum nec ne. Veniebat autem ad Eumenem utrunque genus hominum: & qui propter odium fructum oculis ex eius casu capere uellent: & qui propter ueterem amicitiam colloqui consolarique cuperent. Multi etiam qui eius formam cognoscere studebant qualis esset quem tam diu tamque ualde timuissent: cuius in pernicie positam spem habuissent uictoriae. At Eumenes cum diutius in uinculis esset ait Onomarcho penes quem summa imperii erat custodiae se mirari quare iam tertium diem sic teneretur. Non enim hoc conuenire Antigoni prudentiae: ut sic deuteretur uictor: cum aut interfici aut missum fieri iuberet. Hic cum ferocius Onomarcho loqui uideretur: quid tu inquit animo si isto eras cur non proelio cecidisti: potius quam in potestatem inimici uenires? Huic Eumenes utinam quidem istud euenisset: sed eo non accidit quoniam cum fortiore sum congressus. Non enim cum quoque arma contuli quin his mihi succubuerit. Non enim uirtute hostium sed amicorum perfidia decidi. Neque id falsum. Nam & dignitate fuit honesta & uirtibus ad laborem ferendum firmus: neque tam magno corpore quam figura uenusta. De hoc Antigonus cum solus constituere non auderet ad consilium rettulit. Hic cum omnes uel primo perturbati admirarentur non iam de eo sumptum esse supplicium: a quo tot annos adeo essent male habiti ut saepe ad desperationem forent adducti: quique maximos duces interfecissent: denique in quo uno esset tantum ut quoad ille uideret ipsi securi esse non possent: interfecto nihil habituri negotii essent: postremo si illi redderet salutem quærebant quibus amicis esset usus. sese enim cum Eumene apud eum non futuros. hic cognita consilii uoluntate tamē usque ad septimum diem deliberandi sibi spacium reliquit. Tum aut cum ueretur nequa seditio exercitus oriretur

uenit ad eum quenq; admitti & quotidianum uitũ
amoueri iussit. Nam negabat si ei uim allaturum qui
aliquando fuisset amicus. Hic tamen non amplius q̃
triduum fame fatigatus cum castra mouerentur insci
ente Antigono ingulatus est a custodibus. Sic Eume
nes annorum quinq; & quadraginta cum ab anno ui
gesimo ut supra septẽ annos Philippo apparuisset &
tredecim apud Alexandrum eundem locum optinuis
set in his uni equitum alæ præfuisset: post autem Ale
xandri magni mortem imperator exercitus duxisset:
summosq; duces parti repulisset partim interfecisset
captus non Antigoni uirtute: sed macedonum periu
rio talem habuit exitum uitæ. In quo q̃ta fuerit om
nium opinio eorum qui post Alexandrum magnum
reges sunt appellati: ex hoc facillime potest iudicari
q̃ nemo Eumene uiuo rex appellatus est sed præfe
ctus. Idem post huius occasum statim regnum orna
tum nomenque sumpserunt: neque quod initio præ
dicarunt se Alexandri liberis regnum seruare præsta
re uoluerunt: & uno propugnatore sublato quid sen
tiant aperuerunt. Huius sceleris principes fuerunt An
tigonus: Ptolemæus: Seleucus: Lysimachus: Casander.
Antigonus autem Eumenem mortuum propinquis
eius sepeliendum tradidit ei militari: honestoq; fune
re comitante toto exercitu humauerunt: ossaque eius
in cappadociam ad matrem atq; uxorem liberosq; ei
deportanda curarunt.

PHOCIONIS VITA.

PHOCION ATHENIENSIS & si sæ
pe exercitibus præfuit summosq; ma
gistratus cepit: tamẽ multo eius notior
integritas e uitæ q̃ rei militaris labor
Itaq; huius memoria est nulla: illius aut
magna fama ex quo cognomine bonus est appellatus.
Fuit enim perpetuo pauper cum ditissimus esse posset

91
propter frequentes delatos honores potestateq; sum-
mas quæ ei a populo dabantur. Hic cum a rege Phi-
lippo munera magnæ pecuniæ repudiaret: legatique
hortarentur accipere simulq; admonerēt si ipse his fa-
cile careret liberis tamen suis prospiceret: quibus diffi-
cile esset in summa paupertate tantam paternam tueri
gloriam. His ille si mei similes erunt: idem hic inquit
agellus illos alet qui me ad hanc dignitatem perduxit:
sin dissimiles sunt futuri nolo meis impensis illorum
ali augeriq; luxuriam: eidem cum prope ad annū octo-
gesimum prospera peruenisset fortuna extremis tem-
poribus magnum in odium peruenit suorum civium.
Primo cum Demade de urbe tradenda Antipatro cō-
fenserat: eiusq; cōsilio Demosthenes tum cæteris qui
bene de republica mereri existimabantur plebiscito in
exilium erant expulsi. Neq; in eo solum offenderat quod
patriæ male consuluerat sed etiam quod amicitia si-
dem non præstiterat. Nāq; auctus adiutusq; a Demo-
sthene eum quem tenebat ascenderat gradum cum ad-
uersus Charetem eum subornaret ab eodem in iudiciis
cum capitis causam diceret defensus aliquotiens libe-
ratus discesserat: hunc non solum in periculis non de-
fendit sed etiam prodidit. cōcidit autem maxime uno
crimine. Qui cum apud eum summum esset imperium
populi & Nicanorē Casādri præfectū insidiari piræo
atheniensium a Darcylo moneretur: eidēq; postularet
ut prouideret ne comitatibus ciuitas priuaretur. hic
audiente populo Phocion negavit esse periculū: seq;
eius rei obsidem fore pollicitus ē: neq; ita multo post
Nicanor piræo est potitus: ad quē recuperandū cum
populus armatus concurrisset: ille nō modo neminem
ad arma uocauit: sed ne armatū quidē præesse uoluit:
sine quo athenæ omnino eē nō possunt. Erant eo tpre
athenis duæ factiōes: quorū una populi cām agebat:
altera optimatum: in hac erat Phocion: & Demetrius
phalereus: harū utraq; macedonū patrociniis nitebat.
Nam populares Polypercontū fauebāt: optimates cum
f

Casandro sentiebant. Interim a Polyphercōte Casan-
der macedonia pulsus est: quo facto populus superior
factus statim duces aduersariæ factionis capitis dam-
natos patria propulit. In his Phocionem & Demetri-
um Phalereum: deq; ea re legatos ad Polypercontem
misit: qui ab eo peterent ut sua decreta confirmaret.
hoc eodem profectus est & Phocion: quo ut uenit cau-
sam apud Philippum regem uerbo re ipsa quidē apud
Polypercontem iussus est dicere. Nanque is tum regis
rebus præerat. Hic cum ab Agnone accuiatus est q̄
piræum Nicanori prodidisset ex consimili sententia
in custodiam coniectus athenas deductus est: ut ibi ad
eo legibus fieret iudicium. Huc ubi peruentum est cum
propter ætatem pedibus iam non ualeret uehiculoq;
portaretur: magni concursus sunt facti: cum alii remi-
niscentes ueteris famæ ætatis misereretur: plurimi ue-
ro ira axacuerentur propter proditionis suspicionem
Piræei: maximeque q̄ aduersus populi commoda in se
nectute steterat. Qua de re ne perorandi quidem ei da-
ta est facultas: & dicendi causam. Inde iudicio legitimi-
s quibusdam confectis damnatus traditus est unde
cimiris: quibus ad supplicium more atheniensium pu-
blice damnati tradi solent. Hic cum ad mortem duce-
retur obuius ei fuit Emphiletus quo familiariter fue-
rat usus. Is cum lachrymans dixisset o q̄ digna perpe-
teris Phocion. Huic ille at non inopinata inquit hūc
enim exitum plerique clari uiri habuerunt athenien-
ses. In hoc tantum fuit odium multitudinis ut ne-
mo ausus sit eum liber sepelire. Itaque a seruis se-
pultus est.

TIMOLEONIS VITA.

72
IMOLEON CORINTHIUS SINE
dubio magnus omnium iudicio hic uir
exitit. Namque huic uni contigit quod
nescio an ulli: ut patriam in qua erat
natus oppressam a tyranno liberaret:
& a Syracusis quibus auxilio erat mis-
sus inueteratam seruitutem depelleret: totamque Sicili-
am multos annos bello uexatam a barbarisque oppres-
sam suo aduentu in pristinum restituerit. Sed in his
rebus non simplici fortuna confictatus est. & id quod
difficilius putatur multo sapientius tulit secundam quam
aduersam fortunam. Nam cum frater eius Timopha-
nes dux a corinthiis delectus tyrannidem per milites
mercenarios occupasset particepsque regni posset esse:
tantum abfuit a societate sceleris: ut antetulit suorum
ciuum libertatem fratris salutem & patriam legibus ob-
temperare: sanctius duxerit quam imperare patriam. Hac
mente per aruspicem communemque affinem cui soror
ex eisdem parentibus nata nupta erat fratrem tyran-
num interficiendum curauit. Ipse non modo manum
attulit: sed ne aspicere quidem fratrum sanguinem
uoluit. Nam dum res conficeretur procul in praesidio
fuit: nequis fatelles posset succurrere. hoc praclarissi-
mum eius facinus non parum modo probatum est ab
omnibus. nonnulli enim laesam ab eo pietatem pu-
tabant & inuidia laudem uirtutis obtrebant. Ma-
ter uero post id factum neque domum ad se filium ad-
misit: neque aspexit: quin eum fratricidam impium-
que detestans compellaret. Quibus uerbis adeo ille
est commotus: ut non nunquam uitam finem facere uoluerit
atque ex ingratorum hominum conspectu morte dece-
dere. Interim Dione syracusis interfecto: Dionysius rur-
sus syracusanorum potitus est: cuius aduersarii opem
a corinthiis petiuerunt: decemque quo in bello ute-
rentur. postularunt. Huc Timoleon missus incredibili se-
licitate Dionysium tota sicilia depulit: cum interficere
posset noluit: tuncque ut corynthium pueniret effectit:

quod utrorūq; Dionysioꝝ opibus corinthii sæpe ad/
iuti fuerant: cuius benignitatis memoriam uolebat ex/
tare: eamq; præclaram uictoriam ducebat: ex qua pl⁹
esset clæmentia: q̄ crudelitatis. Postremo ut non so/
lum auribus acciperetur sed etiam oculis cerneretur
quem & ex quanto regno ad quam fortunam detrusis
set post Dionysii decessum cum Hecata bellauit: qui
aduersatus fuerat Dionysio: quem non odio tyranni
dis dissensisse sed cupiditate indicio fuit q̄ ipse expul/
so Dionysio imperium dimittere noluit. Hoc superato
Timoleon maximas copias carthagenensium apud
crimnissum flumen fugauit: ac satis hinc coegit si lice
ret africanam optinere: qui iam cõplures annos possessio
nem siciliæ tenebant. Cepit etiam Mamercum italicū
ducem hominem bellicosum & potentem qui tyran
nos adiutum in siciliam uenerat. Quibus rebus conse
ctis cum propter diuturnitatem belli non solum r̄gios
nes sed etiam urbes desertas uideret: conquisiuit quos
potuit: primum siculos: deinde corintho accersiuit co
lonos: q̄ ab his initio syracusæ erant conditæ. Cui
bus ueteribus sua restituit: nouis bello uacuefactas
possessions diuisit. Urbium mœnia disiecta phanag;
diserta refecit. Ciuitatibus leges libertatēq; reddidit:
& maximo bello tantum ocium toti insulæ concilia
uit ut hic conditor urbium earum: non illi qui initio
deduxerant uideretur. Arcem syracusis quā muniue
rat Dionysius ad urbem obsidendam a fundamentis
disiecit: cætera tyrannidis propugnacula demolitus
est: deditq; opam ut q̄minie multa uestigia seruitutis
manerēt. Cum tantis esset opibus ut etiam iuitis ipare
posset: tantum autem hēret amorem oīū siculorū: ut
nullo recusante regnū optineret: maluit se diligi q̄ me
tui. Itaq; cum primum potuit imperium deposuit: &
priuatus syracusis quod reliquū uitæ fuit uixit. neq;
uero id imperite fecit. Nam quod cæteri r̄ges imperio
potuerūt: hic beniuolentia tenuit. Nullus honos huic
defuit: neq; postea syracusis res ulla gesta ē publica. a

23
qua prius sit decretum: q̄ Timoleontis sentētia cogni-
ta. Nullius unq̄ consilium non modo antelatum: sed
ne comparatum quidē ē. Neq; id magis beniuolentia
factum est q̄ prudētia. Hic cum ætate iam prouectus
esset sine ullo morbo luīa oculorum amisit. Quam ca-
lamitatem ita moderate tulit: ut neque cum querentē
quisq; audierit neque eo minus priuatis publicisq; re-
bus interfuerit. Veniebat autem in theatrum cum ibi
concilium populi haberetur propter ualitudinem ue-
ctus iumentis iunctis: atq; ita de uehiculo quæ uide-
bantur dicebat: neque hoc illi quisq; tribuebat super-
biæ: Nihil enim unq; neq; insolens neq; gloriosum
ex ore eius exiit. Qui quidem cum suas laudes audiret
prædicari nūq; aliud dixit q̄ se in ea re maximas diis
gratias agere: atque habere: quod cum siciliam recrea-
re constituisset: tum se potissimum ducem esse uoluis-
sent. Nihil enim rerum humanarum sine deorum nõ-
mine agi putabat. Itaq; suæ domi sacellum Automa-
thias constituerat: idque sanctissime colebat. Ad hęc
hominis excellentem bonitatem mirabiles accesserūt
casus. Nam prælia maxima natali die suo fecit omnia
quo factum est ut eiusdem natalem festum haberet
uniuersa sicilia. Huic quidam Lamestius homo petu-
lans & ingratus uadimodium cum uellet imponere
q̄ cum illo se lege agere diceret: & complures concurr-
issent: qui procacitatem hominis manibus coercere
conarentur: Timoleon orauit omnes ne id facerent.
Nanque id ut Lamestio cæterisq; liceret se maximos
labores summaque adisse pericula. Hanc enim speci-
em libertatis esse si omnibus q̄ quisque uellet legibus
experiri liceret. Id cum quidam Lamestii similis nomi-
ne Demenerus in concione populi rebus gestis eius
detrahere cœpisset: ac nonnulla inueheretur in Timo-
leonta: dixit nūc demum se uoti esse compotem. Nāq;
hęc a diis immortalibus semper precatum: ut talem
libertatem restitueret syracusanis: i qua cuius liceret
de quo uellet impune dicere. Hic cū diem suppreum

obiisset publice a syracusanis in gymnasio quod Tir-
moleonteum appellatur tota celebrante sicilia sepul-
tus est. Hi fere fuerunt græciæ gentis duces qui memo-
ria digni uideantur præter reges. Nanque eos attinge-
re nolumus quod omnium res gestæ separatim sunt
relatæ: neque tamen hi admodum sunt multi: lacedæ-
monius autem Agesilaus nomine non potestate fuit
rex sicut cæteri spartani. ex his uero qui dominatum
impero tenuerit excellentissimi fuerit ut nos iudicamus p-
saram Cyrus & Darius Histaspis filius: quorum uter-
que priuatus uirtute regnū ē adeptus. Prior horū apud
massagetas in proelio cecidit. Darius senectute diem
obit supremum. Tres sunt præterea eiudem generis
Xerxes & duo Artaxerxes Macrochir quoque & Mēnō.
Xerxi maxime est illustre quod maximis post hominū
memoriam exercitibus terra marique bellum intulit græ-
ciæ: at Macrochir præcipuam habet laudem amplissi-
mæ pulcherrimæque corporis formæ quam incredibili
ornauit uirtute belli. Namque illo præfari nemo fuit ma-
nu fortior. Memnon autem iustitiæ fama floruit. Nam
cum matris suæ scelere amisisset uxorem tantum indul-
sit dolori: ut eum pietas uinceret. Ex his duo eodē no-
mine morbo nature debitum reddiderunt: tertius ab
Artabano præfeto ferro interfectus est. Ex macedonū
autem genere duo multo cæteros antecesserunt rex ge-
starum gloria Philippus Amyntæ filius & Alexāder
magnus: horū alter babylone morbo consumptus est
Philippus ægis a Pausania cum spectatum ludos iret
iuxta theatrum occisus est. Unus epirotes Pyrrhus qui
cum populo ro. bella uit. Is cum argos oppidū oppu-
gnaret in peloponneso lapide ictus interit. Unus itē
siculus Dionysius prior. Nam & manu fortis & belli
peritus fuit: & id quod in tyranno nō facile reperitur
minime libidinosus: non luxuriosus: non auarus: nul-
lius rei demique cupidus nisi singularis perpetuique im-
perii: ob eamque rem crudelis. Nam dum id studuit mu-
nere nullius pepercit uitæ: quem eius insidiatorem pu-

27

taret. Hic cum uirtute tyrannidem sibi peperisset magna retinuit felicitate: maiorque annos sexaginta natus decessit florente regno. Neque in tam multis annis cuiusquam ex sua stirpe funus uidit: cum ex tribus uxoribus liberos procreasset: multique ei nati essent nepotes. fuerunt præterea multi reges ex amicis Alexandri magni qui post obitum eius imperia ceperunt. In his Antigonus & huius filius Demetrius Lysimachus Seleucus Ptolemæus. Ex his Antigonus cum aduersus Seleucum Lysimachumque dimicaret in proelio occisus est. Pari læto affectus est Lysimachus a Seleuco. Nam societate dissoluta bellum inter se gesserunt. At Demetrius cum filiam suam Seleuco in matrimonium dedisset: neque eo magis fida inter eos amicitia manere potuisset captus bello in custodia socer generi perit morbo. Neque ita multo post Seleucus a Ptolemæo Cerauno dolo interfectus est: quæ ille a patre expulsus alexandria alienarum operum indigentem receperat. Ipse autem Ptolemæus cum uiuus filio regnum tradidisset ab illo eodem uita priuatus dicitur. De quibus quonia fati dictum putamus: non in commodum uidetur non præterire Hamilcaræ & Hannibalæ: quos & animi magnitudinæ & calliditate omnes in africa natos præstitisse constat.

HAMILCARIS VITA.

HAMILCAR HANNIBALIS filius cognominæ barchos: carthaginensis prioris punico bello sed temporibus extremis admodum adolescentulæ in sicilia præecepit exercituum. Cum autem eius aduentum & mari & terra male res gererent carthaginensium: ipse ubi affuit nunquam hosti cessit: neque locum nocendi dedit: sæpeque e contrario occasione data lacessiuit: semperque superior discessit. Quo facto cum pene omnia in sicilia perueni amississent:

f. iiii

ille erycem sic defendit: ut bellum eo loco gestum nō uideretur. Interim Carthagenenses classe apud insulas ægatis. A. C. Lucratio consule romanorum superato statuerunt belli finem facere: eamq; rem arbitrio permisissent Hamilcaris. Ille & si flagrabat bellandi cupiditate: tamen paci seruiendum putauit: q̄ patriam exhaustam sumptibus diutius calamitatem belli ferre non posse intelligebat. Sed ita ut statim mente agitaret si paulummodo res essent refectæ bellum renouare romanosq; armis persequi donec aut certe uicissent aut uicti manum dedissent. Hoc consilio pacem conciliauit: in qua tanta fuit ferocia: ut cum Catulus negaret bellum compositurum nisi ille cum suis qui Erycem tenuerunt armis relictis sicilia decederēt succumbente patria ipse periturum se potius dixerit q̄ cum tanto flagitio domum rediret. Non enim suæ esset uirtutis arma a patria accepta aduersus hostis aduersariis tradere: huius pertinaciæ cessit Catulus. at ille ut carthaginem uenit multo aliter ac sperabat rempublicam se habentem cogouit. Nanque diuturnitatem externi mali tantum exarxit intestinum bellum: ut nunq; pari periculo fuerit Carthago nisi cum deserta est. Primo mercenarii milites qui aduersus romanos fuerant descuerunt: quorum numerus erat uiginti milium. hi totam abalienarūt Africam ipsam: Carthaginem oppugnarunt. Quibus malis adeo sunt poeni perterriti: ut auxilia etiam a romanis petierint: eaq; impetrarint. Sed extremo cum prope iam ad desperationem peruenissent: Hamilcarem imperatorem fecerūt. Is non solū hostis a muris carthaginis remouit cū amplius ceterum milia facta essent armatorū: sed et eo compulit: ut locorum angustiis clausi plures fame q̄ ferro interirent: omnia oppida alienata. In his uticam atque hipponem ualentissima totius africæ restituit patriæ: neq; eo fuit contentus sed etiam finis imperii progauit: tota africa tantum ocium reddidit: ut nullum in ea bellū uideretur multis a nnis fuisse. Reb⁹

95

his ex sententia peractis fidēti aīo atq; infesto roma-
nis quo facilius causa bellandi reperiret effecit .ut im-
perator cum exercitu in hispaniam mitteretur: eoq; se-
cum duxit filium Hannibalem annorum nouem .
Erat præterea cum eo adolescens illustris formosus
Hasdrubal: quē nonnulli diligi turpius q̄ par erat ab
Amilcare loquebantur. Non enim maledici tanto ui-
ro deesse poterant. Quo factum est ut a præfecto mo-
rum Hasdrubal cum eo uetaretur esse: huic ille filiam
suam in matrimonium dedit: quod moribus eorum
non poterat interdici focero gener. De hoc ideo men-
tionem fecimus quod Amilcare occiso ille exercitui
præfuit: resq; magnas gessit: & princeps largitione ue-
tustos peruertit mores carthaginensium: eiusdemque
post mortem. nam Hannibal ab exercitu accepit im-
perium. At Amilcar postea q̄ mare transiit in hispa-
niamq; uenit magnas res secunda gessit fortuna: ma-
ximas bellicosissimatq; gentes subegit. Eqs armis ui-
ris pecunia totam locupletauit africanam. Hic cum in
italiam bellum inferri meditaretur nono anno postq̄
in hispaniam uenerat in proelio pugnans aduersus
uectones occisus est. huius perpetuum odium erga ro-
manos maxime concitasse uideretur secundum bellum
punicum. Namq; Hannibal filius eius assiduis patris
obtestationibus eo est perductus: ut interire q̄ roma-
nos non experiri mallet.

HANNIBALIS VITA

ANNIBAL AMILCARIS FILIUS

carthaginēsis si uerum est quod nemo
dubitatur ut populus romanus omnes
gentes uirtute superarit non est infi-
ciandū Hannibalem tanto præstitisse
cæteros imperatores prudentia: q̄to
populus romanus atcedat fortitudine cūctas nationes.
Nam quotienscunq; cum eo congressus est in italia

semper discessit superior. Quod nisi domi ciuium suorum inuidia debilitatus esset romanos uideretur superare potuisse: sed multorum obrectatio deuicit unius uirtutem. Hic autem uelut hæreditate relictum odiũ paternum erga romanos sic confirmauit: ut prius animam quæ id deposuerit. Qui quidem cum patria pulsus esset & alienarum opum indigeret: nunquam destiterit: animo bellare cum romanis. Nam ut omittam Philip-pum: quem absens hostem reddidit romanis omnium his temporibus potentissimus rex Antiochus fuit. hunc tanta cupiditate incendit bellandi: ut usque a rubro mari arma conatus sit inferre italiae: ad quem cum legati uenissent romani qui de eius uoluntate explorarent: darẽtque operam consiliis clãdestinis ut Hannibalem in suspicionem regi adducerent: tanquam ab ipsis corruptum alta atque antea sentire: neque id frustra fecissent: idque Hannibal comperisset seque ab interioribus consiliis segregari uidisset: tempore dato adit regem: eique cum multa de fide sua & odio in romanos commemorasset: hoc adiunxit pater inquit meus Amilcar puerulo ut uote non amplius nouem annos nato in hispaniam imperator proficiscens carthagine Ioui optimo maximo hostias immolauit: quæ diurna res dum conficiebatur: quæ sunt a me uellem ne secum in castra proficisci. id cum libenter accepissem: atque ab eo petere coepissem ne dubitaret ducere: tum ille faciam inquit si fidem mihi quam postulo dederis: simul me ad aram adduxit: apud quam sacrificare instituerat: eam que cæteris remotis tenentem iurare iussit nunquam me in amicitia cum romanis fore. Id ego iusiurandum patri datum usque ad hanc diem ita conseruauit: ut ne mihi dubium esse debeat quin reliquo tempore eadem mente sim futurus. Quare si quid amice de romanis cogitabis non imprudenter feceris si me cælaris: cum quidem bellum parabis te ipsum frustraberis si non me in eo principem posueris. Hac igitur ætate cum præ in hispaniam profectus est: cuius post obitum Hasdrubale imperatore

706
suffecto equitatu omni præfuit. hoc quoq; interfecto
exercitus summam imperii ad eum detulit. id cartha
ginem delatum publice cōprobatum est. Sic Hanni
bal minor quinque & uiginti annis natus imperator
factus proximo triennio omnes gentes hispaniæ bel
lo subegit. Sagūtū fœderatā ciuitatē uī expugnauit:
tres exercitus maximos comparauit. Ex his unum in
africam misit: Alterum cum Hasdrubale fratre in his
pauia reliquit: Tertium in italiā secum duxit. Sal
tum pyreneum transiit: quacunque iter fecit cum om
nibus incolis conflixit: neminem nisi uictum dimisit.
Ad alpes postea q̄ uenit quæ italiā ab gallia seun
gunt quas nemo unq; cum exercitu ante eum præter
Herculem graium transierat. quo facto is hodie saltus
graius appellatur: Alpico conantes prohibere transi
tum concidit: loca patefecit: itinera munuit: effecitque:
ut ea elaphantus oneratus ire posset: qua antea unus
homo inermis uix poterat reperere: has copias tradu
xit in italiāq; peruenit. Conflixerat apud rhodanū
cum. P. Cornelio Scipione cōsule. eumque pepulerat.
Cum hoc eodem claudidio apud padum decernit: sau
cium inde ac fugatum dimittit. Tertio idem Scipio cū
collega Tiberio longo apud trebiam aduersus eum
uenit: cum his manum cōseruit: utrosque profugauit:
inde per ligures apeninitim transiit petens hetrumiam:
hoc itinere a deo graui morbo afficitur oculorum: ut
postea nunq; dextro æque bene usus sit. Qua ualitu
dine cum etiam tum premeretur lecticaq; ferretur. C.
Flaminiū consulem apud trasimenum cum exercitu
insidiis circumuentum occidit. Neq; multo post. C.
Centenium prætorem: cum delecta manu saltus occu
pantem: hinc in apuliam peruenit: ibi obuiam ei ue
uerunt duo consules. C. Terentius & L. Aemilius
utriusque exercitus uno prælio fugauit. Paulum con
sulem occidit: & aliquot præterea consulares In his
P. Seruiliū Germinium: qui annō superiore fue
rat consul: hac pugna pugnata romam profectus est

247
nullo resistente: in propinquis urbis montibus mora-
tus est. Cum aliquot ibi dies castra habuisset & reuer-
teretur capuam. Quintus Fabius maximus dictator
ro. in agro falerno ei se obiecit. hic clausis locorum an-
gustus noctu sine ullo detrimento exercitus se expedi-
uit. Fabio callidissimo imperatori dedit uerba. naque
adducta nocte sarmenta in cornibus iumentorum di-
ligata incendit eiusque generis multitudinem magna
dispalatam immisit. Quo repentino obiectu uiso tan-
tum terorem iniecit exercitui romanorum: ut egredi
extra uallum nemo sit ausus. Hanc post rem gestam
non ita multis diebus. M. Minutium Ruffum magi-
strum equitum pari ac dictatorem imperio dolo per-
ductum in proelium fugauit. T. Sempronium Grac-
chu. iteru consule in lucanis absens in insidias inductum
subtulit. M. Claudium Marcellum quinquies consu-
lem apud uenusiam pari modo interfecit: longum est
enumerare proelia. Quare hoc unum satis erit dictum
ex quo intelligi posset quod ille fuerit: quod diu in italia
fuit: nemo ei in acie resistit: nemo aduersus eum post
canensem pugnam in campo castra posuit. Hic iunctus
patriam defensum reuocatus bellum gessit aduersus
.P. Scipionem filium: quem ipse primum apud rhoda-
num: iterum apud padum: tertio apud trebiam fugauit.
Cum hoc exhaustis iam patriae facultatibus cupi-
uit praesentiarum bellum componere: quo ualentior
postea congrederetur. In colloquiu conuenit: conditioes
non conuenerunt: post id factum paucis diebus apud
Zamam cum eodem conflixit. pulsus incredibile ductu
biduo & duabus noctibus ad drumentum peruenit. qui
abest a Zama circiter milia passus trecenta. In hac fuga
numidae qui simul cum eo ex acie excesserat insidiati
sunt ei: quos non solum effugit sed etiam ipsos oppressit.
Ad drumentum reliquos ex fuga collegit. Nouis delectis
paucis diebus multos contraxit. cum in apparado acer-
time esset occupatus: carthaginenses bellum cum romanis

77

cōposuerūt. Ille nihilo secius exercitui postea præfu-
it: resq; ī africa gessit. Itemq; Mago frater eius usq; ad
.P. Sulpitiū. C. Aureliū cōsules: his enim magistratibus
legati carthaginēses romā uenerūt: qui senatui populo
q; romano gratias agerent quod cum his pacem fecis-
sent: ob eamque rem corona aurea eos donarent: si-
mulque peterent: ut obsides eorum fregellis essēt: cap-
tiuque redderent. His ex senatusconsulto responsum
est munus eorum gratū acceptumq; esse: obsides quo
loco rogarent futuros: captiuos non remissuros: q;
Hānibalem cuius opera susceptum bellum foret ini-
micissimum nomini romano & nunc cum imperio
apud exercitum haberent. Itemq; fratrem eius Mago-
nem. Hoc responso Carthaginenses cognito Hanni-
balem domum Magonēq; reuocarunt. Hic ut rediret
prætor factus est: postq; rex fuerit anno secundo & ui-
gesimo. Vt enim romæ consules: sic carthagine quot
annis annui bini reges creabantur. In eo magistratu pa-
ri diligentia se Hannibal præbuit ac fuerat in bello.
Nanque effecit ex nouis uectigalibus non solum ut ef-
set pecunia quæ romanis ex foedere ponderetur: sed et
superesset quæ in ærario poneretur. Deīde anno post
præturam Marco Claudio Lucio Furio consulibus:
roma legati carthaginem uenerunt. Hos Hannibal
sui exposcendi gratia missos ratus priusq; his senatuf
daref nauē cōscēdit: clamatq; ī syriā ad Antiochum
profugit. hac re palam facta poeni naues duas quæ eū
comprehenderent si possent consequi miserunt: bona
eius publicarūt: domum a fundamentis disiecerunt: ip-
sū exulem iudicarunt. At Hannibal āno tertio postq;
domo pfugerat. L. Cornelio Quirto Minutio cōsulib;
cū quinq; nauibus africā accessit ī finibus cyreneoz:
si forte carthaginēses ad bellū Antiochi spe fiduciaq;
īducere posset: cui iam persuaserat: ut cum exercitibus
ī italiā profisceretur. Huc Magonē fratrem exiuit.
Id ubi poeni rescuerūt Magōem eadē: q; fratrem poenā

affecerunt. Illis desperatis rebus cū soluissent nauēs ac
uela uentis dedissent: Hānibal ad Antiochum puenit.
De Magonis interitu duplex memoria prodita est. Nā
q̄ alii naufragio: alii a seruis ipsius interfectum eum
scriptum reliquerunt. Antiochus autem si tam in agē
do bello parere uoluisset cōsiliis eius q̄ i suscipiēdo
instituerat propius tyberi q̄ thermopylis de summa
imperii dimicasset. Quem etsi multa stulta conari ui/
debat: tamen nulla deseruit in re: præfuit paucis nauī
bus quas ex syria iussus erat in asiam ducere. hisque
aduersus rhodiorum classem in pamphilio mari con
fixit. Quo cum multitudine aduersariorum sui supe
rarentur: ipse quo rem gessit fuit superior. Antiocho
fugato uerēs ne dederetur quod sine dubio accidisset
si sui fecisset potestatem cretam ad corthynios uenit:
ut ubi quo se conferret consideraret. Vidit autem uir
omnium callidissimus magno se fore periculo nisi
quid præuidisset propter auaritiam cretensium. ma
gnam enim secum pecuniam portabat: de qua sciebat
exisse famam. Itaq; capit tale consilium: amphoras cō
plures complet plumbo: summas operit auro & argē
to. has corthyniis præsentib⁹ deponit i tēplo dyanæ
simulans se suas fortunas illorum fidei credere. His
in errorē ductis statuas æneas quas secum portabat
omnes sua pecunia complet: easq; in propatulo domi
abicit. Corthynii templum magna cura custodiunt
non tam a cæteris q̄ ab Hannibale: ne ille inscientib⁹
illis tolleret secumq; portaret. Sic conseruatis suis re
bus pœnus illulis cretensibus omnibus ad prusiam i
pontum peruenit: apud quem eodem anno fuit erga
italiam: neq; aliud quicq; egit q̄ regē armarit & exci
tant aduersus romanos. Quem cum uideret domesti
cis rebus minus esse robustum: conciliabat cæteros
reges: adungebatq; bellicosas nationes. Dissidebat
ab eo pergamenus rex Eumenes romanis amicissi
mus: bellumq; inter eos gerebatur & mari terra. Quo
magis cupiebat eū Hānibal opprimi: sed utrobicq; Eu

78

menes plus ualabat propter romanorum societate in
quem si remouisset faciliora sibi cætera fore arbitra
batur. Ad hunc interficiendum talem inuit rationem.
Classe paucis diebus erant decertaturi. Superabatur
nauium multitudine. dolo erat pugnandum: cum par
non esset armis: imperauit quæ plurimas uenenatas ser
pentes uiuas colligi: easque in uasa fictilia conici. Ha
rum cum confecisset magnam multitudinem die ipso
quo facturus erat nauale proelium classarios conuo
cat: hisque præcepit omnes ut in unam Eumenis re
gis concurrant nauem: a cæteris tantum satis habe
ant se defendere. Id facile illos serpentum multitudi
ne consecuturos. Rex autem qua naue ueheretur: ut
scirent se facturum: quem si aut cepissent: aut interfe
cissent magno his pollicetur premio fore. Tali cohor
tatione militum facta classis ab utrisque in proelium de
ducitur. Quarum acie constituta priusque signum pu
gnæ daretur Hannibal: ut palam faceret suis quo lo
co Eumenes esset: tabellarium in scapha cum cadu
ceo mittit. Qui ubi ad naues aduersariorum perue
nit: epistolam ostendens se regem professus est quære
re. Statim ad Eumenem deductus est quod nemo du
bitabat aliquid de pace esse scriptum. Tabellarius du
cis naue declarata suis eodem unde ierat se recepit. At
Eumenes soluta epistola nihil in ea reperit nisi quod
ad irridendum eum pertineret. Cuius & si causam mi
rabatur: neque reperiebatur: tamen proelium statim com
mittere dubitauit. horum in concursu bithyni Han
nibalibus præcepto uniuersi nauem Eumenes adoriunt:
quorum uim cum rex sustinere non posset fuga salutem
petit: quam cõtecutus non esset nisi intra sua præsidia se
recepisset quæ in proximo litore erant collocata. Reli
quæ pugnæ naues cum aduersarios premerent acrius
repente in eas uasa fictilia de quibus supra mentionem
fecimus conici cœpta sunt. Que iacta litore insum pu
gnantibus excitant. Neque quæ id fieret poterat intelligi.
Postquam autem naues completas cõspexerunt serpentes?

noia re perteriti cum quid potiffimum uitarent non uiderent: puppes auerterunt: feque ad fua cafta nautica rettulerunt. Sic Hannibal confilio arma pergame' norum fuperauit: neq; tum folum fed fæpe alias pede ftribus copis pari prudētia pepulit aduerfarios. quæ dum in afia geruntur: accidit cafu ut legati prufiæ roma apud. L. Quintum Flaminium confularem cœnarent. Atque ibi de Hannibale mentiōe facta ex his un' diceret eum in prufiæ regno efle: id poftero die Flaminus fenatui detulit. Patres conſcripti qui Hannibale uiuo nunq; fe fine infidiis futuros exiſtimabant legatos in bithyniam miſerunt. In his Flaminium: qui a rege peterent ne inimiciſſimum ſuum ſecum haberet ſibiq; dederet. his prufia negare auſus non eſt. Illud recuſauit ne id a fe fieri poſtulerent q; aduerſus ius hoſpitiū eſſet. ipſi ſi poſſent comprehenderent: locum ubi eſſet facile inuenturos. Hannibal enim uno loco fe tenebat in caſtello q; ab rege datum erat muneri. Idq; ſic ædificarat: ut in omnibus partib' ædificiū exitus haberet: ſemper uerens ne uſu eueniret quod accidit. Huc cum legati romanorum ueniſſent: ac multitudine domum eius circumdediſſent puer ab ianua proſpiciens Hannibali dixit plures præter cōſuetudinem armatos apparere. Qui imperauit ei. ut omnes fores ædificiū circumiret: ac propere ſibi renunciaret: num eodem modo undiq; obſideretur. Puer cum celeriter quid eſſet renūciaſſet: omneſq; exitus occupatos oſtēdiſſet: ſenſit id non fortuito factum ſed ſe peti neq; ſibi diutius uitam eſſe retinendam: quam ne alieno arbitrio dimitteret memor priſtinarum uirtutum uenenū quod ſemper ſecum habere conſueuerat ſumpſit. Sic uir fortiſſimus multis uariisq; perſanctis laboribus anno acqueuit ſeptuageſimo. Quibus conſulibus interierit non conuenit. Nanque atticus. M. Claudio Marcello & Quinto Fabio Labeone conſulibus mortuum in annali ſuo ſcriptum reliquit. At Polybius Aemilio Paulo & C. Bebio Pamphilo. Sulpiti' autē

79
P. Cornelio Cethego & Bebio Pamphilo. Atq; tātus
uir tantisq; bellis districtus nō nihil temporis tribuit
litteris. Nāque aliquot eius libri sunt græco sermone
confecti. In his ad rhodios de. C. Mālu Valonis ī asia
rebus gestis. Huius b. Ila gesta multi memoriæ prodi
derunt. Sed ex his duo: qui cum eo in castris fuerunt:
simulque uixerunt q; diu fortuna passa est. Philenus
& Sosilus lacedæmonius atque hoc Sosilo Hāmibal
lit: rarum græcarum usus est doctore. Sed nos tēpus
est huius libri facere finem: & romanorum explicare
imperatores: quo facili⁹ collatis utrorumq; factis qui
uiri præferendi sint possit iudicari.

Ato ortus municipio tusculo adolescē
tulus priusq; honoribus operam daret
uersatus est in Sabinis q; ibi herediū a
patre relictu habebat. Hortatu. L. Va
lerii Flacci quē in cōsulatu cēsuraq; ha
buit collegam ut. M. Perpenna censorinus narrare so
litus est romam demigravit in foroq; esse cepit. Primū
stipēdium meruit ānorum decem septemq;. Qu. fabio
Maximo. M. Claudio consulibus. tribunus militum ī
sicilia fuit. Inde ut redit castra secutus est. P. Claudii
neronis. magnique opera eius existimata est in prelio
apud Senam quo cecidit Hasdrubal frater Hāmibalis
Questor obrigit. P. Africano consuli: cum quo non p
fortis necessitudine uixit. Nāq; ab eo perpetua dissen
sit uita. Edilis. pl. factus est cum. C. Helio. Preter pro
uinciam obtinuit sardiniam. ex qua questor superiore
tempore ex affrica decedens. Qu. Ennium poetam de
duxerat. quod nō minoris existimamus q; quemlibet
amplissimum sardiniensem triumphum. Consulatum
gessit cum. L. Valerio Flacco. sorte prouinciam nact⁹
hispaniam citeriorem: exq; ea triumphum deportauit
Ibi cum diutius moraretur q; Scipio Africanus con
sul iterū cuius in priori cōsulatu questor fuerat uoluit

22
eum de prouincia depellere & ipse ei succedere. neque hoc per senatum efficere potuit: cum quidem scipio in ciuitate principatum obtineret. quod tum non potentia sed iure res. p. administrabatur. Qua ex re iratus senatu peracto priuatus in urbe mansit. At Cato censor cum eodem flacco factus seuerè prefuit ei potestati. Nam & in complures nobiles animaduertit: & multas res nouas in edictum addidit: quare luxuria reprimere que iam tum incipiebat pululare. Circiter annos octuaginta usque ad extremam etatem ab adolescentia rei. p. causa suscipere inimicitias non destitit a multis temptatus non modo nullum detrimentum existimationis fecit: sed quoad uixit uirtutum laude creuit. In omnibus rebus singulari fuit prudentia & industria. Nam & agricola soleris & rei. p. peritus iurisperitus & magnus imperator & probabilis orator & cupidissimus litterarum fuit. Quarum studium & senex arripuerat. tamen tantum progressum fecit ut non facile reperire possis neque de grecis neque de italicis rebus quod ei fuerit incognitum. Ab adolescentia confecit orationes. Senex historias scribere instituit. quarum sunt libri septem. Primus continet res gestas regum populi romani. Secundus & tertius unde quæque ciuitas orta sit italica. Ob quam rem omnes origines uidetur appellasse. In quarto autem bellum punicum primum. In quinto secundum. Atque hæc omnia capitulatim sunt dicta. Reliquaque bella pari modo persecutus est usque ad præturam Sergii galbe qui deripuit lusitanos. Atque horum bellorum duces non nominauit: sed sine nominibus res notauit. In hisdem exposuit quæ in italia hispanisque uiderentur admiranda. In quibus multa industria & diligentia compareret multa doctrina. Huius de uita & moribus plura in eo libro profecuti sumus quem separatim de eo fecimus. rogatu Titii Pomponii atticæ. Quare studiosos Catonis ad illud uolumen delegamus.

OMPONIVS atticus ab origine ultima stirpis romane generatus perpetuo a maioribus acceptam æquestrem obtinuit dignitatem. Patre usus est diligente. indulgente & ut tum erant tempora diti. imprimisq; studioso litterarum. hic prout ipse amabat litteras omnibus doctrinis: quibus puerilis ætas imptiri debet filium erudiuit. Erat autem in puero præter docilitatem ingenii summa suauitas oris ac uocis: ut non solum celeriter acciperet quæ tradebantur sed et excellenter pronunciaret. Qua ex re in pueritia nobilibus inter æquales ferebatur: clariusq; explendescibat quæ generosi condiscipuli animo æquo ferre possent. Itaque incitabat omnes studio suo. quo in numero fuerunt. L. torquatus. C. mari. F. M. cicero quos consuetudine sua sic sibi deuinxit: ut nemo his perpetuo fuerit carior. Pater mature decessit. ipse adulescentulus propter affinitatem. P. sulphitii qui tribunus plebis interfectus est: non expers fuit illius periculi. Nanc; antia pōponii consobrina nupserat. M. Seruio fratri Sulpitii. Itaque interfecto Sulpitio postea quæ uidit cinnano tumultu ciuitatem esse perturbatam neq; sibi dari facultatem pro dignitate uiuendi quin alterutram partem offenderet: dissotatis animis ciuium: quum alii syllanis: alii cynanis fauerent partibus: idoneum tempus ratus studis obsequendi suis: athenas se contulit: neq; eo secius adulescentem marium hostem iudicatum uisit opibus suis cuius fugam pecunia subleuauit. Ac ne illa peregrinatio detrimentum aliquod afferret rei familiaris eodem magnam partem fortunatum traiecit suarum. Hic ita uixit ut uniuersis athenensibus merito esset carissimus. Nam præter gratiam quæ iam in adulescētulo magna erat: sæpe suis opibus inopiã eorum publicã le-

uauit. Quum enim usuram facere publicæ necesse esset
neq; eius conditionem æquam haberent: semper se in
terposuit: atq; ita ut neq; usurā unq; ab iis acceperit:
neq; longius q̄ dictum esset debere passus sit: Quod
utrinq; erat ut salutare: nam neq; indulgendo inuete
rascere eorum æs alienum patiebatur: neq; multipli
candis usuris crescere. Auxit hoc officium alia quoq;
liberalitate. Nam uniuersos frumento donauit: ita ut
singulis septem modii tritici darentur: qui modus mē
sure medimnus athenis appellatur. Hic aut sic se gere
bat: ut communis infimis par principibus uideretur:
quo factum est ut huic omnes honores quos possent
Publice haberēt. ciuemq; facere studerent. quo benefi
cio ille uti noluit. quod non nulli ita interpretantur
amitti ciuitatem romanam alia ascita. Quamdiu affu
it nequa sibi statua poneretur restitit: absens prohibe
re non potuit. Itaq; aliquot ipsi & phidie locis san
ctissimis posuerunt. Hunc enim in omni procuratio
ne rei. pu. publicum actorem auctorēq; habebant. Igi
tur primum illud munus fortunæ. quod in ea potissi
mum urbe natus est in qua domicilium orbis terra
rum esset imperii ut eandem & patriam haberet & do
mum uoluit. Hoc specimen prudentiæ: quod quum ī
eam ciuitatem se contulisset que antiquitate. humani
tate. doctrina præstaret omnes: unus ei ante alios fue
rit carissimus. huc ex Asia sylla decedens quum uēis
set. q̄ diu ibi fuit secum habuit pomponium: captus
adulescentis & humanitate & doctrina. Sic enim græ
cæ loquebatur. ut athenis natus uideretur. Tanta au
tem suauitas erat sermonis latini: ut appareret in eo
natiuum quendam leporem esse nō ascirum. Idem poe
mata pronuntiabat & græce. & latine sic ut supra ni
hil posset addi. Quibus rebus factum est ut sylla nus
q; ab se. dimitteret cuperetq; secum deducere. qui cum
psuadere tentaret. noli oro te inquit Pomponius ad
uersum eos me uelle ducere. cum quibus ne contra te

arma ferrē italiam reliqui . At sylla adolescentis officio collaudato omnia munera ei quæ athenis accepta proficiscens iussit deferri. Hic complures años moratus quū & rei familiari tm̄ opere daret quātum n̄ indigens deberet paterfamilias: & omnia reliqua temporā aut litteris aut atheniensium rei. p. tribueret nihilominus amicis urbana officia præstitit. Nam & ad comitia eorum uentitauit: & si qua res maior acta est nō defuit: sicut Ciceroni in omnibus suis periculis singularem fidem præbuit cui ex patria fugiēti sextertia ducenta & quadraginta milia donauit: tranquillatis autem rebus romanis remigravit romam: ut opinor. L. coctā & L. torquato consulibus. quem diem sic uniuersa ciuitas atheniensium profecuta est ut lachrimis desiderii futuri dolorem indicaret. Habebat auunculum. **Qu.** ceciliū æquitē ro. familiarem. L. lucullum. **Qu.** ceciliū æquitē natura. cuius sic asperitatem uertus est: ut quem nemo terre posset huius sine offensione ad summam senectutem retinuerit beniuolentiam. quo factō tulit pietatis fructum. Cecilius enim moriens testamento adoptauit eum hæredemq; fecit: ex drante: ex qua hæreditate accepit circiter centies sextercium. Erat nupta soror attici. **Qu.** Tullio Ciceroni. easq; nuptias. **M.** Cicero conciliarat. cum quo a condiscipulatu uiuebat coniunctissime: multo etiam familiarius quā cum. q. ut iudicari possit plus ī amicicia ualere similitudinem morum. quā affinitatem. Utebatur autem intime. q. hortensio qui his temporibus principatum eloquentiæ tenebat: ut intelligi nō posset uter eum plus diligeret Cicero an hortensius. & id quod erat difficillimum efficiebat: ut inter quos tantæ laudis esset emulatio nulla intercederet obretractō: essetq; talium uirorum copula. In re. pu. ita uersatus est ut semper optimarum partium & esset. & existimaretur. Neq; tamen se ciuilibus fluctibus committeret: quod

non magis eos in sua potestate existimabat esse qui se
iis dedissent quàm qui maritimis iactarentur. Honores
non petiit quum ei paterent propter uel gratiam uel
dignitatem. quod neque peti more maiorum neque ca
pi possent conseruatis legibus in tam effusis ambi
tus largitionibus: neque e re. pub. sine periculo cor
ruptis ciuitatis moribus. Ad hastam publicam
nunquam accessit. Nullius rei neque præs. neque manceps fa
ctus fuit. Neminem neque suo nomine: neque subscribens
accusauit. In ius de sua re nunquam ut: iudicium nul
lum habuit: Multorum consulum prætorumque præ
fecturas delatas sic accepit. ut neminem in prouinciã
sit secutus. honore fuerit contentus. rei familiaris des
pexerit fructum. qui ne cum. q. quidem cicerone uo
luerit ire in Asiam. quum apud eum legati locum ob
tinere possent. Non enim decere se arbitrabatur quum
præturam gerere nolisset assedam esse prætoris. qua
in re non solum dignitati seruiebat. sed & iam tran
quillitati. cum suspitiones quoque uitaret criminum:
quo fiebat ut eius obseruantia omnibus esset carior
quum eam officio non timori neque spei tribui uide
rent: Incidit cesarianum ciuile bellum quum haberet
annos circiter sexaginta. Vfus est ætatis uacatione.
neque se quoque mouit ex urbe. Quæ amicis suis opus fue
rant ad pompeium proficiscentibus: omnia ex sua re fa
miliari dedit. Ipsum pompeium conuinctum non of
fendit. Nullum ab eo habebat ornamentum ut cæter
i. qui per eum aut honores aut diuitias cæperant.
quorum partim inuitissimi castra sunt secuti: partim
summa cum eius offensione domi remanserunt. Atti
ci autem quies tantopere cæsari fuit grata: ut ui
ctor quum priuatis pecunias per epistolas impera
ret huic non solum molestus non fuerit: sed & iam
sororis filium &. Qy. Ciceronis ex Pompeii castris
concesserit. Sic uetere instituto uitæ effugit no

ua pericula. Secutum est illud . occiso Cæsare quan
do res. pu. penes brutos uideretur esse & cassium: ac
tota ciuitas se ad eum conuertisse uideretur: Sic . M.
bruto uisus est. ut nullo ille adolescens equali familia
rius q̄ hoc fene: neq; solum eum principem consilii
haberet sed & iam in conuictu. Excogitatum est a qui
busdam ut priuatum ærarium cæsaris interfectori
bus ab equitibus .Ro. constitueretur. Id facile effici
posse arbitrari sunt si & principes eius ordinis pecu
nias contulissent. Itaq; appellatus est a. G. Flauio Bru
ti familiari atticus: ut eius rei princeps esse uellet. At
ille qui amicis officia prestanda sine factione existima
ret: semperq; a talibus se consiliis remouisset: respon
dit si quid brutus de suis facultatibus uti uoluisset:
usurum q̄tum hæ paterentur. sed neq; eum quoq; de
ea re collocuturum neq; conturum. sic ille consensio
nis globus huius unius dissensione disiectus est. neq;
multo post superior esse cepit Antonius ita ut brutus
& cassius prouinciarum que iis necis causa date erant:
a consule desperatis rebus in exilium proficisceren
tur: Atticus qui pecuniam simul cum cæteris confer
re noluerat: florenti illi parti. abiecto bruto italiæ: ce
denti sextercia centum milia muneris misit. eidem in
epyro absens trecenta iussit dari: neq; eo magis poten
ti adularus est antonio: neq; desperatos reliquit. Secu
tum est bellum gestum apud mutinam. In quo si tan
tum eum prudentem dicam minus q̄ debeam prædi
cem: quum ille potius diuinus fuerit: si diuinitio ap
pellanda est perpetua naturalis bonitas: quæ nullis
casibus agitur neq; minuitur: Hostis antonius iudica
tus italia cesserat. spes restituendi nulla erat. non so
lum inimici qui tum erant potentissimi & plurimi sed
& iam qui aduersarii eius se dabant & in eo ledendo
aliquam consecuturos se spabant commoditatem An
tonii familiares insequerentur: uxorem fuluiam om

nibus rebus spoliare cupiebant. Liberos & iam extrin-
 guere parabant. Atticus quum ciceronis intima fami-
 liaritate uteretur: amicissimus esset bruto non modo
 nihil is indulsit ad antonium uiolandum sed e con-
 trario familiares eius ex urbe profugientes q̄stū potu-
 it textit quibus rebus indignerunt adiuuit. P. uero uo-
 lumnio ea tribuit ut plura a parente proficisci non
 potuerint. Ipsi autem fuluie quum litibus destinaretur
 magnisq; terroribus uexaretur, tanta diligentia
 officium suum præstitit: ut nullum illa prestiterit ua-
 dimonium sine attico, qui sponsor omnium rerum
 fuerit. Quin etiam quum illa fundum emisset in diem
 neq; post calamitatem uersuram facere potuisset, ille
 se interposuit: pecuniamq; sine scenore: sineq; ulla sti-
 pulatione credidit. maximum existimās questum, me-
 morem gratumq; cognosci, simulq; aperire: se non for-
 tunæ sed hominibus solere esse amicum: quæ quum
 faciebat nemo eum temporis causa facere poterat exi-
 stimare. Nemini enim in opinione ueniebat Antoni-
 um rerum potiturum. Sed sensim is a non nullis opti-
 matibus eius repræhendebatur, quod parum odisse
 malos ciues uideretur. Ille autem sui iudici: potius
 quid se facere par essent intuebatur q̄ quid alii lau-
 daturi forent. Conuersa subito fortuna est: ut antoni-
 us rediit in Italiam nemo non magno in periculo
 atticum putarat propter intimam familiaritatem cice-
 ronis & bruti: itaq; ad aduentum imperatorum de fo-
 ro decesserat timens proscriptionem: ilatebatq; apud
 P. uolumnium, cui ut ostendimus paulo ante opem
 tulerat. Tanta uarietas his temporibus fuit fortunæ
 ut modo hi, modo illi in summo essent aut fastigio
 aut periculo habebatq; secum, q. Gellium canium
 æqualem simillimumq; sui. Hoc quoq; sit attici boni-
 tatis exemplum quod cum eo quem puerum in ludo
 cognouerat adeo cōiuncte uiuit ut ad extremā ætatē

amicicia eorum creuerit. Antonius autem & si tanto odio ferebatur in ciceronem: ut non solum ei sed omnibus etiam eius amicis esset inimicus: eosque uellet perscribere multis hortantibus. tamen atticus memor fuit officii: & ei quum requisisset ubi nam esset sua manus scripsit ne timeret. stat inquit ad se ueniret. se eum & gelium canium de proscriptorum numero exemisse. Ac ne quod periculum incideret quod noctu fiebat praesidium ei misit. Sic atticus in summo timore non solum sibi sed & iam ei quem carissimum habebat praesidio fuit. Neque enim suae solum a quoque auxilium petiit salutis sed coniunctim: ut appareret nullam se iunctam sibi ab eo uelle fortunam: Quod si gubernator praecipua laude fertur qui nauem ex hyeme marisque scopuloso seruat: cur non singularis eius existimetur prudentia qui ex tot tanque grauibus procellis civilibus ad incolumitatem peruenit: quibus ex malis ut se emerferit: nihil aliud egit: quam ut pluris quibus rebus posset esset auxilio: quum prosriptos praemius imperatorum uulgi conquireret: nemo in epirum uenit cui res ulla defuerit. nemini non ibi perpetuo mandati potestas facta est. Quin etiam post praelium philipense interitumque C. cassii & M. bruti uilium moliam praetorem & eius filium: aulumque torquatium caeterosque pari fortuna percussos instituerit tueri atque ex epyro his omnia famotraciam supportari iusserit. Difficile est omnia persequi & non necessaria. Illud unum intelligi uolumus illius liberalitatem neque temporariam neque callidam fuisse: Id ex ipsis rebus ac temporibus iudicari potest. quod non florentibus se uindicauit: sed afflictis semper succurrit. qui quidem seruilium bruti matrem non minus post mortem eius quam florente coluerit. Sic liberalitate utens nullas inimicias gessit. quod neque ledebat quemque: neque si quam iniuriam acceperat non malebat ulcisci quam obliuisci. Idem

immortali memoria percepta retinebat beneficia . que
autem ipse tribuerat . tam diu meminerat quoad ille
gratus erat qui acceperat. Itaq; hic fecit ut uere dictū
uideatur. sui cuiq; mores fingunt fortunam. Neq; ta-
men prius ille fortunam q̄ se ipse finxit. qui cauit ne/
qua in re iure plecteretur : his igitur rebus effecit ut
. M. iupanius Agrippa intima familiaritate conuin-
ctus adolescenti Cæsari quum propter suam gratiam
& cæsaris potētiam nullius conditionis non haberet
potestatem potissimum eius diligeret affinitatem. pre-
optaretq; equitis romani filiam generosarum nup? .
atq; harum nuptiarum conciliator fuit: non est enim
celandum: M. antonius triumuir rei. pu. cuius gratia
cum augere possessiones posset suas : tantum abfuit a
cupiditate pecuniæ. ut nulla in re usus sit ea nisi inde
precandis amicorum aut periculis aut incommodis.
Quod quidem sub ipsa proscriptione perillustre fuit.
Nam cum. L. fausei æquitis. Ro. æqualis sui qui com-
plures annos studio ductus philosophiæ athenis ha-
bitabat habebatq; in italia preciosas possessiones tri-
um uiri bona uendidissent consuetudine ea qua tum
res gerebantur. attici labore atq; industria factum est:
ut eodem nuncio fauseus fieret clarior se patrimoni-
um amisisse & recuperasse. Idem. L. iulium calidium
quem lucretii catuliq; mortem multo elegantissimum
poetam nostram tulisse etatem uere uideor posse con-
tendere: neq; minus uirum bonum optimisq; artibus
cruditum quem post proscriptionem equitum prop-
ter magnas eius africanas possessiones in proscrip-
to rum numerum .p. uolumnio prefecto fabrum Anto-
ni absentem relatum expediuit. Quod in præsentem
utrum ei laboriosius an gloriosius fuerit difficile fuit
iudicare quod in eorum periculis non secus absentes
q̄ præsentem amicos attico esse curæ cognitum ē. Ne-
q; uero minus ille uir bonus paterfamilias habitus
est q̄ cuius. Nam quum esset pecuniosus nemo illo mi

nus fuit emax. minus edificator. Neque tamen non in primis bene habitavit omnibusq; optimis rebus usus est. Nam domum habuit in ualle quiriniali pamphilianam ab auunculo hereditate relictam. cuius amantissimas non aedificō sed uilua constabat: ipsum enim tertium antiquitus constitutum plus salis q̄ sumptus habebat: in quo nihil commutauit nisi si quid uetustate coactus est: Vtus est familia si utilitate iudicandum est optima. si forma uix mediocri. namq; in ea erant pueri literatissimi. anagnoste optimi & plurimi librarii: ut ne pedissecus quidem quisq; esset qui non utrunq; horum pulchre facere posset. pari modo artifices ceteri quos cultus domesticus desiderat apud prime boni. neq; tamen horum quēq; nisi domi natum: domiq; factum habuit: quod est signum non solum continentie sed & iam diligentie. Nam & non intemperanter concupiscere quod a plurimis uideas: continentis debet duci: & potius diligentia q̄ praetio parare: non mediocri est industrie elegans non magnificus: splendidus non sumptuosus: omni diligentia mūdita n̄ affluēbā affectabat. suppellex modica: n̄ multa. ut in neutram partem conspici posset. Nec praeteribo q̄q; non nullis leue uisum iri putem quum imprimis lautus esset eques Ro. & non parum liberaliter domū suā oīum ordinū homines inuicaret scimus non amplius q̄ terna milia aëris pereq; in singulos menses ex ephemeride eum expensum sumptui ferre solitum: atq; hoc non auditum: sed cognitum praedicamus. Sæpe propter familiaritatem domesticis rebus interfuimus. Nemo in conuiuio eius aliud acroama audiuit q̄ anagnosten quod nos quidem iocundissimum arbitramur neq; unq; sine aliqua lectione apud eum cænatum est ut non minus animo q̄ uentre cōuiuæ delectarentur. Namq; eos uocabat quorū mores a suis non abhorrent. Quum tanta pecuniæ

facta esset accessio nihil de quotidiano cultu mutauit
nihil de uitæ consuetudine: tantaq; usus est modera/
tione ut neq; i sextertio uitæ quod a patre acceperat
parum se splendide gesserit: neq; in sextertio centies af/
fluentius uixerit: quæ instruerat: pariq; fastigio stete/
rit in utraq; fortuna. Nullos habuit ortos nullâ sub/
urbanam: aut maritimam sumptuosam uillam neq; i
italia preter ardatinum & nomētanum rusticum præ/
dium. omniscq; eius pecuniæ redditus constabat i Epy/
roticis et urbanis possessionib⁹. Ex quo cognosci po/
test usum eum pecuniæ non magnitudine sed ratione
meriti solitum. Mendacium neq; dicebat: neq; pati po/
terat. Itaq; eius comitas non sine seueritate erat: neq;
grauitas sine facilitate. ut difficile esset intellectu utrū
eum amici magis uererentur q̄ amarent. Qui quid ro/
gabatur religiose promittebat quod non liberalis sed
leuis arbitrabatur polliceri quod præstare nō posset.
Idem in nitendo quod semel admisisset tanta erat cu/
ra: ut non mandatam sed suam rem uideretur agere:
nunq; suscepti negotii eum peritum est. Suam enim
existimationem in ea re agi putabat: quā nihil habe/
bat carius: quo fiebat ut omnia ciceronis catonis. M.
que hortensii: auli torquati multorum præterea equi/
tum. Ro. negotia procuraret. Ex quo iudicari pote/
rat non inertia sed iudicio fugisse rei. pu. procuratio/
nem. Humanitatis uero nullum asserre maius testimo/
nium possum quā quod adolescens idem seui sylle fue/
rit iucundissimus: senex adolescenti. M. bruto. cum
equalibus autem suis. Qu. hortensio. & M. cicerone sic
uixerit ut iudicari difficile sit cui ætati fuerit aptissi/
mus. q̄ q̄ eum præcipue dilexit Cicero ut ne frater
quidem ei quintus carior fuerit: aut familiarior. Ei rei
sunt iudicio præter eos liberos i quibus de eo facit mē/
tionem qui in uulgus iam sunt æditi: undecim uolu/
mina epistolarum ab consulatu eius usq; ad extremū
tempus ad atticum missarum quæ qui legat non mul

rum desideret hystoriam contextam illorum tempo-
rum: Sic enim omnia de studiis principum uirtus du-
cum: mutationibus rei. p. perscripta sunt: ut nihil i iis
non appareat & facile existimari possit prudentiam
quodammodo esse diuinationem. Non enim cicero
ea solum quæ uiuo se acciderunt futura predixit sed
& iam quæ nunc usu ueniunt cecinit ut uates De pie-
tate autem atticī quid plura commemorem quum
hoc ipsum uere gloriantem audierim in funere ma-
tris suæ quam extulit annorum nonaginta cum esset.
vii. & letata se nunq̄ cū matre in gratiā rediisse: nūq̄
cū sorore fuisse in similitate quā prope equalē hēbat.
Quod est signum aut nullam unq̄ inter eos querimo-
niam intercesisse. aut hunc ea fuisse in suos indulgen-
tia ut quos amare deberet irasci eis nefas duceret. neq̄
id fecit natura, solū quanquā omnes ei paremus sed
etiam doctrina nam & principum philosophorum
ita percepta habuit precepta: ut iis ad uitam agēdam
nō ad ostērationem uteretur. Moris ēt maiorū summ^o
imitator fuit antiquitatisc̄ amator: quam adeo dili-
genter habuit cognitam: ut eam totam in eo uolumi-
ne exposuerit quo magistratus ornauit. Nulla enī lex
neq̄ pax neq̄ bellum neq̄ res illustris est. P. R. quæ
non in eo suo tempore sit notata. & quod difficillimū
fuit sic familiarum originem subtexit ut ex eo claro-
rum uirorum propagines possimus cogere. Fecit hoc
idem separatim in alijs libris ut. M. Bruti Rogatu nu-
niam familiam a stirpe ad hanc ætatem ordine enu-
merauerit notans qui a quo ortus quos honores qui
busq̄ temporibus cepisset. pari modo marcelli claudii
de Marcellorum scipionis cornelii & fabii maximi: Fa-
biorum & æmiliorum quoq̄: quibus libris nihil po-
test esse dulcius iis qui aliquam cupiditatem habent
noticiæ clarorum uirorum. Attigit quoq̄ poeticam
credimus ne eius expers esset suauitatis. Nanq̄ uerbi-
bus qui honore rerumq̄ gestarum amplitudine cæte-
h

777
ros romani populi prestiterunt exposuit ita ut sub sin-
gulorum imaginibus facta magistratusque eorum non
ampli⁹ quaternis quinisque uersibus descripsit. quod
uix credendum sit tantas res tam breuiter potuisse de-
clarari. Est & iam liber graece confectus de consulatu
ciceronis. Haecenus attico uiuo aedita haec a nobis
sunt. Nunc quoniam fortuna nos superstites ei esse
uoluit. reliqua persequemur. Et quod potuerimus re-
rum exemplis lectores docebimus Sicut supra signifi-
cauimus suos cuique mores plerumque conciliare fortu-
nam. Namque hic contentus ordine aequistri quo erat
ortus in affinitatem peruenit imperatoris diui filii quem
iam ante familiaritatem eius esset consecutus nul-
la alia re quam elegancia uitae qua caeteros ceperat princi-
pes ciuitatis dignitate pari fortuna humiliore: Tanta
enim prosperitas Caesarum est eum consecuta ut ni-
hil ei non tribuerit fortuna: quod cuique ante detulerit
& conciliarit quod eius romanus quiuuit consequi. Nata
est autem attico neptis ex agrippa cui uirginem filii
am collocarat. Hanc cesar uix anniculam Tiberio
claudio neroni drusila nato: priuigno suo despōdit.
quae conuinctio necessitudinem eorum sanxit familia-
ritatem reddidit frequentiore: quous ante haec spon-
salia non solum quum ab urbe abesset nunquam ad suo-
rum quemque litteras misit: quum attico mitteret quid age-
ret in primis quid legeret quibusque in locis. & quod diu es-
set moraturus. sed etiam quum non esset in urbe & prop-
ter suas infinitas occupationes minus saepe quam uellet at-
tico frueretur nullus dies tamen temere cesserit quo
non ad eum scriberet. quo non aliquid de antiquitate
ab eo requireret. modo aliquam ei quaestionem poeti-
cam proponeret interdum iocans eius uerbosiores eli-
ceret epistolas Ex quo accidit quum aedis iouis fere-
tri in capitolio ab romulo constituta uetustate atque

in curia detecta prolaberentur ut attici ammonitu cæ
 far eam reficiendam curaret. Neq; uero ab .M. anto
 nio minus absens litteris colebatur adeo ut accurate
 ille exul eum litteris quid ageret quid curæ sibi habe
 ret certiozem faceret atticum. Hoc quale sit facilius
 existimabit is qni iudicare poterit quantæ sit sapien
 tiæ eorum retinere usum beniuolentiamq; in quos
 maximarum rerum non solum emulatio sed obtrecta
 tio tanta intercedebat. quantam fuit incidere necesse.
 Inter cæsarem atq; antonium quum se uterq; princ
 pem non solum urbis romæ sed orbis terrarum esse
 cuperet: Tali modo quum: vii. & lxx. annos comple
 set atq; ad extremam senectutem non minus dignita
 te q; gratia fortunaq; creuisset multas enim hæredita
 tes nulla alia re q; bonitate consecutus. tantaq; prof
 peritate usus ualitudinis: ut annis triginta medicina
 non indignisset. Nactus est morbum quem initio & ip
 se & medici contempserunt. nã putar̃ esse tenasmon.
 cui remedia celeria faciliaq; proponebãtur. In hoc
 cum tres menses sine ullis doloribus præter q; quos
 ex curatione capiebat consumpsisset subito tanta uis
 morbi in unum intestinum prorupit ut extremo tem
 pore per lumbos fistule putris erumperent. Atq; hoc
 prius q; ei accideret. postq; in dies dolores accrescere
 febresq; accessisse sensit. Agrippam generum ad se ac
 cersiri iussit. & cum eo. l. cornelium balbum. sextũq;
 peduceum: hos ut uenisse uidit in cubitum innixus.
 quantam inquit curam diligentiamq; in ualitudine
 mea tuenda hoc tempore adhibuerim quum uos te
 stes habeam nihil necesse est pluribus uerbis com
 morare: quibus quoniam ut spero satisfeci: me nihil
 reliqui fecisse quod ad sanandum me pertineret: reli
 quum est ut ego met mihi consulam. Id nos igno
 rare uolui Nam mihi stat alere morbum desi
 nere. nanc; his diebus quicquid cibi sumpsi ita

h u

[Faint bleed-through text from the reverse side of the page]

produxi uitam ut auxerim dolores sine spe salutis: quare a uobis peto primum ut consilium probetis meum. deinde ne frustra de hortando conemini: Hac oratione habita tanta cōstancia uocis atq; uultus ut non ex uita sed ex domo in domum uideretur migrare: quum quidem Agrippa eum flens atq; osculans oraret atq; obsecraret: ne ad id quod natura cogeret. ipse quoq; sibi accelleraret. & quoniā tū quoq; posset temporibus superesse se sibi suisq; referuaret preces eius taciturna sua obstinatione depressit. Sic quum bi duum cibo se abstinuisset subito febris decessit leuior q; morbus esse cepit. tamen propositum nihilo fecit us peregit. itaq; die quinto postq; id consilium inerat pridie K^l. aprilis. gn. domicilio. C. Sosio consulib⁹ decessit. Elatus est in lecticula ut ipse præscriperat si ne ulla pompa funeris comitantibus omnibus bonis maxima uulgi frequentia. Sepultus est iuxta uiam Appiam ad quintum lapidem in monumento. Qu. ce ciliū auunculi sui.

Ad prestantissimum iuriconsultum. D. Theodorum platum patricium Mediolanēsem.

Cum legerem nuper pomponii Attici Vitā a cornelio Nepote nobile hystorico editam uir clarissime Theodore uisa mihi est res digna quam ad te miterem. Nam si recte sentio illius uiri mores & studia satis tibi & uitæ tuæ instituto conuenire uidentur. fuit. n. Atticus studiis humanitatis satis deditus. qui bus tu nedum operam dedisti. Verum etiam in eis excellis. In congressu & conuersatione hominum modestissimus ille fuit. At tu dono quodam nature & morum elegancia quoscunq; in amorem & beniuolentiam tuam mirum inmodum allicis. promptus ille in conferendis beneficiis & subleuandis calamitosis fuisse legitur. At tibi quoq; hoc peculiare & proprium ē ut quoscunq; potes: presertim in quibus aliquod spe

cimen Virtutis appareat & consilio & ope adiuues.
 Vincit ille fateor te opibus quibus abundantissimus
 fuit qua ex re erga multos beneficentissimus & libera/
 lissimus. fuit. Tu vero iuris ciuili & legum diuinarū
 scientia illum superas. Quod ergo pluris facio q̄ mul/
 tis pecuniis abūdasse: cum hec quidē fortunæ bona: il/
 la uero uirtutis & ingenii esse censeantur. Quāq̄ c̄t
 inter mediocres opes tuas liberalis tamen & benefic⁹
 ipse uidearis: ita ut nullum in te penitus auaritie uestri/
 gium sicuti iam te noui appareat: Cum igitur tanta ī/
 ter te & ipsum Atticum Viræ congruentia & similitu/
 tudo sit non absurdum putauī si tue humanitati Vi/
 tam illius dono traderem: Vt apud te extet tanq̄ pi/
 gnus & monumentum amicitiaē nostræ: quam leges/
 dum ocium tibi fuerit. Ac si quid addi potest cumulo/
 tui erga me amoris cura quantum in te est ut medio/
 Attico illud adiciatur. Nam tuam beniuolentiam ma/
 gnifacio ut debeo. quippe quæ ex uera caritate & uir/
 tute proficiscitur. Vale & me ut facis ama.

Tuus q̄qd ē iacobus becherus illustrissime bone
 Marie insabrium ducis secretarius ac gubernator

Magnifico & Illustri iuriconsulto domino Theodoro plato amicorum præcipuo.

Franciscus philelfus Sal. Legeram ego iampridē: quæ de uita & moribus. T. Pōponii atticī cornelius nepos uir disertissimus accuratissime scripserat. Eadē tū tua opera lectitasse me plurimū iuuit. Tibiq; habeo gr̄as quod me studiorū tuorū æque ac pulcherrimorū deli- catissimorumq; munerū partificem fieri uolueris. Nec possem nō tibi admodū gratulari p̄stantissimū igeniū tuū: qui cū sis iuriscōsultus illustris: n̄ negligas tū mā- fuetioris has musas: quas abufq; ineūte adolescentia adamaras. Quod autē ad. T. Pōponiū attinet. Ego non tm̄ illi te parē: sicuti grauissim⁹ facūdissimusq; uir Ia- cobus bechetus arbitratur: sed superiorē: cum generis antiquitate: tū ingenio & doctrina eē iudico. Nec illd̄ p̄tereundū cenſeo: q̄ longe plus faciūda sit ea quam ex opib⁹ partis studiis laboribusq; tuis exeres: q̄ at- ticī liberalitas. Vſu enī fieri uidemus ut qui magnas opes sine ullo labore: sed uel parētū hereditate uel for- tuna affecuti sint: exuberantius illis interdū q̄ si quæ sitas haberēt utātur. Delectaris quoq; ædificiorū ele- gātia. hocq; ī urbanis atq; suburbanis tuo sumptu & cura extructis apparet: quæ res: tū ad rē. publicā tū ad animi magnitudinē demōstrādā p̄tinet. Optarē huuf- modi uiros hac tēpestate maiore in numero hērem⁹: quib⁹ uirtus & bonæ artes forent in prætio: min⁹. n. laborarem⁹. Vnū tm̄ n̄ possum n̄ mirari: quod cū is at- ticus tm̄ ualeret apud. M. Antonium & auctoritate & gr̄a: minus studuerit: ut ei. M. tul. ciceronē qui cū fami- liarissime cōiūctissimeq; uixerat recōciliaret: quāquam puto id officii pietatisq; genus idcirco ab illo esse præ- terminissum: quod intelligeret ea esse immanitate atque truculentia antonianum ingenium: ut nullis nec præ- cibus nec rationibus flecti posset. At ne medici quidē humaniores qui sint: quanuis desperarint de salute ægrotantis: accommodatis abstinent salutiferisq; re-

57
mediis. Per multa. n. casus solet afferre utilia: quæ ra-
tioni aduersantur. Vale. Mediolani ex ædib⁹ nostris
.iiii. nonas Ianuarias.

Ad Magnificum. D. Theodorum platum.
Petrus cornerus.

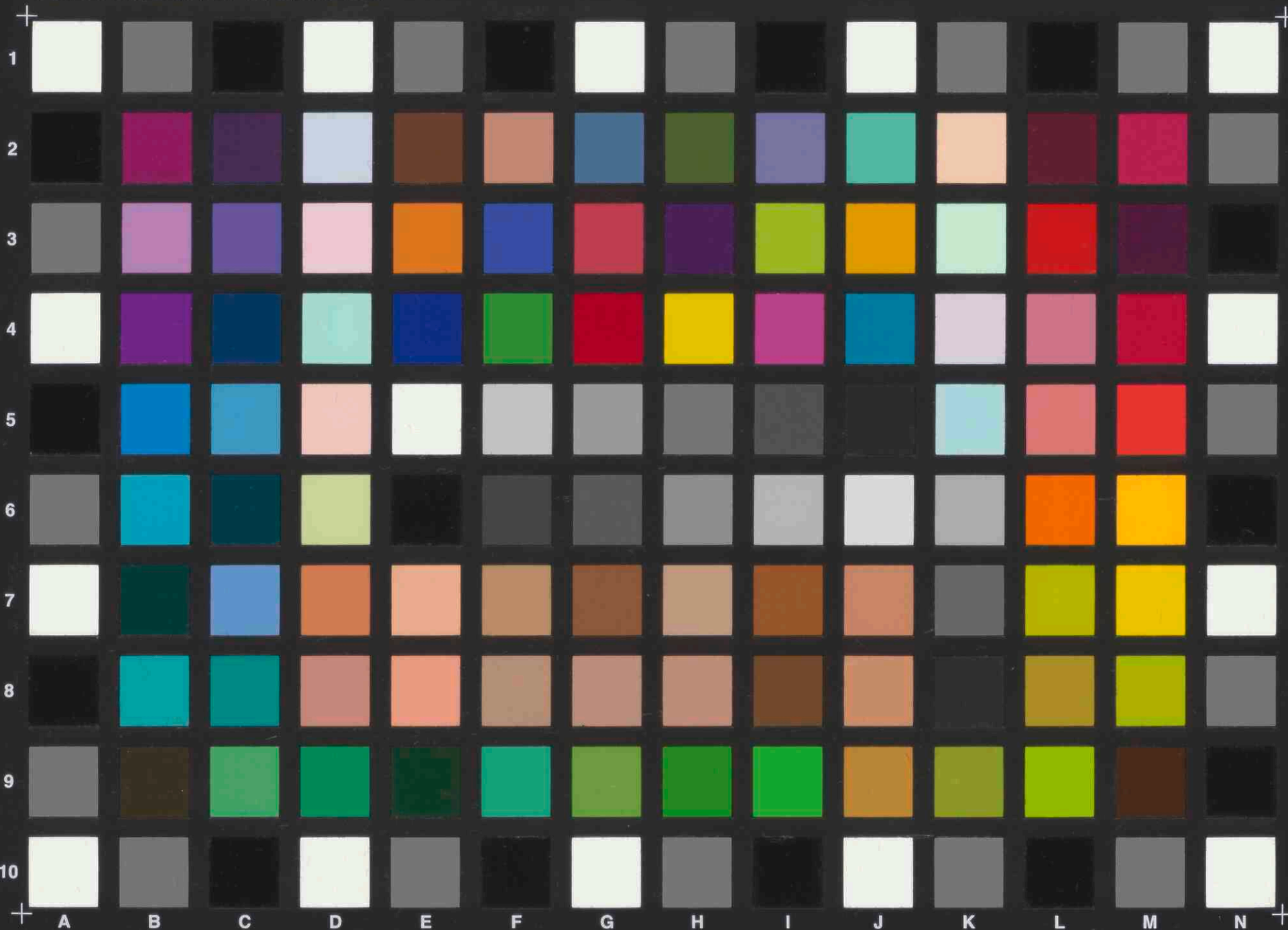
Quicquid in actæo gesserunt littore reges:
Cecropiq; duces bellica turba uirum:
Quicquid & Ismenius magno certamine ductor
Quiq; suo totiens sanguine tinxit humum:
Quotq; ferus latio romani nominis hostis
Hannibal: attulerit damna cruenta solo:
Hostiles acies spartanus robore duro
Fuderit ut Miles: castraq; uicta manu
Accipe pieridum decus o lumenq; salusque
Accipe doctorum spes Theodore uirum.
Aemylui historiam Mæcenas perlege docti.
Attice seu maui iam Theodore legi.
Quam tuus impressit petrus cognomine dictus
Cornerus: uotis dedicat ipse tuis.
Te mihi pisonem Messallamq; esse disertum
Duco: uir doctis concelebrande uiris. Vale.

Antonius Pelotus de Theodoro plato liberalissi-
mo iureconsulto: ac optimo Patritio.

Quod Platus Ingenti Theodorus possidet ære:
Id totum sanctæ uouit amicitia.
Dignus ob ingenium pilios qui uiuat in annos:
Dignus ab æterna posteritate coli.

Epistola Petri corneri ad Theodorū platū.	fo. i.
Prohemium Aemili probi ad atticum & triadis.	uita mel/ fo. ii.
Themistoclis uita.	fo. v.
Aristidis uita & paufanie eodem.	fo. viii.
Cymonis uita.	fo. x.
Lisandri uita.	fo. xi.
Alcibiadis uita.	fo. xii.
Tra fibuli uita.	fo. xvi.
Cononis uita.	fo. xvii.
Dionis uita.	fo. xviii.
Iphicratis uita.	fo. xxi.
Chabriadis uita.	fo. xxii.
Timothei uita.	fo. xxiii.
Datamis uita.	fo. xxv.
Epaminunde uita.	fo. xxviii.
Pelopide uita.	fo. xxxi.
Agésilai uita.	fo. xxxiii.
Eumenis uita.	fo. xxxv.
Phocionis uita.	fo. xxxix.
Timoleonis uita.	fo. xlii.
Amilcaris uita.	fo. xliiii.
Anibalis uita.	fo. xlv.
Catonis uita.	fo. xlix.
Pomponii atticī uita.	fo. l.
Ep̄la iacobi becheti ad Theodorū platū.	fo. li.
Ep̄la fr̄acisci philelfi ad eundē Theodorū.	fo. liii.

colorchecker DIGITAL SG

calibrite

X-rite ColorCheckerSG S/N:151021-1259 Data 15.10.21 Item No.:MX-7181

